

Liian pohjoismaalainen ymmärtämään etelän ahneutta

Pohjoismaat osana skotlantilaista nationalismia Yhdistyneen kuningaskunnan lehdistössä
2010–2020

Annika Kyrölä

Pro gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Poliittinen historia

Kevät 2021

TURUN YLIOPISTO

Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

KYRÖLÄ, ANNIKA: Liian pohjoismaalainen ymmärtämään etelän ahneutta: Pohjoismaat osana skotlantilaista nationalismia lehdistössä 2010—2020

Pro gradu -tutkielma, 106s

Poliittinen historia

Kevät 2021

Tutkimus käsittelee skotlantilaisen nationalismin suhdetta Pohjoismaihin neljässä suuressa brittiläisessä päivälehdessä vuosina 2010–2020 ilmestyneiden kirjoitusten pohjalta. Diskurssi- ja sisällönanalyysia käyttäen se selvittää, miten nationalistinen Skotlannin kansallispuolue on hyödyntänyt Pohjoismaita kootakseen äänestäjien kannatusta itsenäiselle Skotlannille. Pohjoismaat on haluttu liittää skotlantilaiseen kansallisidentiteettiin, koska niiden on ajateltu tuovan äänestäjille varmuutta siitä, että itsenäinen Skotlanti olisi valtiona menestyvä. Tässä on hyödynnetty tunnettuja kansallisia myyttejä ja stereotyyppioita tasa-arvoisista, rikkaista ja onnellisista pohjoismaalaisista kansoista. Tutkimus perehtyy myös siihen, miksi juuri Pohjoismaat ovat valikoituneet itsenäisen Skotlannin esikuvaksi. Skotlanti on niiden tavoin pieni syrjäinen maa, ja Pohjoismaat voivat tarjota sille mallin menestykseen monilla eri osa-alueilla. Niiden maine sosiaalidemokratiana on vedonnut skotlantilaisiin Yhdistyneen kuningaskunnan keskushallinnon pitkään jatkuneen uusliberalistisen politiikan jälkeen.

Asiasanat: Skotlanti, nationalismi, Iso-Britannia, Pohjoismaat, hyvinvointivaltio, Skotlannin kansallispuolue, itsenäinen Skotlanti, SNP

Sisällys

1.	Johdanto	4
1.1.	Aiheen esittely ja tutkimuskysymykset	4
1.2.	Aineiston esittely	6
1.3.	Tutkimusmenetelmät ja aiempi tutkimus	9
2.	Erityinen Skotlanti	11
2.1.	SNP:n nationalismi	12
2.2.	Pohjoismaalaiset skotit	15
2.3.	Skotlantilainen sosiaalidemokratia	21
2.4.	Englantia parempi	24
2.5.	Hyvä nationalismi	33
3.	Pohjolan myyttiset maat	38
3.1.	Modernit ja anteliaat utopiat	38
3.2.	Synkät kansat ja ankeat yhteiskunnat	52
3.3.	Innokkaat kapitalistit	60
4.	Pienet, mutta menestyvät valtiot	65
4.1.	Hyvinvointi	69
4.2.	Sukupuolten tasa-arvo	77
4.3.	Taloudellinen suoja	80
4.4.	Puolustuspolitiikka	84
4.5.	Pohjoismainen yhteistyö	86
5.	Johtopäätökset	89
	Lähteet	92

1. Johdanto

1.1. Aiheen esittely ja tutkimuskysymykset

Skotlanti on niin kutsuttu ”valtioton valtio”, joka on huolimatta Englannin kanssa muodostamastaan unionista säilynyt omana erillisenä kokonaisuutenaan, jolla on vahva kansallisidentiteetti ja omat yhteiskunnalliset instituutiot. Viime vuosisadan lopusta lähtien Skotlanti on kuitenkin kokenut merkittäviä poliittisia mullistuksia, jotka ovat horjuttaneet sen ja Englannin välistä unionia. Vuonna 1997 keskushallinnon sallima kansanäänestys päätti, että Skotlannin oma erillinen parlamentti palautettaisiin lähes 300 vuoden tauon jälkeen. Seuraavana vuonna *Scotland Act* sopimus hajautti keskushallinnon lainsäädäntövallan Skotlannin parlamentille vakiinnuttaen näin Skotlannin itsehallinnon. Parlamentilla oli kuitenkin valta käsitellä vain Skotlannin sisäisiä asioita, minkä vuoksi sitä on usein kutsuttu ennen kaikkea sosiaalipoliittiseksi elimeksi.¹ Virallisesti Skotlannin parlamentti aloitti toimintansa 1. heinäkuuta 1999 Holyroodin palatsissa Edinburghissa.² Itsehallinnon yhteydessä Skotlannissa omaksuttiin muusta valtakunnasta poikkeava suhteellinen sekavaalijärjestelmä.³ Vaalijärjestelmän avulla keskushallinto halusi varmistaa, ettei yksikään puolue voittaisi enemmistöä. Tällä haluttiin pitää huolta siitä, ettei nationalistinen ja Skotlannin itsenäisyyttä ajava Skotlannin kansallispuolue (*Scottish National Party*) eli SNP koskaan pääsisi valtaan. Tästä huolimatta SNP voitti enemmistön yhdellä eduskuntapaikalla vuonna 2007, ja teki mahdolliseksi jälleen seuraavissa vaaleissa vuonna 2011 voittaessaan selvällä enemmistöllä.⁴ Voitto oli historiallinen, koska tätä ennen Skotlantia olivat aina johtaneet vähemmistö- tai koalitiollahitukset.⁵

Skotlantilaiset ovat näyttäneet suosivansa SNP:tä paitsi Skotlannin sisäisissä vaaleissa myös valtakunnallisissa Westminsterin parlamenttivaaleissa. Erikoisen puolueen noususta tekee se, että skotlantilaiset ovat äänestäneet sitä huolimatta siitä, että sen pääasiallinen poliittinen tavoite on itsenäinen Skotlanti, jota enemmistö äänestäjistä ei ainakaan 2010-luvun alussa kuitenkaan ole halunnut. Tätä on selitetty sillä, että puolueen vankka sitoumus itsenäisyyteen oli osoittanut sen olevan taipumaton Lontoon edessä ja puolustavan skotlantilaisia intressejä. Skotlantilaiset suhtautuivat myös itsenäisyydestä äänestämiseen myönteisesti. SNP:n voittaessa enemmistön vuonna 2011 oli selvä, että itsenäisyyskansanäänestystä olisi vaikea enää välttää, ja keskushallinto päätti,

¹ Rummery 2016, 140.

² Smith A. 2017, 61.

³ Cameron 2016, 17.

⁴ Dardanelli & Mitchell 2014, 91.

⁵ Rummery 2016, 141.

ettei se haastaisi Skotlannin hallitusta tässä asiassa.⁶ Vuoden 2012 lokakuussa Yhdistyneen kuningaskunnan pääministeri David Cameron ja Skotlannin ensimmäinen ministeri Alex Salmond solmivat Edinburghin sopimus (*Edinburgh Agreement*), joka antoi Skotlannin parlamentille oikeuden järjestää kansanäänestys Skotlannin itsenäisyydestä vuonna 2014.⁷ Äänestys päättyi unionistien voittoon, mutta poliittinen painostus Skotlannin itsenäisyyden puolesta ei suinkaan kadonnut.⁸ Vaikka Skotlanti hylkäsikin itsenäisyyden, oli äänestystulos silti voitto nationalisteille. Kansan osoittama korkea tuki itsenäisyydelle (45 %) tarkoitti, että kysymykset perustuslaillisesta asemasta pysyvät ajankohtaisina myös tulevaisuudessa. Lisäksi itsenäisyysäänestyksen jälkeen SNP:n jäsenhakemusten määrä lähti nousuun, ja mielipidemittaukset osoittivat, että joka toinen skotlantilainen aikoi äänestää puoluetta tulevissa valtakunnallisissa parlamenttivaaleissa.⁹ Vuoden 2015 Yhdistyneen kuningaskunnan vaaleissa SNP voitti kaikki paitsi kolme kansanedustajapaikkaa Skotlannista.¹⁰ SNP on pyrkinyt saamaan läpi uutta itsenäisyyskansanäänestystä ja samalla halunnut suostutella skotlantilaiset itsenäisyyden puolelle, jotta sitä puoltavat äänet voittaisivat mahdollisessa seuraavassa äänestyksessä. Nationalistit ovat vedonneet Pohjoismaiden menestykseen korostaessaan Skotlannin mahdollisuuksia itsenäisenä valtiona.

Tutkimukseni käsittelee skotlantilaisen nationalismin näkemyksiä Pohjoismaista ja pohjoismaisesta hyvinvointivaltiomallia. Mielenkiintoni kohdistuu erityisesti siihen, miten ja miksi Pohjoismaita on käytetty esikuvana itsenäiselle Skotlannille, ja millaiset Pohjoismaihin liittyvät yleistyksiset ja mielikuvat ovat tähän vaikuttaneet. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

Miten skotlantilaiset nationalistit ovat hyödyntäneet Pohjoismaita?

Millaisiin Pohjoismaihin liitettyihin mielikuviin, stereotypioihin ja myytteihin niiden käyttö perustuu?

Miksi juuri Pohjoismaat ovat nousseet nationalistien esikuvaksi?

Tutkimuksessa usein viittaamiani henkilöitä ovat Suomessa jonkin verran tuntemattomat Alex Salmond ja Nicola Sturgeon. Salmond oli SNP:n puheenjohtaja vuosina 1990–2014 ja Skotlannin ensimmäinen ministeri (*First minister*) 2007–2014. Sturgeon on SNP:n nykyinen puheenjohtaja (2014–) ja Skotlannin ensimmäinen ministeri (2014–). Vaikka tässä tutkimuksessa nationalisteiksi kutsunkin pääasiassa SNP:n edustajistoa, eivät kaikki nationalistit kuitenkaan kuulu SNP:hen. Esimerkiksi pohjoismaalaistyyppisen itsenäisen Skotlannin yksi äänekkäimmistä tukijoista,

⁶ Dardanelli & Mitchell 2014, 92.

⁷ Walker 2014, 746.

⁸ Kerley 2016, 196.

⁹ Smith A. 2017. 59–60.

¹⁰ McAnulla & Crines 2017, 2–3, 32.

toimittaja Lesley Riddoch, ei ainakaan vuonna 2021 ollut SNP:n tai minkään muunkaan puolueen jäsen. Myös yksittäisten toimittajien ja tutkijoiden lehtiin antamien kommenttien ja näkökulmien voi tulkita olevan nationalistisia, mikäli ne lähestyvät skotlantilaista kulttuuria, yhteiskuntaa ja identiteettiä kansallismielisesti suosien. Tämä tulee usein esiin varsinkin suhteessa Englantiin, jota vasten Skotlantia halutaan ylistää, vaikka kirjoittaja ei suoranaisesti kantaansa Skotlannin itsenäisyyteen paljastaisikaan. Koska toiseen tutkimuskysymykseeni vastaaminen edellyttää myös Pohjoismaihin liittyvän kirjoittelun kokonaisvaltaista tarkastelua, olen ottanut tarkasteltavaksi myös aineistoa, jossa analysoidaan Pohjoismaita, muttei niinkään Skotlantia.

1.2. Aineiston esittely

Tutkimusaineistoni on neljässä suuressa brittiläisessä sanomalehdessä, *The Guardianissa*, *The Heraldissa*, *The Scotsmanissa* ja *The Timesissa*, vuosina 2010–2020 julkaistut kirjoitukset, jotka liittyvät Pohjoismaihin ja Skotlantiin. Nämä kirjoitukset olen löytänyt lehtien verkkoversioista hakusanoilla ”*nordic countries scotland*” tai ”*scandinavia scotland*”. Suurin osa niistä on eri erikoistoimittajien kirjoittamia artikkelimuotoisia analyysseja ja kolumneja, mutta myös mielipidekirjoituksia ja lukijakirjeitä. Sanomalehdissä ei ole aina selkeästi tehty jaottelua kolumnin, artikkelin ja uutisen välillä. Esimerkiksi toimittaja on toisaalta saattanut hallinnon antamista mietinnöistä raportoidessaan lisätä samaiseen kirjoitukseen omia kommenttejaan. Tietyn kirjoituksen kategorian jäädessä epäselväksi olen päätenyt kutsumaan sitä yksinkertaisesti termillä ”artikkeli”. Joissakin kirjoituksissa on myös selkeästi kuultavissa kirjoittajan oma ääni, mutta tekijäksi ei silti ole merkitty yhtä tiettyä toimittajaa. Erityisesti *The Scotsman* on usein merkinnyt tekijäksi pelkästään ”*The Newsroom*”. Myös *The Times* on toisinaan jättänyt kirjoituksen laatineen toimittajansa nimen mainitsematta, jolloin olen päättänyt käsitellä kirjoittajaa *The Scotsmanin* tavoin yksinkertaisesti lehden ”toimituksena”. Tutkimusta tehdessäni *The Guardianin* verkkoversio kävi läpi osoitemuutoksia, joiden seurauksena jotkin aineiston internetosoitteet muuttuivat sekä kirjoitukset saattoivat vaihtaa lehden luokitusta politiikasta kulttuuriin tai uutisiin. Myös tämän vuoksi olen päättänyt olla liiaksi kategorisoimatta artikkeleita.

Olen rajannut tutkimukseni alkavan vuodesta 2010 osittain siksi, ettei lehdistä juurikaan löytynyt aiheeseen liittyvää yhteiskunnallista analyysia tätä edeltävältä ajalta. Päättelin tällä olevan yhteys siihen, että Pohjoismaat eivät olleet kovin merkittävä osa brittilehdistön kiinnostuksenkohteita ennen SNP:n vuoden 2011 vaalivoittoa, joka johti laajaan Skotlannin politiikasta ja identiteetistä käytävään yhteiskunnalliseen keskusteluun. Vaikka itsenäisyysäänestyskampanja kestitkin virallisesti vain muutaman viikon, epävirallisesti se kuitenkin alkoi jo SNP:n voitettua parlamenttivaalit vuonna

2011.¹¹ Vaalivoiton jälkeen ei mennyt montakaan päivää ilman, että itsenäisyys olisi ollut puheenaihe lehdistössä.¹² Valitsemani aikarajaus pitää sisällään myös muita tutkimukseni kannalta mielenkiintoisia tapahtumia Skotlannin politiikassa: Skotlannin itsenäisyyskansanäänestyksen ja siihen johtaneen kampanjan, sekä Yhdistyneen kuningaskunnan Brexit kansanäänestyksen ja eron Euroopan unionista. Aikarajaukseni päättyy vuoteen 2020, koska tehdessäni tutkimusta vuonna 2021, ei minulle ole luonnollisesti ollut aineistoa tarjolla tämän jälkeiseltä ajalta. Samalla keskustelu Iso-Britannian Brexit-neuvottelujen yhteydessä on entisestään nostanut Pohjoismaat esille mahdollisena vaihtoehtona Skotlannille.

Sanomalehdistö Yhdistyneessä kuningaskunnassa on vahvasti kaupallistunut. Tabloidilehdet, kuten *The Sun* ja *Daily Mail*, ovat maan luetuimpia lehtiä. Esimerkiksi Skotlannissa *The Sun* on myydyin lehti.¹³ En ole kuitenkaan valikoinut tutkimukseni aineistoksi tabloidilehtiä, koska asia uutisten sijaan ne keskittyvät julkisjuoruihin ja urheiluun,¹⁴ eivätkä siten tarjoa tutkimukseni kannalta olennaista aineistoa. Sen sijaan olen valinnut neljä niin kutsuttua ”laatulehteä”, jotka ovat *The Guardian*, *The Herald*, *The Scotsman* ja *The Times*.

Valitsin *The Scotsman*in ja *The Herald*in, koska ne ovat kaksi suurinta skotlantilaista lehteä, ja edustavat maan kahta suurinta kaupunkia – Edinburghia ja Glasgow’ta. Tällä on merkitystä, koska poliittiset näkökulmat ovat olleet melko erilaiset pääosin työväenluokasta koostuvan Glasgow’n ja varakkaamman Edinburghin välillä. Erityisen hyvin tämä tuli esiin vuoden 2014 itsenäisyysäänestyksen aikana, kun Glasgow äänesti ”kyllä” ja Edinburgh ”ei”.¹⁵ Näin ne tarjoavat aiheesta mahdollisimman monipuolisen kuvan. Myös Skotlannin kolmanneksi ja neljänneksi suurimmilla kaupungeilla, Aberdeenilla ja Dundeeella, on omat päivälehtensä: *Press and Journal* ja *Courier*. Ne ovat kuitenkin enemmän paikallisuutisiin keskittyneitä, ja huomasin pian, että Pohjoismaita käsittelevät kirjoitukset ovat pääosin kahdesta suurimmassa skotlantilaisesta lehdestä kierrätettyjä. Sen sijaan monipuolisemman aineiston tarjoavat *The Guardian* ja *The Times*, jotka ovat koko valtakunnan suurimpia lehtiä ja tavoittavat siten laajimman lukijakunnan. Erityisesti *The Times*in sunnuntaiversio myy hyvin Skotlannissa.¹⁶

Englantilaislehdet ovat yleensä jättänyt noteeraamatta tai vähätellyt Skotlantia koskevia asioita. Onhan kyseessä kuitenkin vain noin 5 miljoonan asukkaan alue, joka on väestöltään monia Englannin kuntia pienempi. Merkittävin Skotlantiin liittyvä uutisointi Lontoon mediassa on liittynyt SNP:n

¹¹ Kaarbo & Kenealy 2017, 2.

¹² McAngus & Rummary 2018, 151.

¹³ Carman, Johns & Mitchell 2014, 22.

¹⁴ Douglas 2009, 57.

¹⁵ Douglas 2009, 55.

¹⁶ Hutchison 2008, 56,66.

nousuun erityisesti vuoden 2007 parlamenttivaaleista lähtien. Yhdistyneen kuningaskunnan erikoisuus on, että sanomalehdet ovat avoimesti puolueuskollisia, kun taas televisiokanavien on täytynyt pyrkiä puolueettomuuteen.¹⁷ Nämä lehdet edustavatkin kahdelle Yhdistyneen kuningaskunnan pääpuolueelle uskollista kantaa. The Times on oikeistolainen lehti, joka on avoimesti tukenut konservatiivipuoluetta. The Guardianin lukijakunta taas on todennäköisimmin työväenpuolueen äänestäjiä, poliittisesti vasemmistokeskustalaisia, keskiluokkaa ja mahdollisesti koulutuslalla töissä.¹⁸ Täten lehdistä pystyy saamaan hyvän kokonaiskuvan myös eri puolueiden äänestäjille suunnatuista näkemyksistä. Myös Skotlannin itsenäisyysäänestyskampanjan aikana eri lehdillä oli selkeät poliittiset kantansa. Skotlantilaiset lehdet ovat olleet poliittiselta suuntautumiseltaan sängen neutraaleja. The Heraldin ja The Scotsmanin mielipiteet saattavat erota mitä tulee sosiaali- ja talouspolitiikkaan, mutta ne olivat yksimielisesti unionin kannattajia vuonna 2014. Erikoista oli kuitenkin, että The Heraldin sunnuntainumero oli kuitenkin itsenäisyyden puolella.¹⁹

Printtimedialla on Yhdistyneessä kuningaskunnassa edelleen paljon poliittista valtaa.²⁰ Sanomalehtien on jo pitkään katsottu sitovan ihmisiä kansallisiin poliittisiin ja kulttuurisiin tarkoituksiin ja siten ylläpitävän vahvaa kansallisen identiteetin tunnetta. Kansallisidentiteetin ja mediakulutuksen välillä tiedetään olevan vahvoja linkkejä. Sanomalehdet voivat toimia sosiaalisesti yhdistävänä voimana kansallisessa yhteisössä, mikä painottaa painetun median historiallista merkitystä kansallisen tietoisuuden nostamisessa. Sanomalehtiaineisto tarjoaa mielenkiintoisen kurkistusaukon skotlantilaiseen politiikkaan, koska sanomalehtien kulutus on ollut Skotlannissa merkittävää. Skotlantilaiset kattavat vain noin 8,5 % Yhdistyneen kuningaskunnan väestöstä, mutta silti peräti 12,9 % sanomalehtitilaaajista, ja ovat siten väkilukuun suhteutettuna Yhdistyneen kuningaskunnan merkittävimpiä sanomalehtien lukijoita. Skotlantilaiset ovat maailman toiseksi eniten sanomalehtiä lukeva kansa heti kiinalaisten jälkeen. Paikallisten ja alueellisten sanomalehtien lukijakunnat ovat myös korkeimmat kuin missään muualla.²¹

Brittilehdistö on ollut taipuvainen seuraamaan sitä, minkä se arvioi olevan kansan yleinen mielipide. Esimerkiksi Skotlannin itsehallinnosta päätettäessä lehdistö asettui vastustamaan konservatiivipuoluetta ymmärrettyään enemmistön kansasta kannattavan itsehallintoa. Ennen vuotta 2007 SNP:llä ei ollut lainkaan lehdistökannatusta siitäkin huolimatta, että mielipidemittaukset kertoivat sen suosion olevan nousussa. Kuitenkin huomattuaan, että SNP tulisi todennäköisesti

¹⁷ McNair 2008, 231–232, 234–236.

¹⁸ Douglas 2009 53–54.

¹⁹ McNair 2008, 238.

²⁰ Dardanelli & Mitchell 2014, 96.

²¹ Douglas 2009, 51–52.

voittamaan vaalit, alkoivat skotlantilaiset sanomalehdet omaksua positiivisemmän asenteen nationalismiin, vaikka vastustivatkin edelleen Skotlannin itsenäisyyttä. Lopulta ymmärrettyään, että merkittävä osa lukijakunnasta oli siirtynyt nationalistien leiriin, myös lehtien jyrkkä suhtautuminen itsenäisyyteen alkoi pehmetä. Markkina-asemansa suojelemisen kannalta lehdille edullisinta on SNP myönteisyys.²² Tässä mielessä lehdistön voi väittää perustellusti heijastavan kansalaisten itsenäiseen Skotlantiin kohdistamia toiveita ja ennakko-odotuksia.

1.3. Tutkimusmenetelmät ja aiempi tutkimus

Koska tarkoitus on tutkia ja ymmärtää Pohjoismaita suhteessa skotlantilaiseen nationalismiin ilmiönä, ja siten perehtyä sen poliittisiin taustoihin ja vaikuttimiin, on tutkimukseni tämän saavuttamiseksi oltava laadullista. Perusmenetelmänä käytän diskurssianalyysia, sillä tutkimuskysymyksiini vastaaminen vaatii kielellistä analyysia. Diskurssianalyysillä on myös keskeinen rooli analysoitaessa mediaesityksiä, joihin aineistoni sanomalehtikirjoitukset myös kuuluvat. Lisäksi se sopii hyvin tutkimukseen, jonka painopiste on ilmiöiden historiallisessa tarkastelussa, valtasuhteiden analyysissa tai institutionaalisissa sosiaalisissa käytännöissä. ”Diskurssit” eli sosiaalisen todellisuuden jäsenyydet konstruoivat ulkoista maailmaa, josta puhumme tai kirjoitamme. Kontekstilla tarkoitetaan diskurssin tapahtumatilannetta. Toisin sanoen analyysin kohteen toimintaa tarkastellaan suhteessa tiettyyn aikaan ja paikkaan. Tällöin tulee pyrkiä tunnistamaan sellaisiakin seikkoja, joiden tulkinta edellyttää kulttuuristen tapojen, stereotyyppien tai yleisen yhteiskunnallisen ilmapiirin tuntemusta.²³

Koska tutkimusaineistoni koostuu sanomalehtikirjoituksista, yhdistän diskurssianalyysin rinnalle lehdistöanalyysin. Toisin kuin diskurssianalyysissa, jossa aineiston kielen avulla luodut merkitykset ovat analyysin primäärikohteena, lehdistöanalyysissa painopiste on ennen kaikkea siinä, mihin tekijä on kielellisin keinoin pyrkinyt sanomassaan. Siinä missä diskurssianalyysi painottaa *mitä ja miten* sanotaan, lehdistöanalyysi keskittyy myös siihen *minkä vuoksi*. Vaikka artikkelit pyritään usein kirjoittamaan objektiivisesti, niiden kielellinen analysointi usein paljastaa yksittäisen toimittajan tai lehden kannan aiheeseen.²⁴

Mediaesitykset, kuten lehtiartikkelit, muodostavat omanlaisensa diskurssin. Mediadiskursseja tulisi arvioida erityisesti sosiokulttuurisessa valossa, koska media ei heijasta todellisuutta

²² McNair 2008, 238–240.

²³ Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 28–30, 36–39.

²⁴ Dijk 1988, 10–11.

totuudenmukaisesti, mutta se muokkaa käsityksiä ja päättää asioiden tärkeyden.²⁵ Lehdistöanalyysin avulla voidaan siten kuvailla ja tutkia uutisartikkelin rakenteellisia keinoja diskurssien luomisessa. Media nojaa vahvasti konstruktioihin eli arkisiin yleisesti hyväksytyihin käytäntöihin ja sääntöihin siitä, millaisia asiat ovat. Tähän liittyy läheisesti myös käsitys siitä, millaiset asiat ovat toivottavia ja millaiset taas vältettäviä. Täten media pyrkiikin uutisoimaan aiheista tavalla, jota suurin osa yleisöstä pitää hyväksyttävänä.²⁶ Tästä esimerkkinä on juuri edellä mainittu brittisanomalehtien puolueuskollisuus.

Aikaisempaa suomenkielistä tutkimusta, joka käsittelee yksinomaan skotlantilaista nationalismia ei juuri olw, mutta englanninkielistä tutkimuskirjallisuutta on sen sijaan runsaasti. Näistä tärkeimpänä mainittakoon Duncan McTavishin toimittama *Politics in Scotland* (2016), James Foley ja Pete Ramandin *Yes: the radical case for Scottish independence* (2014) ja Gerry Hassanin *The modern SNP: From protest to power* (2009). Myös skotlantilaista kansallisidentiteettiä on tutkittu huomattavasti. Ben Jackson on kirjoittanut SNP:n suhteesta kansallisuuteen tutkimuspaperissaan *The Political Thought of Scottish Nationalism* (2014), Margaret Arnott ja Jenny Ozga, ovat käsitelleet koulutuksen käyttöä skotlantilaisen kansallisidentiteetin rakennustyössä paperissaan *Education and nationalism in Scotland: governing a 'learning nation'* (2014), ja John Curtice ja Rachel Ormiston ovat pohtineet skotlantilaisen kansallisidentiteetin poliittista suuntautumista tutkimuspaperissaan *Is Scotland More Left-Wing than England?* (2011). Jenny Anderson on puolestaan tutkinut paljon brittien mielikuvia Pohjoismaista. Yhdessä Mary Hilsonin kanssa tekemässään tutkimuspaperissa *Images of Sweden and The Nordic Countries* (2009) hän käsittelee pohjoismaalaisten mediatuotteiden vaikutusta brittien Pohjoismaista muodostamiin kulttuurisiin stereotypioihin. Samaan aiheeseen on keskittynyt myös Jakob Stougaard-Nielsen tutkimuksessaan *Nordic noir in the UK: the allure of accessible difference* (2016). *Nostalgia and Nordic Light: the Swedish model as Utopia 1930–2007* (2009) tutkimuspaperissa Andersson puolestaan pohtii pohjoismaalaiseen hyvinvointivaltioon liittyviä mielikuvia. Näin monipuolisesta aiheesta sivuavasta tutkimuksesta huolimatta, ei kuitenkaan aiempaa tutkimusta, joka keskittyisi Pohjoismaiden käyttöön osana skottinationalismia, juurikaan ole. Lähimmäs aihetta on päässyt Andrew G. Newby, joka tutkimuksessaan *'In Building a Nation Few Better Examples can be Found': Norden and the Scottish Parliament* (2009) käsittelee Skotlannin hallituksen vuodesta 1999 alkaen muodostamia linkkejä Pohjoismaihin. Ikänsä puolesta tutkimus ei kuitenkaan luonnollisesti kata Skotlannin viimeisen kymmenen vuoden aikaista kehitystä, jolloin viittaukset Pohjoismaihin myös lisääntyivät. Se ei myöskään tutki perusteellisesti Pohjoismaihin

²⁵ Foley & Ramand 2014, 44.

²⁶ Dijk 1988, 1–2, 15–16.

yhdistettyjen stereotyyppien vaikutusta tähän. Tutkimukseni tarkoituksena onkin paikata tämä aukko skotlantilaisen nationalismin tutkimuksen ja Pohjoismaiden välillä.

2. Erityinen Skotlanti

Englannin ja Skotlannin kuningaskuntien solmiessa liittosopimuksen (*Treaty of Union*) vuonna 1707 Skotlannin oma parlamentti lakkautettiin ja maan korkein hallintoelin siirtyi Lontooseen. Skotlannin tulevaisuuden kannalta oli merkityksellistä se, ettei keskushallinto koskaan pyrkinyt harjoittamaan yhdenmukaistamispolitiikkaa. Yhtenäisen kansakunnan rakentamisprosessiin ei kuulunut Skotlannin instituutioiden hävittäminen tai pyrkimykset tuhota selvästi skotlantilaisiksi miellettyjä elämänalueita tai yhteiskunnallisia rakenteita.²⁷ Tämä varmisti skotlantilaisen kansallisen identiteetin ja vahvojen perinteiden säilymisen ensin osana Iso-Britannian valtakuntaa ja myöhemmin Yhdistyneitä kuningaskuntia. Yhteistä parlamenttia lukuun ottamatta poliittiset instituutiot, kuten rahalaitos, uskonto-, koulutus- ja oikeusjärjestelmä, pysyivät skotlantilaisina, jolloin maa jatkoi olemassaoloa Englannista erillisenä kokonaisuutena.²⁸ Erityisesti Skotlannin koulutus- ja oikeusjärjestelmät eroavat englantilaisista ja walesilaisista vastineistaan merkittävästi.²⁹ Yhdessä politiikan demokratisoitumisen ja hyvinvointivaltion kehityksen kanssa, vahva ja omaleimainen skotlantilainen identiteetti johti ennen pitkään vaatimukseen Skotlannin vaikutusmahdollisuuksien kasvattamisesta ja itsehallinnon muotoutumisesta, jotta skotlantilaiset voisivat päättää heitä koskevista asioista. Iskulause ”*Scottish control of Scottish affairs*” on ollut vaihdellen kaikkien skotlantilaisten suurten puolueiden käytössä viimeisen vuosisadan aikana – riippumatta niiden kannasta Skotlannin parlamenttiin tai itsenäisyyteen.³⁰

Skotlantilaisen identiteetin olemassaolo on perusedellytys sille, että Skotlanti on Yhdistyneestä kuningaskunnasta oma erillinen valtionsa. Kyselytutkimusten mukaan suurin osa skotlantilaisista identifioituu ennemmin skotlantilaisiksi kuin briteiksi, ja he kokevat skotlantilaista identiteettiään tärkeämmäksi ainoastaan roolinsa vanhempina.³¹ Täten voisi olettaa, että skotlantilaiset olisi helppo koota itsenäisyystavoitteen taakse. Kansallisidentiteetti on kuitenkin tätä monimutkaisempi, minkä osoittaa, että kun samaisessa tutkimuksessa annettiin vastaajille mahdollisuus valita monia eri vaihtoehtoja, oli lopputulos, että monet heistä kokivat olevansa yhdistelmä skotlantilaisuutta ja

²⁷ Dardanelli & Mitchell 2014, 89.

²⁸ Watts, 2006, 192.

²⁹ Kerley 2016, 200–201.

³⁰ Dardanelli & Mitchell 2014, 89.

³¹ Douglas 2009, 144–145.

brittiläisyyttä pelkän skotlantilaisuuden sijasta.³² Keskushallinto suostui aikanaan Skotlannin itsehallintoon, koska arveli sen suojelevan unionia auttaen skotlantilaisia ymmärtämään, että maan erillinen identiteetti voisi olla olemassa brittiläisyyden rinnalla ja ilman virallista itsenäisyyttä. Huomattava osa kansasta ei koekaan skotlantilaisuutta ja brittiläisyyttä toisiaan poissulkevinä. Vaikka skotlantilaiset saattavatkin kokea molemmat identiteetit omakseen, on skotlantilaisuus silti se, mihin he tuntevansa olevansa voimakkaimmin sitoutuneita. Ne, jotka identifioituvat ennen kaikkea skotlantilaisiksi, mutta briteiksi vasta toissijaisesti, ovat todennäköisemmin vasemmistolaisempia ja omaavat sosiaalidemokraattisia mielipiteitä.³³ He äänestävät myös 65 % todennäköisemmin SNP:tä kuin ne, jotka kokivat brittiläisyyden pääidentiteetikseen.³⁴

Nationalistit ovat pyrkineet vahvistamaan skotlantilaista kansallisidentiteettiä, koska ajatuksena on, että mitä enemmän äänestäjät tuntevat olevansa skotlantilaisia, sitä todennäköisemmin he äänestävät itsenäisyyden puolesta. Tämä on siitakin huolimatta, että identiteetin korrelaatiosta äänestyskäyttäytymiseen on ristiriitaista näyttöä.³⁵ Merkille pantavaa on kuitenkin, että koska skotlantilaisuus ei ole muita identiteettejä poissulkeva, on siihen mahdollista yhdistää myös kokonaan uusi, pohjoismaalainen, identiteetti.

2.1. SNP:n nationalismi

Kovaäänisen Skotlannin itsehallinnon ja myöhemmin itsenäisyyden puolestapuhuja on ollut Skotlannin kansallispuolue (*Scottish National Party* lyh. SNP). SNP perustettiin vuonna 1934 sille poliittiselle tavoitteelle, että Skotlannin tulisi olla itsenäinen valtio. Tämä periaate on säilynyt puolueen perustana huolimatta siitä, että se on omaksunut myös muita poliittisia tavoitteita. Näitä ovat sotien välisten lamavuosien mukanaan tuoma halu lisätä maan taloudellista kilpailukykyä sekä kylmän sodan aikainen ydinaseiden vastustus ja tavoite poistaa Yhdistyneen kuningaskunnan ydinasetukikohdat Skotlannin alueelta. Kaikkein tuorein puolueen tavoitteista liittyy sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. SNP:n muotoutuminen sosiaalista oikeudenmukaisuutta ajavaksi puolueeksi tapahtui kolmen historiallisen poliittisen tekijän kautta: Margaret Thatcherin aikakauden, työväenpuolueen uudistumisen ja Skotlannin parlamentin perustamisen.³⁶ Näiden tapahtumien seurauksena skotlantilainen sosialismi ryhtyi tavoittelemaan itsehallintoa, mikä johti siihen, että

³² Dardanelli & Mitchell 2014, 93.

³³ Curtice, McCrone, McEwen, Marsh & Ormston 2009, 17–19, 22, 27–31.

³⁴ Carman, Johns & Mitchell 2014, 40.

³⁵ Foley & Ramand 2014, 86.

³⁶ Maxwell 2009, 120–121.

populistisesta kansallisidentiteetistä ja nationalismista tuli Skotlannissa ennen kaikkea vasemmistolainen ilmiö.³⁷

SNP:n suosio ei riipu niinkään sen suhtautumisesta Skotlannin perustuslailliseen asemaan, vaan siitä, että se on niin perin juurin ”skotlantilainen”, ja sen johtavat poliitikot suhtautuvat Skotlantiin ylpeydellä, intohimolla ja isänmaallisuudella. Puolueen retoriikka on populistista ja eliittien vastaista, mille tyypillisesti edustajisto käyttää kieltä, joka esittää juuri heidän edustavan skotlantilaista kansakuntaa ja tuntevan sen tarpeet ja toiveet.³⁸ Vuonna 2013 SNP hallitus antoi Common Weal -työryhmälle tehtäväksi selvittää, miten ”skotlantilaiset arvot”, kuten terveys, oikeudenmukaisuus ja vauraus saataisiin sisällytettyä paremmin maan yhteiskuntajärjestykseen.³⁹ Samana vuonna Skotlannin itsenäisyyttä ajavan Yes -kampanjan johtaja Blair Jenkins kertoi The Timesille, että itsenäisen Skotlannin ensimmäinen hallitus valittaisiin ”skotlantilaisten yleisen mielipiteen mukaisesti sosiaalidemokraattisia tavoitteita, kuten vaurasta taloutta ja korkealaatuisia julkisia palveluja, silmällä pitäen”.⁴⁰ Myös toinen kampanjan edustaja Dennis Canavan kertoi skotlantilaisten olevan valmiita maksamaan yhtä korkeita veroja kuin pohjoismaalaiset tasa-arvoisemman yhteiskunnan puolesta.⁴¹ SNP:n virallinen kanta oli, että mikäli äänet itsenäisyyden puolesta voittaisivat, voisi Skotlannin hallitus tehdä budjettipäätöksiä, jotka olisivat ”linjassa Skotlannin kansan prioriteettien kanssa”.⁴² Vuonna 2014 Nicola Sturgeon kutsui itsenäisyyttä ”ainoaksi tavaksi turvata skotlantilaisten parempi turvallisuus”.⁴³ Tällainen narratiivi pysynyt itsenäisyyssäänestyksen jälkeen. Vuonna 2017 Angus MacDonald (SNP) kertoi Brexitin myötä olevan yhä tärkeämpää, että Skotlanti maksimoisi taloudelliset, kulttuuriset ja sosiaaliset yhteytensä Pohjoismaihin ”skotlantilaisten intressien suojelemiseksi”.⁴⁴

Oikeistopopulismista poiketen ovat skottinationalistit pyrkineet korostamaan kansainvälisyyttä ja ulospäinsuuntautuvaa lähestymistapaa tärkeänä osana skotlantilaisuutta.⁴⁵ Hallituksen *Scotland's Future* -mietinnössä silmiin pistävää oli, ettei Skotlannin kansallispuolue visioinut ulkopoliittista kansallista ylpeyttä negatiivisen muukalaisvihamielisyyden kautta.⁴⁶ SNP:n nationalismi korostaakin

³⁷ Paterson 2015, 496–497.

³⁸ McAnulla, & Crines 2017, 12–14.

³⁹ The Herald 4.8.2013, Dane to advice on Scots welfare.

⁴⁰ The Sunday Times 27.1.2013, High tax threat of separate Scotland.

⁴¹ The Sunday Times 20.7.2014, A Nordic utopia but at what cost?

⁴² The Sunday Times 27.1.2013, High tax threat of separate Scotland.

⁴³ The Sunday Times 20.7.2014, A Nordic utopia but at what cost?

⁴⁴ The Scotsman 30.9.2017, Scotland needs to ‘go Nordic’ to limit Brexit fallout.

⁴⁵ McAnulla & Crines 2017, 13–14.

⁴⁶ Kaarbo & Kenealy 2017, 25–26.

kansainvälisyyttä, suvaitsevaisuutta ja sitä, ettei skotlantilaisuus katso rotua tai kulttuuritaustaa. Puolue on ottanut etäisyyttä sellaiseen nationalismiin, jonka mukaan yhteinen etnisuus, syntyperä ja kulttuuri luovat perustan Skotlannin itsenäisyydelle.⁴⁷ Niin Alex Salmond kuin Nicola Sturgeonkin ovat pyrkineet siirtämään keskustelua skotlantilaisesta kansallisidentiteetistä pois päin etnisyydestä, ja sen sijaan ottaneet käyttöön niin kutsutun ”aktiivisen kansalaisuuden” mallin, joka perustuu yhteisille arvoille, kuten oikeudenmukaisuudelle ja tasa-arvolle, sekä kulttuurisille instituutioille.⁴⁸ Esimerkiksi vuonna 2007 Salmond asetti pakistanilaistaustaisen Bashir Ahmadin toiselle sijalle SNP:n Glasgow’n alueen puoluelistalla varmistaen näin ensimmäisen skotlantilaisaasialaisen kansanedustajan valinnan parlamenttiin.⁴⁹ The Heraldin politiikan toimittaja Ian Macwhirter kirjoitti vuonna 2015:

”On ylpeyden aihe, että etnisyyteen perustuva nationalismi ja rasismi ovat loistaneet poissaolollaan Skotlannin itsenäisyyskeskustelusta. Skotlantilaiset eivät tunnu kokevan maahanmuuttoa uhkaavana ehkä siksi, että olemme itse maahanmuuttajakansa. Skotlannissa ei ole omia puolueita, jotka haluaisivat hyödyntää pelkoa ja ennakkoluuloja poliittisten saavutusperiensä edistämiseksi. Historiallisista syistä Skotlannin kansallispuolue on, toisin kuin pohjoiseurooppalaiset vastineensa, ollut kansallisoikeuksia edistävä, nationalistinen ja maahanmuuttomyönteinen puolue. Nicola Sturgeon oli Yhdistyneen kuningaskunnan ainoa puoluejohtaja, joka vaaliväittelyiden aikana toi maahanmuuttajat jatkuvasti esiin yhteiskuntaa edistävänä voimana.”⁵⁰

SNP:llä on myönteinen suhtautuminen Euroopan unioniin ja se on pärjännyt hyvin EU-vaaleissa.⁵¹ Puolue on halunnut esittää Skotlannin vaikuttavana globaalina maailmankansalaisena, joka pystyisi saavuttamaan paljon itsenäistyttyään – kuten pienet, mutta edistyneet Pohjoismaat. SNP:n positiivinen suhtautuminen Euroopan unioniin perustuu siihen, että skotlantilainen identiteetti on jo itsessään monialainen ja kansainvälinen.⁵² Erikoista kyllä, äänestys-oikeuden vuoden 2014 itsenäisyyskansanäänestyksessä saivat myös Skotlannissa asuvat EU-kansalaiset. Täten äänestys-oikeus perustui asuinpaikkaan. Skotlantilaisen identiteetin omakseen kokevat henkilöt, jotka kuitenkin asuivat Skotlannin ulkopuolella, olivat näin ollen poissuljettuja äänestyksestä. Sen sijaan ne, jotka asuivat Skotlannissa pitämättä itseään skotlantilaisina, olivat oikeutettuja antamaan äänensä.

⁴⁷ McAnulla & Crines 2017, 6.

⁴⁸ Mooney & Scott 2016, 7.

⁴⁹ Johns., Bennie, & Mitchell 2012, 584.

⁵⁰ The Herald 18.6.2015, Lessons from our Nordic cousins best left alone.

⁵¹ Watts 2006, 255.

⁵² McAnulla, & Crines 2017, 15–17.

Käsitystä skotlantilaisen nationalismin erityisyydestä vahvistaa sekin, että oikeistolaisen ja EU-vastaisen Yhdistyneen kuningaskunnan itsenäisyyspuolueen (*United Kingdom Independence Party* lyh. UKIP) suosio on ollut Skotlannissa lähes olematon. Siinä missä sillä on useita kansanedustajia ja kunnallispoliitikkoja Englannissa, on Skotlannissa puolue saanut vain yhden kansanedustajapaikan.⁵³ UKIP:in epäsuosiosta Skotlannissa kertoo ehkä parhaiten se, että puolueen puheenjohtaja Nigel Farage joutui vuonna 2013 Edinburghin epäonnisen kampanjointiyrityksen jälkeen piilottelemaan pubissa paikallisilta mielenosoittajilta.⁵⁴ Samoihin aikoihin ensimmäinen ministeri Alex Salmond argumentoi, että todellinen uhka Skotlannin intresseille ja maan pysymiselle unionissa Englannin kanssa, oli David Cameronin flirttailu UKIP:in kanssa, mikä voisi johtaa kansanäänestykseen EU-jäsenyydestä.⁵⁵

2.2. Pohjoismaalaiset skotit

Nationalismille tyypillisesti SNP on korostanut skotlantilaisen kansan ja yhteiskunnan erityislaatuisuutta ja ainutlaatuisia periaatteita, joiden kaikkien skottien oletetaan jakavan ja jotka erottavat skotlantilaiset muista briteistä.⁵⁶ Skotlannin pohjoismaisia piirteitä on käytetty osoituksena tästä erityisyydestä. SNP:lle on ollut kannattavaa kehystää pyrkimykset itsenäisyyteen pikemminkin seurauksena skotlantilaisesta erityisidentiteetistä kuin puolueen omasta aktiivisesta politiikasta. Skotlantilaiseen nationalistiseen kertomukseen on viimeisen kymmenen vuoden aikana kuulunut Skotlannin positiivinen vertaaminen Pohjoismaihin niin maantieteellisestä, historiallisesta kuin kulttuurisestakin näkökulmasta. Pohjoismaisen mallin sopivuutta Skotlannille puoltavat poliitikot ja toimittajat ovat usein hyvin perillä Skotlannin ja Pohjoismaiden laajasta yhteisestä historiasta.

Sanomalehtikirjoituksissa on toistuvasti esitelty ja korostettu Skotlannin ja Pohjoismaiden välisiä yhtäläisyyksiä. BBC:n ulkomaantoimittaja Allan Little kirjoitti *The Scotsman*issa vuonna 2013: ”Pohjoismaita pidetään usein esimerkkinä siitä, mitä Skotlannin tulisi tavoitella: Ne ovat hyvälaatuisia, rauhanomaisia, sosiaalisesti sopusointuisia ja vauraita sosiaalidemokratioita.” Hän kertoi Norjaa, Suomea ja Skotlantia yhdistävän pieni väestö, pitkät rannikkoalueet ja riippuvuus merestä.⁵⁷ *The Herald*in toimittaja David Leaskin mukaan Pohjoismaiden vauraisiin sosiaalidemokratioihin viitataan esimerkkinä siitä, mitä itsenäinen Skotlanti voisi saavuttaa,

⁵³ Dardanelli & Mitchell 2014, 92–94.

⁵⁴ Foley & Ramand 2014, 38.

⁵⁵ Douglas-Scott 2016, 176.

⁵⁶ Mooney & Scott 2016, 7.

⁵⁷ *The Scotsman* 23.11.2013, Insight: Can Scotland learn from Scandinavia?

useimmin kuin mihinkään muihin kansakuntiin.⁵⁸ Vuonna 2010 Richard Middleton vetosi The Guardianissa Pohjoismaiden kanssa yhteisiin maantieteellisiin, kulttuurisiin ja historiallisiin yhtäläisyyksiin, joiden perusteella Skotlannin tulisi hänestä hallita itse itseään.⁵⁹

Vuonna 2014 The Heraldin mielipidekirjoituksessa ”*We already have so much in common with our Nordic neighbours*” SNP:n kansanedustaja Fiona Hyslop kirjoitti Pohjoismaista: ”On syytä muistaa, että olemme jo lähellä naapureitamme, mitä tulee maantieteeseen, näkemyksiin ja kulttuuriin”.⁶⁰ Samana vuonna The Scotsman julkaisi tanskalaisskotlantilaisen kulttuurijärjestön rahastonhoitajan Ib Hansenin mielipidekirjoituksen, jossa tämä rohkaisi skotlantilaisia huomaamaan maiden väliset samanlaisuudet:

”Skotlanti ja Tanska ovat kooltaan samankaltaisia: Väestö on molemmilla noin 5,5, miljoonaa. Sekä Tanska että Skotlanti ovat muinaisia valtakuntia, vaikka Skotlanti onkin tällä hetkellä osa Yhdistyneitä kuningaskuntia. Niin Tanskalla kuin Skotlannillakin on Pohjanmerellä öljy- ja kaasuteollisuutta sekä rikkaat kansalliset perinteet maataloudessa ja kalastuksessa. Tanska ja Skotlanti ovat kummatkin kansainvälisesti tunnettuja tietotaidostaan, kekseliäisyydestään ja asiantuntemuksestaan.”⁶¹

Erityisen ahkerasti Pohjoismaiden ja Skotlannin yhteydestä on kirjoittanut *Nordic Horizons* -ajatushautomon vuonna 2009 perustanut ja sen johtajana toimiva Lesley Riddoch. The Scotsmanin kulttuuritoimittaja Jim Gilchristin mukaan Riddoch on Britanniassa tunnettu Pohjoismaita kohtaan osoittamastaan ”lähes evankelistaisesta” ihailusta.⁶² Vuonna 2011 Riddoch luetteli The Guardianin artikkelissaan ”*Look North, Scotland*” Skotlantia ja Pohjoismaita yhdistäviksi tekijöiksi merkittävät öljy-, kaasu-, vety- ja kalavarannot. Skotlantia yhdisti Pohjoismaihin myös työväenpuolueen pitkäaikainen poliittinen kannattaminen sekä tuuli- ja merienergian käyttö.⁶³ Vuonna 2016 Riddoch kirjoitti The Scotsmanin artikkelissaan ”*Countries of the Arctic are our natural allies*“, että ”arktisen alueen valtiot muistuttavat Skotlantia siinä, että ne ovat pieniä itsenäisiä kansakuntia, hajautettuja alivaltioita tai hajanaisia yhteisöjä, joilla on vahva kulttuuri-identiteetti”.⁶⁴ The Scotsmanin vuoden 2020 haastattelussa hän puolestaan kertoi skotlantilaisilla olevan paljon historiallisia seikkoja, joihin vedota korostaakseen yhteyksiään Pohjoismaihin:

⁵⁸ The Herald 28.5.2012, As others see us: The view from Denmark.

⁵⁹ The Guardian 16.2.2010, The Nordic countries could teach us about teamwork in education.

⁶⁰ The Herald 23.12.2014, We already have so much in common with our Nordic neighbours.

⁶¹ The Scotsman 8.1.2014, Nordic alliance sets example to Scots voters.

⁶² The Scotsman 27.7.2015, Exhibition explores links between Scotland and the Nordic nations.

⁶³ The Guardian 5.12.2011, Riddoch “Look north Scotland.”

⁶⁴ The Scotsman 10.10.2016, Countries of the Arctic are our natural allies.

”Skotit toivat teollisen vallankumouksen Suomeen. Ruotsin armeija palkkasi tuhansia skotlantilaisia sotilaita. Jakobiitit pakenivat Norjaan Cullodenin taistelun jälkeen, ja merkittävä osuus Islannin ensimmäisistä asukkaista oli skotlantilaisia.”⁶⁵

Skotlannin samanlaisuutta Pohjoismaihin on pyritty vahvistamaan vetoamalla kansallisiin yleistyksiin ja myytteihin, mutta myös kehystämällä yhteys eräänlaiseksi tieteelliseksi faktaksi. Kriittisemmätkään toimittajat eivät käy kieltämään skottien historiallisia ja biologisia yhteyksiä pohjoismaihin, vaan huomiota samankaltaisuuksiin on kiinnitetty silloinkin, kun toimittajan oma kanta itsenäisyyteen on ollut negatiivinen. Esimerkiksi Adrian Wooldridge kirjoitti The Scotsmanin kolumnissaan ”*Scottish independence essay: Nordic model a fantasy*” sekä Skotlannin että Pohjoismaiden olevan protestanttisen uskonnon sekä haastavan ilmaston ja maantieteellisen muodon muokkaamia, ja johtavan maailmaa luonnonvarojen louhinnassa. Suomi ja Norja ovat kummatkin historiansa eri aikoina kuuluneet imperialistiseen Ruotsiin. Hän mainitsi Skotlantia ja Pohjoismaita yhdistävät ”voimakkaat kulttuuriset siteet”, joihin hän laski mm. geneettiset yhteydet.⁶⁶ Jopa The Timesin Oslon kirjeenvaihtaja David Charter myönsi, että ”Skotlannilla ja Pohjoismailla on paljon yhteistä kalastuksen ja laivanrakentamisen perinteiden, pitkien rannikkoalueiden, pienen populaation ja suurten öljyvarojen muodossa”, vaikkei hän pitänytään pohjoismaista itsenäistä Skotlantia realistisena poliittisena tavoitteena.⁶⁷

Huolimatta siitä, että skotlantilaiset nationalistit ovat painottaneet sitä, ettei skotlantilaisuus katso etnisyyttä, ovat he kuitenkin vedonneet myös geneettisiin yhteyksiin liittäessään Skotlannin osaksi Pohjoismaita. Erityisesti perinnöllisyystutkimukset ovat saaneet paljon huomiota: Vuonna 2015 The Scotsman uutisoi Skotlannin pohjoismaalaista DNA:ta kartoittavan tutkimuksen tuloksista hyvin positiiviseen sävyyn painottaen skotlantilaisilla olevan enemmän pohjoismaalaisia geenejä kuin keillään muilla briteillä.⁶⁸ Jo vuonna 2011 Riddoch oli aloittanut The Guardianin artikkelinsa retorisella kysymyksellä ”onko Skotlanti todella kauan kadoksissa ollut osa Pohjoismaita?”. Vastaus oli hänen mukaansa paitsi maantieteellisesti ja kulttuurisesti myös geneettisesti myönteinen. Kirjoituksessaan hän viittasi Pohjoismaihin Skotlannin perheenä, minkä voi tulkita korostavan paitsi emotionaalisia myös geneettisiä siteitä.⁶⁹ Samana vuonna The Guardianissa Andrew Boyle kirjoitti yhteisen historian ja viimeisimpien tieteellisten tutkimusten vahvistavan näkemystä Skotlannin ja

⁶⁵ The Scotsman 17.5.2020, Why Finns believe Scotland could become Nordic nation number six.

⁶⁶ The Scotsman 13.8.2014, Scottish independence essay: Nordic model a fantasy.

⁶⁷ The Times 6.9.2014, Nordic model beyond Scotland’s reach.

⁶⁸ The Scotsman 24.5.2015, Vikings still running rampart in Scottish DNA.

The Scotsman 11.11.2015, Viking link to North East of Scotland.

⁶⁹ The Guardian 5.12.2011, Look north Scotland.

Pohjoismaiden yhteyksistä. Hän viittasi artikkelissaan skotlantilaisten viikinkisyntyperään, jota pelkästään shetlantilaisista kantoi yli puolet.⁷⁰ Vuonna 2013 SNP:n silloinen kulttuurin- ja ulkosuhteiden ministeri Fiona Hyslop puhui antamassaan haastattelussa The Scotsmanille Skotlannin ja Pohjoismaiden ”elinvoimaisesta kulttuurisesta perinnöstä jaetun DNA:n sekä maantieteellistä läheisyyden kautta”.⁷¹ Samana vuonna The Scotsmanin haastatteli Saarten- ja ylämaiden yliopiston Pohjoismaiden tutkimuskeskuksen johtajaa Donna Heddlea, joka kertoi jopa skottien kuuluisten punaisten hiusten olevan peräisin pohjoismaalaisesta geeniperimästä. Esimerkiksi Orkneyn saarilla, jossa punaiset hiukset ovat kaikkein yleisimpiä, on myös eniten pohjoismaalaisilta peräisin olevaa geeniperintöä.⁷² Heddle itse kirjoitti The Heraldille vuonna 2014: ”Nämä ihmiset [viikingit] eivät koskaan lähteneet, vaan heistä tuli osa meitä. Skotlanti on maa, jolla on intohimo sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen, ja sen on täytynyt tulla jostain.”⁷³ Vuonna 2020 The Herald uutisoi tuoreesta tutkimuksesta, jonka mukaan kaikki viikingit eivät olleet geneettisesti pohjoismaalaisia, vaan uusi teoria on, että Skotlannin itä- ja pohjoisalueita rautakaudella ja aikaisella keskiajalla asuttaneet kelttiläistä kieltä puhuvat piktit liittyivät viikinkeihin ja omaksuivat heidän elämäntapansa.⁷⁴ Uutinen on varmasti istunut hyvin nationalistien tavoitteisiin itsenäisestä pohjoismaalaistyypin sosiaalidemokratian omaksuneesta Skotlannista.

Kuten oikeistonationalismiinkin, on myös SNP:n nationalismiin kuulunut skotlantilaisen historian ja kulttuurin esittäminen romantisoidulla ja idealisoidulla tavalla.⁷⁵ Suhteessa Pohjoismaihin skotlantilaiset ovat pyrkineet erityisesti korostamaan Skandinavian maiden kanssa jaettua viikinkihistoriaa. Geeniperimän ohella on painotettu erityisesti viikinkien luomia kulttuurisia siteitä. Riddoch ja Heddle ovat molemmat kirjoittaneet viikinkien jättäneen Skotlantiin jälkensä muinaisnorjankielisten paikannimien, sukunimien, sanaston ja oikeusjärjestelmän muodossa.⁷⁶ Vuonna 2017 The Scotsman uutisoi Skotlannin murteessa olevan satoja sanoja sekä paikkojen nimiä, joiden juuret ovat skandinaavisissa kielissä. Lisäksi monet klaanien nimet todistavat skottien viikinkiesi-isistä. Jopa Skotlannin kuuluisaan kansallispukuun kuuluva kiltti eli ”kilt” tulee skandinaavisesta sanasta ”kjalta”.⁷⁷ Fiona Hyslop toi vuonna 2013 takaisin yli 20 vuotta tauolla olleen

⁷⁰ The Guardian 4.10.2011, Scotland and Norway: A special relationship?

⁷¹ The Scotsman 7.8.2013, Scotland to strengthen links with Scandinavia.

⁷² The Scotsman 24.11.2013, Expert argues Vikings carried redhead gene to Scotland.

⁷³ The Herald 2.2.2014, This what a (proto) feminist looks like.

⁷⁴ The Herald 17.9.2020, New study shows Vikings were not all Scandinavian.

⁷⁵ McAnulla & Crines 2017, 6.

⁷⁶ The Guardian 5.12.2011, Look north Scotland.

The Herald 2.2.2014, This what a (proto) feminist looks like.

⁷⁷ The Scotsman 4.5.2017, Viking influence on Scotland’s vocabulary and place names.

The Times 6.9.2014, Nordic model beyond Scotland’s reach.

Skotlannin ja Skandinavian maiden välisen viikinkikongressin Shetlannin saarella. Tapahtuman tarkoitus oli Hyslopin mukaan juhlistaa Skotlannin ja Skandinavian maiden yhteistä kulttuuriperintöä.⁷⁸ Vuonna 2020 Aberdeenin kaupungin järjestämän Spectra -tapahtuman vetonaula oli puolestaan 3D-tekniikalla luotu valoprojektio viikinkimytologian laivasta. Teoksesta vastanneet taiteilijat kertoivat teoksensa pyrkivän tuomaan esiin koillisen Skotlannin merelliset yhteydet Pohjoismaihin.⁷⁹ Viikinkihistorian korostamisen tahaton seuraus on ollut, että erityisesti Skotlannin pohjoiset saaret, kuten Sutherland ja Caithness, ovat ryhtyneet hoitamaan omia erillisiä kulttuurisia suhteita Pohjoismaihin.⁸⁰ Vuonna 2020 The Herald uutisoi, että yhä kasvavalle määrälle Skotlannin yhteisöistä maan kansallislippu ei ollut enää tarpeeksi luomaan kansallisidentiteetin ja yhteenkuulumisen tunnetta. Viimeisen kolmen vuoden aikana Skotlannissa oli rekisteröity oma lippu kahdeksalle alueelle tai kaupungille. Näistä peräti viisi oli suunnitellut lippunsa korostamaan paikkakunnan pohjoismaalaisia juuria.⁸¹

Viime vuosikymmenet ovat todistaneet Skotlannin ja Pohjoismaiden välisiä kulttuurisuhteita vahvistavien ja juhlistavien tapahtumien yleistymisen. Vuonna 2015 Edinburghissa pidettiin NordDance -festivaali, joka esitteli pohjoismaista ja skotlantilaista katutanssitaideita. Festivaalin järjestäjä ja Edinburghin kansallisen tanssiakatemian johtaja, Morag Deyes, kertoi festivaalin tavoitteena olevan skotlantilaisten ja pohjoismaisten yleisöjen ja esiintyjien saattaminen yhteen sekä maiden välisen yhteistyön syventäminen. ”Uskon Skotlannin olevan yksi Pohjoismaista ja toivon yleisönkin tulevan tähän johtopäätökseen”, Deyes kertoi The Heraldille.⁸² Samana vuonna Lesley Riddoch organisoi pohjoismaalaista kuvataidetta esittelen näyttelyn Edinburghissa, jonka tavoitteen hän kertoi The Scotsmanille olevan ”katsojien kutsuminen tekemään vertailua Skotlannin ja sen pohjoismaalaisten naapurien välillä”.⁸³ Vuonna 2018 Angus MacDonald (SNP) puolestaan suunnitteli uutta lauttapalvelua, joka yhdistäisi Norjan, Tanskan ja Ruotsin Skotlantiin. Hankkeen tavoitteena on tuoda maahan varakkaita turisteja, mutta myös tarjota skotlantilaisille mahdollisuus vierailulla näissä ”luvatuissa maissa”.⁸⁴ Vuodesta 2020 lähtien musiikkikollektiivi Northern Arc on säännöllisesti organisoinut näytöksiä ja pyrkinyt edistämään yhteistyötä skotlantilaisten ja pohjoismaalaisten musiikkiammattilaisten välillä.⁸⁵

⁷⁸ The Scotsman 7.8.2013, Scotland to strengthen links with Scandinavia.

⁷⁹ The Times 15.2.2020, Come to Aberdeen and let Spectra banish the winter darkness.

⁸⁰ The Scotsman 17.5.2020, Why Finns believe Scotland could become Nordic nation number six.

⁸¹ The Herald 5.1.2020, Scots communities go Nordic in rising demands for their own flags.

⁸² The Herald 15.11.2015, Hip Hop takes the stage: The NordDance festival in Edinburgh.

⁸³ The Scotsman 27.7.2015, Exhibition explores links between Scotland and the Nordic nations.

⁸⁴ The Scotsman 4.1.2018, A ferry to take Scotland to paradise?

⁸⁵ The Scotsman 17.5.2020, Why Finns believe Scotland could become Nordic nation number six.

Viikinkijuurien ohella nationalistit ovat vedonneet kansallisiin myytteihin ja kertomuksiin skotlantilaisesta erityisluonteesta erityisesti mitä tulee Skotlannin väitettyyn vasemmistolaisuuteen. Skotlantilaisen kansallisidentiteetin vasemmistolaisuuden ajatellaan tulevan esiin erityisesti ammattiyhdistysliikkeissä, joiden keskeisyydellä on ollut merkittävä rooli vahvistamassa näkemystä siitä, että skotlantilaiset ovat muita brittejä sosialistisempia, radikaalimpia ja militantimpia.⁸⁶ Vasemmistolaisuudesta ajatellaan todistavan myös suosittu kansallinen myytti Skotlannin pienistä kyläyhteisöistä ja lukuisista teollisuuskaupungeista.⁸⁷ Yleinen kansallinen stereotypia skotlantilaisesta väestöstä on clydesidismi, jonka mukaan tyypillinen skotlantilainen kaupunkilainen on työväenluokkainen arjen sankari, jolla on sosialistinen maailmankuva sekä vaikeuksia sorron, väkivallan ja päihteiden kanssa. TV-hahmo Rab C. Nesbittin ja Trainspottingin kaltaiset Irvine Welshin ja James Kelmanin teokset ovat sovitusta tästä stereotypiasta.⁸⁸ Adrian Wooldridge on myös yhdistänyt Henning Mankelin poliisi Wallanderin skotlantilaisen Ian Rankinin etsivä Rebusiin: Molemmat hahmot ovat vakavamielisiä ja sinnikkäitä sekä valmiita menemään läpi vaikka harmaan kiven raa’an rikoksen selvittämiseksi esimiestensä käskyistä piittaamatta.⁸⁹

1800-luvun skotlantilaisessa koulutusjärjestelmässä alkunsa saaneella niin kutsutulla ”lad o’pairs” -myytillä tarkoitetaan ajatusta siitä, että vaatimattomistakin oloista pystyy kuka tahansa koulutuksen avulla nousemaan yhteiskunnallisesti korkealle.⁹⁰ Myytin ydin on, että skotlantilaisuuteen kuuluu usko tasa-arvoon, tietoon ja siihen, että kaikilla tulisi olla yhtäläiset mahdollisuudet edetä yhteiskunnassa varallisuudesta ja taustasta riippumatta. Tähän ajatukseen skotlantilaisesta meritokraattisesta ja egalitaristisesta perusluonteesta vedotaan paitsi silloin, kun halutaan tuoda skotlantilaisuuden ylemmyys verrattuna siihen, mitä pidetään englantilaisena elitisminä, myös silloin, kun skotlantilaisuus halutaan yhdistää pohjoismaalaiseen sosiaalidemokraattiseen ajatusmaailmaan. Vasemmistolainen Jimmy Reid -järjestö on verrannut skotlantilaista yhteisvarallisuuden (*Common Wealth*) ajatusta pohjoismaalaiseen ”folkhemmet” eli kansankoti ideaaliin.⁹¹ Myös Riddochin mukaan Skotlanti on Pohjoismaiden tavoin luonut sosiaalidemokraattisen konsensuksen. Hän lainasi vuoden 2011 kirjoituksessaan edesmennyttä työväenpuolueen kansanedustajaa Peter Shorea, joka tunnetusti kuvaili skotlantilaisia ”liian pohjoismaalaisiksi ymmärtämään etelän ahneutta”.⁹²

Hyvin tunnettu kansallinen lausahdus ”ah kent his faither” on puolestaan yhdistetty pohjoismaalaiseen janten lakiin. Tämä tarkoittaa skotlantilaiseen kulttuuriin kuuluvan pröystäilyä ja

⁸⁶ Paterson 2015, 496–497.

⁸⁷ Harvey 2015, 250–251.

⁸⁸ Douglas 2009, 25–26.

⁸⁹ The Scotsman 13.8.2014, Scottish independence essay: Nordic model a fantasy.

⁹⁰ Stewart 2014, 70.

⁹¹ The Scotsman 13.8.2014, Scottish independence essay: Nordic model a fantasy.

⁹² The Guardian 5.12.2011, Look north Scotland.

itsekehua vierastava vaatimaton asenne, joka muistuttaa janten lakia eli sitä, ettei kenenkään tule kuvitella olevansa parempi kuin muut.⁹³ The Timesin bisneskolumnisti Philip Rodney kirjoitti vuonna 2019, että skotlantilaisten ”a ken’t yer faither” on ilmaisu, joka vangitsee sen asenteen, mikä kertoo skotlantilaisten olevan lähempänä Pohjoismaita paitsi maantieteellisesti myös emotionaalisesti.⁹⁴ Vuonna 2014 The Scotsmanin musiikkitoimittaja Mary Miller kirjoitti artikkelissa ”*Scots can follow Nordic lead*” skotlantilaisten ja pohjoismaalaisten kansanluonteiden yhtäläisyyksistä seuraavasti: ”Meillä skotlantilaisilla on oma versiomme ”janten laista”-pohjoismaalaisesta vaatimattomuuden ja yksilön menestyksen piilottamisen ihanteesta.”⁹⁵ Myös Riddoch väitti Skotlannin saaneen vaikutteita ”Pohjoismaiden pröystäilyä, mahtipontisuutta ja statuksen korostamista vierastavasta luterilaisesta maailmankuvasta”.⁹⁶ Ib Hansen ajatteli tanskalaisilla ja skotlantilaisilla olevan molemmilla voimakas halu yhteenkuuluvuuteen, sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja solidaarisuuteen. Hansen kirjoitti:

”Sydämeltämme olemme kummatkin huolehtivaisia yhteiskuntia. Tanskassa kansallinen näkemys on, että jokaisella on oikeus parantaa elämäänsä, kunhan se ei tapahdu muiden kansalaisten hyvinvoinnin kustannuksella. Kokemukseni mukaan useimmat skotlantilaiset jakavat tämän näkemyksen.”⁹⁷

Vuoden 2016 haastattelussa The Heraldille käsikirjoittaja Paul Laverty kertoi uskostaan skotlantilaiseen poikkeukselliseen myötätuntoon:

”Itsenäisessä Skotlannissa hyvinvointijärjestelmän sävy muuttuisi täysin. Tavattuani ihmisiä ruokapankeissa ja keskusteltuani hyvinvointioikeuden asiantuntijoiden kanssa ympäri Iso-Britanniaa, mukaan lukien Glasgow’ssa, Edinburghissa ja Dundeessa, olen varma, ettei Skotlannissa olisi samanlaista vaistomaista halua rangaista kaikkein haavoittuvaisempia. Itsenäinen Skotlanti pysäyttäisi kierteen.”⁹⁸

2.3. Skotlantilainen sosiaalidemokratia

On jokseenkin totta, että Skotlannin erottaa muusta Yhdistyneestä kuningaskunnasta sen taipumus äänestää johdonmukaisesti sosiaalidemokraattisia puolueita.⁹⁹ Samalla skotlantilaisten uusi

⁹³ Newby 2009, 308.

⁹⁴ The Times 15.4.2019, The simple lesson from our Nordic neighbours that Scots should learn.

⁹⁵ The Scotsman 10.9.2014, Scots can follow Nordic lead.

⁹⁶ The Guardian 5.12.2011, Look north Scotland.

⁹⁷ The Scotsman 8.1.2014, Nordic alliance sets example to Scots voters.

⁹⁸ The Herald 23.10.2016, An independent Scotland would protect vulnerable welfare claimants claims I, Daniel Blake writer.

⁹⁹ Harvey 2015, 250–251.

lojaliteetti ennen kaikkea kansallisuutta tai kansakuntaa kohtaan on ylittänyt vanhan brittiläisen yhteiskuntaluokkaan perustuvan puolueuskollisuuden, ja nostanut kansalaisten poliittisen osallistumisen uusiin lukemiin.¹⁰⁰ Tämä tulee esille varsinkin keskiluokan äänestyskäyttäytymisessä, mikä kertoo halusta tukea universaalia politiikkaa ja sen tuomia ilmaisia palveluja.¹⁰¹

SNP:n poliitikot usein ilmaisevat olevansa ylpeitä sosiaalidemokraattisesta maastaan.¹⁰² Skotlannin entinen ensimmäinen ministeri Alex Salmond on kuvaillut SNP:n politiikan olevan ”sosiaalidemokratiaa skotlantilaisin piirtein”.¹⁰³ Skotlannin hallitukseen päästyään SNP ei ole supistanut sitoutumistaan sosiaalidemokratiaan, vaan pyrkinyt vahvistamaan sitä. Vuonna 2006 ennen parlamenttivaaleja Alex Salmondin valtiovierailu Norjaan sai paljon huomiota lehdistössä hänen ihastellessaan kaikkea Norjassa verorahoin rahoitettua toimintaa ja palveluja.¹⁰⁴ Skotlannin hallituksen lähestymistapa onkin ollut tarjota korkealaatuisia universaaleja palveluja niin aikaisin kuin mahdollista ja kaikkein haavoittuvaisemmassa asemassa oleville, jottei huomattavia sosiaalisia ongelmia pääsisi kehittymään. Tällainen ennaltaehkäisy on tyypillistä Pohjoismaiden hyvinvointiyhteiskunnille, joita voidaan jollain tapaa kutsua ”sosiaaliseen sijoittamiseen” erikoistuneiksi valtioiksi. SNP on luvannut, että osana suunnitelmaa taloudellisen kyvyn lisäämiseksi se pyrkisi kasvattamaan maan köyhimmän kolmanneksen saamaa osuutta kansallisesta vauraudesta. Tämä oli radikaalein sitoutuminen varallisuuden uudelleenjakoon sitten Yhdistyneen kuningaskunnan hyvinvointivaltion kehittämisen.¹⁰⁵

Itsehallinnon pääperiaate on, että vaikka Skotlannin budjettileikkaukset ja -lisäykset päätetään Lontoossa, on Skotlanti kuitenkin ollut vapaa päättämään, miten nämä varat on käytännössä sijoitettu. Jo itsehallinnon alkuajoista lähtien Skotlanti on pyrkinyt kehittämään omaa erityistä politiikkaan. Tätä on pidetty osoituksena Skotlannin poliittisesta sitoutumisesta oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon, ja täten sen poikkeavuudesta suhteessa keskushallitusten tekemiin hyvinvointileikkauksiin. Skotlanti on esimerkiksi pitänyt varhaiskasvatuksen ja terveydenhoidon sääntelyn valtiolle varattuna osa-alueena, kun taas Englanti on siirtynyt etusetelien jakamiseen lapsiperheille sekä verohelpotuksiin. Skotlannin hallitusten lähestymistapa heijastelee Pohjoismaita siinä, että keskiössä ovat lasten ja vanhempien oikeudet sekä hoivan ja koulutuksen vaikutus tulevaisuuden investointina. Westminsterissa sekä konservatiivit että työväenpuolue ovat molemmat esittäneet lastenhoitopalvelut

¹⁰⁰ Smith A. 2017, 62–64.

¹⁰¹ Harvey 2015, 250–251.

¹⁰² Curtice & Ormiston 2011, 1–3.

¹⁰³ Aughey 2001, 123.

¹⁰⁴ Newby 2009, 321–322.

¹⁰⁵ Maxwell 2009, 126–127, 129.

ennen kaikkea taloudellisen kannattavuuden näkökulmasta. Vuonna 2015 keskushallinnon konservatiivihallitus asetti voitontavoittelun hyvinvoinnin edelle varhaiskasvatuksessa, mikä johti lastenhoitopalvelujen yksityistämiseen ja yhtiöittämiseen. Tällä oli tuhoisia seurauksia sekä vanhemmille, lapsille että henkilökunnalle maksujen kasvaessa nopeasti, mutta palvelun ja työolosuhteiden kuitenkin heiketessä. Lopulta päivähoitokeskuksia ryhdyttiin sulkemaan, kun yksityinen sektori menetti kiinnostuksensa matalaa voittoa tuottavien palveluiden tarjoamiseen.¹⁰⁶

Tietyissä mielessä voi sanoa, että Skotlannista on tullut jopa pohjoismaalaisempi kuin Pohjoismaat itse. Sosiaalivetot ovat korkeammat kuin missään muualla Yhdistyneessä kuningaskunnassa, ja maa on osoittanut haluttomuutta ryhtyä työväenpuolueen markkinalähtöisimpiin julkisen sektorin uudistuksiin.¹⁰⁷ Reseptilääkkeet ovat ilmaisia kaikille ja julkinen liikenne on maksuton yli 60-vuotiaille.¹⁰⁸ EU-maiden ja Skotlannin korkeakouluopiskelijat on vapautettu lukukausimaksuista, mutta Englannista Skotlantiin tuleville opiskelijoille ne ovat jääneet. Iäkkäämmän väestön tukia on lisätty ja heille on luotu oikeus valtion kustantamaan huolenpitoon, mikä Englannissa on perheen maksettavana.¹⁰⁹ Skotlanti saavutti vuoden 2020 ilmastotavoitteensa kuusi vuotta etuajassa laajentamalla tuuli- ja vesivoiman käyttöä.¹¹⁰ Vuonna 2017 Skotlannin hallitus ryhtyi jakamaan valtionkustantamia äitiyspakkauksia (*baby box*) kaikille skottivanhemmille, ja koronaviruspandemian jälkeen hallituksen on tarkoitus aloittaa perustulokeilu.¹¹¹ Vuonna 2020 Skotlanti teki sukupuolten tasa-arvon historiaa, kun siitä tuli ensimmäinen maa, jossa kuukautissuojat ovat maksuttomia.¹¹²

Oikeudenmukaisuuteen ja hyvinvointiin perustuvien narratiivien ja ideoiden suosiosta Skotlannissa on kertonut sekin, että ne ovat olleet myös yhtä lailla unionistien käytössä. Itsenäisyyttä vastustavat poliitikot ovat väittäneet sosiaalisen oikeudenmukaisuuden olevan osa Skotlannin tulevaisuutta. Entinen pääministeri ja työväenpuolueen puheenjohtaja Gordon Brown väitti, että sosiaalinen oikeudenmukaisuus on Skotlannin poliittisten arvojen ydin, mutta osana Yhdistynyttä kuningaskuntaa, jota hän kutsui ”sosiaalisen oikeudenmukaisuuden liitoksi”.¹¹³

¹⁰⁶ Mooney & Scott 2016, 9–11, 13.

¹⁰⁷ Dardanelli & Mitchell 2014, 90–91.

¹⁰⁸ Mooney & Scott 2015, 5.

¹⁰⁹ Curtice & Ormiston 2011, 1.

¹¹⁰ The Scotsman 10.10.2016, Countries of the Arctic are our natural allies.

¹¹¹ The Scotsman 17.5.2020, Why Finns believe Scotland could become Nordic nation number six.

¹¹² The Guardian 24.11.2020, Scotland becomes first nation to provide free period products for all.

¹¹³ Mooney & Scott. 2016, 8–9.

2.4. Englantia parempi

Kaikki kansalliset identiteetit rakennetaan ryhmään kuuluvien samankaltaisuuden, mutta myös sen ulkopuolelle jäävien erilaisuuden varaan.¹¹⁴ Skotlantilaisen kansallisidentiteettiä on pyritty vahvistamaan suhteessa brittiläiseen vastineensa korostamalla skotlantilaisten olevan erityisiä muusta Yhdistyneen kuningaskunnan väestöstä – varsinkin englantilaisista.

Tässäkin keskustelua perustuslakikysymyksestä ja Englannin ja Skotlannin välistä suhteesta ovat värittäneet viitaukset Pohjoismaihin. Nationalistit ovat halunneet tehdä selväksi, että toisin kuin Englanti, Skotlanti on kansallisilta piirteiltään Pohjoismaa. Skotlantia verrataan Pohjoismaihin siten, että sen voimavarat ja erottuminen Englannista tulevat selviksi. Esimerkiksi geeniperimää käsittelevissä kirjoituksissa skotlantilaisten pohjoismaalaista perimää on nimenomaan painotettu suhteessa englantilaiseen. Lesley Riddoch kirjoitti vuonna 2011, että ”skotlantilaiset jakavat geeniperimää enemmän pohjoismaalaisten kanssa kuin ketkään muut britit.”¹¹⁵ The Scotsmanin toimittaja Lizzy Buchan kertoi vuoden 2015 artikkelissa:

”Skotlantilaisten ja englantilaisten geeniperimässä on huomattava ero mitä tulee viikingeiltä saatuihin pohjoismaalaisiin geeneihin. Englannissa keskimäärin vain prosentti miehistä kantaa viikinkiperimää. Vaikka Pohjois-Englannissa Yorkshiren maakunnassa osuus onkin hieman keskivertoa korkeampi (5,6 %), ei se silti yllä Skotlannin lukuihin, jotka ovat maan pohjois- ja itäosissa 29,2–17,5 % ja lännessäkin noin 9 %. Tällainen DNA on erittäin harvinainen Englannissa.”¹¹⁶

Skotlantilaisen nationalismin perusta on ollut skottien ja englantilaisten välisen eron vakiinnuttaminen.¹¹⁷ Tämä on tehty yhdistämällä skotlantilaiset pohjoismaalaisiin egalitaristisiin yhteiskuntiin, ja painottamalla niiden paremmuutta suhteessa unioniin. Yhdistynyt kuningaskunta on täytynyt kehystää niin perin juuri pohjoismaalaisten ”arvojen” vastaiseksi, että tulisi selväksi, ettei pohjoismainen Skotlanti olisi saavutettavissa ilman itsenäisyyttä. Vaikka Skotlannin erillisyyttä korostetaan, asetetaan tyypillisesti kuitenkin vastakkain Pohjoismaat ja Yhdistynyt kuningaskunta kokonaisuutena. Pohjoismaita ei verrata Skotlantiin itseensä, vaan yksinomaan unioniin, johon viitataan Britanniana tai Yhdistyneenä kuningaskuntana. Esimerkiksi vuoden 2010 The Guardianin

¹¹⁴ Douglas 2009, 19.

¹¹⁵ The Guardian 5.12.2011, Look north Scotland.

¹¹⁶ The Scotsman 24.5.2015, Vikings still running rampart in Scottish DNA. The Scotsman 11.11.2015, Viking link to North East of Scotland.

¹¹⁷ McAnulla & Crines 2017, 5.

artikkelissa tutkija Peter Mortimore kirjoitti Yorkin yliopiston laatimasta “onnellisuus” -asteikosta, joka sijoitti Pohjoismaat parhaimpiin ja Britannian huonoimpiin maihin. Hänen mukaansa Pohjoismaat ovat vain vähän Yhdistynyttä kuningaskuntaa varakkaampia, mutta sitäkin tasa-arvoisempia. Ne investoivat koulutukseen enemmän, ja osallistuminen ”elinikäiseen oppimiseen” on huomattavasti korkeampi. Lukutaitoa kartoittavassa tutkimuksessa kaikki Pohjoismaat suoriutuivat Britanniaa paremmin.¹¹⁸ Vuonna 2013 The Heraldin politiikan toimittaja Ian Macwhirter kirjoitti, että on vaikea olla kadehtimatta Norjaa, jonka kasvu oli 2,5 %, työttömyys 3 % ja inflaatio 1,5 %, kun taas Yhdistyneen kuningaskunnan kasvu oli lähes nolla, työttömyys 8 % ja inflaatio lähes 4 %.¹¹⁹ Riddoch sanoi The Scotsmanin haastattelussa, että Britanniassa maan omistus on keskittynyt harvoille toisin kuin Pohjoismaissa. Hänen mukaansa ”Iso-Britanniassa suorastaan pelätään, että työväenluokka pääsisi käsiksi maanomistukseen.”¹²⁰ Hän myös kehui Tanskaa, joka ”antaa kansakunnille paljon rennomman hallintomallin, mikä kieltämisen sijaan hyväksyy siihen kuuluvien alivaltioiden monimuotoisuuden ja itsehallinnon toisin kuin Yhdistyneen kuningaskunnan kontrolloiva keskushallinto”.¹²¹

Toimittaja Lucy Rock kirjoitti vuonna 2012 The Guardianissa, että tanskalaisvanhemmat kertoivat kotimaansa kohtuullisista lastenhoitokustannuksista ja helposta saatavuudesta, kun taas Yhdistyneessä kuningaskunnassa valtion tukema lastenhoito-oikeus oli rajoitettu vain 15 tuntiin viikossa.¹²² Myös The Guardianin tasa-arvon erikoistoimittaja Alexandra Topping ihasteli vuonna 2017 Suomen valtion tarjoamaa universaalialia päivähoitoa, mikä maksaa vain noin 290 euroa kuukaudessa, kun sama hinta Lontoossa on 650 puntaa.¹²³ Samana vuonna The Timesin kirjoituksessaan ”*Is this utopia for women?*” Naisten tasa-arvopuolueen (*Women’s Equality Party*) puheenjohtaja Catherine Mayer kirjoitti, että toisin kuin Islannissa, Britanniassa naiset ovat yhä epäedullisessa asemassa politiikassa ja työelämässä keskushallinnon tehostaessa miesvaltaisia aloja naisvaltaisten alojen kustannuksella.¹²⁴ Vuonna 2013 The Scotsman kertoi Nicola Sturgeonin sanoneen Yhdistyneen kuningaskunnan olevan yksi kehittyneiden maiden epätasa-arvoisimmista yhteiskunnista.¹²⁵ Wooldridgenkin mukaan pohjoismaalaisten yhteiskuntien paremmuudesta suhteesta Englantiin kertoo se, että elintaso oli korkeampi ja turvaverkko niin antelias, että jopa isillä oli oikeus vanhempainvapaaseen.¹²⁶

¹¹⁸ The Guardian 5.10.2010, The Nordic countries could teach us about teamwork in education.

¹¹⁹ The Herald 4.6.2013, Road to referendum: ‘Borgen reminded Scots Nordic nations have been successful.

¹²⁰ The Scotsman 27.7.2015, Exhibition explores links between Scotland and the Nordic nations.

¹²¹ The Scotsman 10.10.2016, Countries of the Arctic are our natural allies.

¹²² The Guardian 18.2.2012, What Britain could learn from Denmark’s childcare model.

¹²³ The Guardian 5.12.2017, Finland: The only country where fathers spend more time with kids than mothers.

¹²⁴ The Sunday Times 19.2.2017, Is this utopia for women?

¹²⁵ The Scotsman 7.6.2013, Independent Scotland ‘an equal society’ – Sturgeon.

¹²⁶ The Scotsman 13.8.2014, Scottish independence essay: Nordic model a fantasy.

Tyypillistä on, ettei Yhdistyneen kuningaskunnan valtion katsota olevan kykenevä vastaamaan skotlantilaisten tarpeisiin, arvoihin, asenteisiin ja sosiaalisiin ongelmiin, koska ne ovat niin perin juuri *skotlantilaisia*.¹²⁷ Kertomuksia itsenäisestä Skotlannista progressiivisena ja oikeudenmukaisuutta tavoittelevana valtiona on käytetty myös etäännyttämään Skotlannin hallituksia Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksista. SNP on halunnut tehdä selväksi, että viime vuosien epäsuositut sosiaalipoliittiset leikkaukset ovat olleet vastoin Holyroodin tahtoa, ja se on joutunut taipumaan niihin Westminsterin ylivallan takia. Englannista vapautunut itsenäinen Skotlanti sen sijaan ei koskaan tukisi samanlaista rankaisevaa sosiaalipolitiikkaa.

Ajatus siitä, että Skotlannin tulisi luoda ”uudenlaista” politiikkaa hylkäämällä Westminsterin vanhanaikaiseksi mielletty enemmistöpolitiikka ja korvata se Pohjoismaiden ”konsensuspolitiikalla”, on peräisin jo 1990-luvulta. Tätä tuetaan retorisesti tyypistämällä Yhdistyneen kuningaskunnan poliittinen malli enemmistön vallan karikatyyriksi, ja romantisoimalla Pohjoismaiden poliittista yhdenmukaisuutta, vaikkei kumpikaan mielikuva vastaa täysin todellisuutta. Kuten itsehallintoakin aikanaan, myös itsenäisyyttä nationalistit ovat pyrkineet edistämään mielikuvilla irtautumisesta ”vanhasta” Westminsterista ja siirtymällä kohti skotlantilaista ”uutta” politiikkaa pohjoismaista modernia ideaalia käyttäen.¹²⁸ Vuonna 2020 Julie Darling kuvaili lukijakirjeessä The Guardianille Westminsterin parlamentin poliittista keskustelukulttuuria ”lapselliseksi ja kaoottiseksi” sekä koko hallintoa vanhentuneeksi järjestelmäksi, joka perustuu ”voittaja saa kaiken” -mentaliteetille, jolloin miljoonat kansalaiset jäävät todellisuudessa vaille edustusta. Hän näki Skotlannin itsenäisyystavoitteen pyrkimyksenä liikkua eteenpäin menneestä.¹²⁹ Keskushallinnon ja sen poliittisen kulttuurin esittäminen vanhentuneena muinaisjäänteinä imperiumista on tyypillisiä. Skotlantilaiset haluavat rakentaa sosiaalidemokraattisen valtion, kun taas suorastaan karikatyyrimäisen konservatiiviseksi ja uusliberalistiseksi kuvatut englantilaiset, eivät.¹³⁰

Wooldridge kirjoitti vuonna 2014, että ”pohjoismaalainen yhteiskuntamalli on englantilaista vastinettaan enemmän sopusoinnussa Skotlannin kollektivistisen ja tasa-arvoisen perinteen kanssa”.¹³¹ I, Daniel Blake -elokuvan käsikirjoittaja Paul Laverty puolestaan sanoi The Heraldin haastattelussa vuonna 2016, että skotlantilaisten poliittiset asenteet sosiaaliturvien tarvisijoita kohtaan ovat huomattavasti positiivisemmat kuin englantilaisten. Laverty uskoi, ettei itsenäinen Skotlanti

¹²⁷ Mooney & Scott 2016, 15–17.

¹²⁸ S. Cairney & Widfeldt 2015, 1–2.

¹²⁹ The Guardian 16.2.2020, The drive for Scottish independence is distinct from nationalism.

¹³⁰ Jackson 2014, 51–53.

¹³¹ The Scotsman 13.8.2014, Scottish independence essay: Nordic model a fantasy.

sallisi sosiaalitukia hakevien vainoamista ja nöyryyttämistä, kuten tapahtui päähenkilöiden kohdalla hänen kirjoittamassaan elokuvassa. Hän kertoi:

”Tavattuani ihmisiä ruokapankeissa ja keskusteltuani hyvinvointioikeuden asiantuntijoiden kanssa ympäri Iso-Britanniaa, mukaan lukien Glasgow’ssa, Edinburghissa ja Dundeesa, olen varma, ettei Skotlannissa olisi samanlaista vaistomaista halua rangaista kaikkein haavoittuvimpia.”¹³²

Nationalistit ovat jo pitkään vedonneet Skotlannin itsenäisyyden saavuttamiseksi myyttiin, jonka mukaan Skotlanti on joutunut historiallisesti Englannin alistamaksi ja Yhdistyneen kuningaskunnan epäreilun kontrolloinnin uhriksi.¹³³ Olennaisena osana nationalistista retoriikkaa luotiin yhteiskuntaluokkia ja kansallisidentiteettejä ylittävä narratiivi siitä, että skotlantilaisia yhteisöjä uhkasi Yhdistyneen kuningaskunnan keskushallinnon eliitti, joka edisti ensisijaisesti varakkaan Kaakkois-Englannin ja Lontoon kaupungin etuja. SNP:lle on ollut tärkeää välttyä näyttäytymästä englantilaisvastaiselta. Sen sijaan, että englantilaiset leimattaisiin tietynlaisiksi, korostetaan skotlantilaista identiteettiä ja sen erityisyyttä. Nationalistit eivät pidäkään Englantia tai unionia itsessään syypanä, vaan Westminsterin valtaeliittiä ja konservatiivipuoluetta. Lontoo keskeistä hallintajärjestelmää pidetään vanhanaikaisena, ja konservatiiveja välinpitämättömänä puolueena, joka ei ole kiinnostunut muusta kuin varakkaiden etuoikeuksien turvaamisesta. Westminsterin eliitti on toiseus, jolle skotlantilainen erityisyys toimii vastavoimana.¹³⁴

Osoituksina englantilaisten poliitikkojen piittaamattomuudesta pidetään Skotlannin keskimääräisesti korkeampaa työttömyyttä ja teollista taantumista, keskushallinnon harjoittamaa yksityistämispolitiikkaa ja ydinsukellusveneiden pitoa Skotlannin aluevesillä.¹³⁵ Riddoch kirjoitti, että Yhdistynyt kuningaskunta on määritellyt Skotlannin syrjäiseksi, pieneksi, hedelmättömäksi, vasemmalle suuntautuneeksi ja homogeeniseksi pohjoiseksi valtioksi. Sen sijaan Skotlanti voisi olla helpointen lähestyttävä, toiseksi väkirikkain, hedelmällisin ja etnisesti monipuolisin eteläinen osa Pohjoismaita.¹³⁶ Erityisenä osoituksena englantilaispoliitikoiden kyvyttömyydestä ymmärtää skotlantilaista todellisuutta nähdään niin kutsuttu ”makuuhuonevero” (*bedroom tax*). Makuuhuonevero pakottaa kaupunginasuntojen vuokralaiset maksamaan lisähintaa ylimääräisistä neliöistä, muuttamaan pienempään kotiin tai menettämään jopa 25 % asumistuestaan. Vuonna 2013

¹³² The Herald 23.10.2016, An independent Scotland would protect vulnerable welfare claimants claims I, Daniel Blake writer.

¹³³ Mooney & Scott 2015, 2.

¹³⁴ McAnulla, & Crines 2017, 5, 19–20, 22–23, 27.

¹³⁵ Watts 2006, 192.

¹³⁶ The Guardian 5.12.2011, Look north Scotland.

Nicola Sturgeon kertoi kiistellyn veron johtuvan Lontoon korkeista vuokrista ja asumisetuuksista, eikä Skotlannin parlamentti olisi koskaan sallinut sitä. Sturgeon sanoi:

”Makuuhuonevero on erittäin hyvä esimerkki ei vain epäoikeudenmukaisuudesta, vaan myös poliittisesta päätöksestä, jota parlamentti, joka ymmärtää Skotlannin ongelmat ja prioriteetit, ei olisi koskaan äänestänyt läpi. Yhdistyneen kuningaskunnan epätasa-arvo pakottaa skotlantilaiset elämään köyhydessä. Olen varma, että Skotlannista voisi tulla tasa-arvoisempi yhteiskunta Pohjoismaiden tapaan, mikäli se vain olisi itsenäinen. Niin kauan, kun Skotlanti on osa unionia, pysyy se haavoittuvaisena makuuhuoneveron kaltaisille haitallisille poliittisille päätöksille. On todistettu, että olisimme vieneet ja tulisimme myös tulevaisuudessa viemään Skotlantia maana kokonaan toiseen suuntaan. Valinta tehdä asiat toisin, olisi meidän.”¹³⁷

Hänen sanansa pitivät sisällään sen perustavanlaatuisen olettamuksen, että skotlantilaisten sisäinen poliittinen mentaliteetti on yksinkertaisesti erilainen ja yhteensopimaton Yhdistyneen kuningaskunnan vallanpitäjien kanssa. Myös Ib Hansen kirjoitti, ettei usko Westminsterin hallintojärjestelmä ”antavan skotlantilaisille mahdollisuuksia toteuttaa kunnianhimoaan, ilmentää arvojaan tai täyttää prioriteettejaan,”¹³⁸

Skotlannin julkisten terveydenhoitopalvelujen (*National Health Services*) laatukehityksen puheenjohtaja Martyn Evans ilmoitti vuonna 2014 julkaisemassaan raportissa, että itsenäisen Skotlannin hyvinvointijärjestelmän tulisi pyrkiä olemaan ”oikeudenmukainen, henkilökohtainen ja yksinkertainen” toisin kuin Iso-Britannian nykyinen ”sanktioihin ja etuuksien leikkaamiseen perustuva järjestelmä”, joka tulisi purkaa.¹³⁹ Riddoch valitteli vuonna 2016, että huolimatta siitä, että Skotlanti on saavuttanut ilmastotavoitteensa, se ei kuitenkaan voi viedä uusiutuvan energian investointejaan pidemmälle Westminsterin vastahakoisuuden vuoksi.¹⁴⁰ Vuonna 2020 Alasdair Gallowayn muistutti The Heraldille kirjoittamassaan lukijakirjeessä ”*Shackles of the union mean that England can dictate our health spending choices*” skotlantilaisia siitä, että Englanti on päättänyt jatkaa julkisen terveydenhuollon yksityistämistä pandemian jälkeenkin. Galloway kirjoitti:

”Skotlanti päätti päinvastoin, mutta koska Englanti on paljon suurempi osapuoli unionissa ja Skotlannin rahoitus riippuu Englannin menoista, olisi Skotlannin silti pakko seurata Englantia”.¹⁴¹

¹³⁷ The Scotsman 7.6.2013, Independent Scotland ‘an equal society’ – Sturgeon.

¹³⁸ The Scotsman 8.1.2014, Nordic alliance sets example to Scots voters.

¹³⁹ The Scotsman 25.6.2014, Scottish independence: Nordic welfare ‘won’t work’.

¹⁴⁰ The Scotsman 10.10.2016, Countries of the Arctic are our natural allies.

¹⁴¹ The Herald 3.6.2020, Shackles of the union mean that England can dictate our health spending choices.

Skotlantilainen nationalismi sai voimakkaan sysäyksen 1980-luvulla Margaret Thatcherin konservatiivihallinnon politiikasta. Thatcheria pidettiin erityisen Skotlanti vastaisena pääministerinä, eikä hänen johtamalla keskushallinnolla nähty olevan juurikaan myötätuntoa skotlantilaisia kohtaan.¹⁴² Thatcher itse luonnehti skotlantilaisia ”lähes parantumattomiksi sosialisteiksi ja tukinarkkareiksi”. Hänen yksitoista vuotta kestäneen pääministerikautensa aikana Skotlannissa kehittyi demokratiavaje, kun valtio, joka äänesti vakaasti työväenpuoluetta, joutui silti väistämättä englantilaisten äänestyskäyttäytymisen tuloksena konservatiivihallituksen alaiseksi. Thatcher muokkasi vallan tasapainon työvoiman ja yritysten välillä yrityksiä suosivaksi. Taantuvien teollisuudenalojen valtion tuet lopetettiin ja korvattiin kohdennetuimmilla sisäisillä investoinneilla. Laaja-alainen yksityistämismuutos käynnistyi. Uudistusten vaikutus oli erittäin voimakas erityisesti Skotlannissa, jossa enemmistö työvoimaista työskenteli suurilla teollisuuden aloilla, jotka olivat tavalla tai toisella riippuvaisia valtion sääntelystä. Keskeinen tavoite oli verotusjärjestelmän yksinkertaistaminen ja veropolitiikan keventäminen, mutta seurauksena oli järjestelmän vähentynyt progressiivisuus. Skotlannissa vuosi ennen Englantia käyttöön otettu könttäsammaverouudistus (*poll tax*) oli tästä äärimmäinen esimerkki. Yhdistyneen kuningaskunnan keskushallinnon politiikka siirtyi näin yhä kauemmas Skotlannin mieltymyksistä, jossa uudistuksia vastustava vasemmistokeskeinen yksimielisyys pysyi hallitsevana.¹⁴³

Konservatiivit aloittivat myös järjestelmän uudelleenkeskittämismuutoksen, jota leimasi aluehallinnon vastustaminen. Skotlannin, Walesin ja Pohjois-Irlannin hallintojen auktoriteettia perinteisillä asumisen ja koulutuksen aloilla vähennettiin ja keskushallinnon valtaa vahvistettiin. Tämä keskittämismuutos ja Skotlannin vaatimusten huomiotta jättäminen saivat skotlantilaiset epäilemään Skotlannin ja Englannin välisen unionin kannattavuutta. Joidenkin skotlantilaisten silmissä konservatiivit olivat lakanneet olemasta brittiläinen puolue ja muuttunut ennen kaikkea englantilaiseksi, jollei jopa englantilaisnationalistiseksi, puolueeksi.¹⁴⁴ Thatcherin politiikka johti miljoonien massatyöttömyyteen ja tuhosi Skotlannin talouden. Skotlannissa työttömien määrä saavutti huippunsa 1980-luvun lopulla ollen näin kaksinkertainen vuoden 1979 lukuihin verrattuna. Tämä johti skotlantilaisten keskinäisen sosiaalisen moraalien tunteen kasvuun ja sai SNP:n tavoittelemaan sosiaalidemokratiaa vaihtoehtona Thatcherin politiikalle, jonka ei nähty kieltävän pelkästään solidaarisuuden, vaan myös yleisen myötätunnon periaatteet.¹⁴⁵ Thatcherin aikana SNP alkoi luopua perinteisestä kansallismielisyydestä ymmärrettyään työväenluokkaan vetoavan

¹⁴² Dardanelli & Mitchell 2014, 90.

¹⁴³ Newby 2009, 310.

¹⁴⁴ Dardanelli 2006, 142–145.

¹⁴⁵ Maxwell 2009, 123.

sosiaalidemokraattisen agendan, ja ryhtyi sen sijaan rakentamaa retoriikkaa Skotlannista, jonka kanssa thatcherismi oli kerta kaikkiaan yhteensopimaton.¹⁴⁶ Jos skotlantilainen kansallisidentiteetti haluttiin määritellä suhteessa johonkin toiseen, oli se konservatiivinen ja ”itseks” Englanti.¹⁴⁷

Skotlantilaisten äänestäessä vuonna 1997 ylivoimaisesti parlamentin perustamisen puolesta, tekivät he sen suojellakseen Skotlannin instituutioita ja yhteiskuntarakenteita Thatcherin kaltaisilta yksityistämistoimilta, mihin itsehallinto nähtiin ainoana keinona.¹⁴⁸ Kaikki skotlantilaiset puolueet konservatiiveja lukuun ottamatta olivat parlamentin perustamisen kannalla.¹⁴⁹ Konservatiivivaltaisen keskushallinnon viime vuosina laatimat säästöohjelmat ja sosiaalipoliittiset uudistukset etenkin hyvinvointipalvelujen heikentämiseksi, ovat kuitenkin herättäneet skotlantilaisissa epämieluisia muistoja Thatcherin ajasta.¹⁵⁰ Skotit eivät ole unohtaneet viime kertaa, kun konservatiivit olivat hallituksessa ja SNP on ollut valmis hyödyntämään tätä tunnetta.¹⁵¹ Paljolti itsehallintokysymyksen tavoin, nationalistit ovat pyrkineet kehystämään Skotlannin itsenäisyyden ainoana keinona suojella skotlantilaisten intressejä.

Merkittävä vaikutus skotlantilaisen nationalismiin nousuun oli myös työväenpuolueen ja sen skotlantilaisen sisarpuolueen tuottamalla pettymyksellä 1990-luvulla. Tony Blairin uudistama puolue peri yksityistämistä suosivan ajattelutavan konservatiiviedeltäjiltään – joissakin tapauksissa jopa edeltäjiään ankarammin. Sen ensimmäisen hallituskauden aikana Skotlannille tärkeän koulutuksen osuus budjetissa putosi alimmas 40 vuoteen. Työväenpuolue perusteli tätä korostamalla, että vanhempien tulisi ottaa enemmän vastuuta lastensa opettamisesta.¹⁵² Puolue oli jo epäonnistunut estämään konservatiivien yksityistämishyökkäykset terveydenhoitojärjestelmää ja sosiaaliturvaa vastaan,¹⁵³ ja nyt sen koettiin Skotlannissa myös vesittäneen edustamansa vasemmistolaiset arvot miellyttääkseen Englannin talous- ja mediaeliittiä.¹⁵⁴ Vuosinaan Skotlannin hallituksessa (1999–2003 ja 2003–2007) sen skotlantilainen sisarpuolue oli puolestaan haluton tekemään politiikkaa, joka olisi merkittävästi eronnut pääpuolueesta. Täten Skotlannin työväenpuolue sai vähemmän imartelevan maineen Lontoon pääpuolueen orjamaisena seuraajana. Kuva ”Lontoo johtoista

¹⁴⁶ McAnulla, & Crines 2017, 5.

¹⁴⁷ Newby 2009, 310.

¹⁴⁸ Dardanelli & Mitchell 2014, 90.

¹⁴⁹ Watts 2006, 195.

¹⁵⁰ Dardanelli & Mitchell 2014, 94.

¹⁵¹ Watts 2006, 198.

¹⁵² Stewart 2014, 70–73.

¹⁵³ McAnulla, & Crines 2017, 19–20, 22–23.

¹⁵⁴ Jackson 2014, 53.

puolueesta” paheni entisestään, kun Skotlannin työväenpuolueesta ensimmäinen ministeri Jack McConnell vältteli avoimesti kritisoimasta pääpuolueen johtaman keskushallituksen päätöstä liittyä Irakin sotaan vuonna 2003.¹⁵⁵ Vuonna 2014 puolueen puheenjohtaja Johann Lamont sanoi eropuheessaan pääpuolueen kohtelevan skotlantilaista sisarpuoluettaan pelkkänä sivukonttorina.¹⁵⁶

SNP ja Skotlannin vasemmisto ovat käyttäneet Pohjoismaiden hyvinvointivaltiomallia vastavoimana ”blairilaiselle” politiikalle. Ne ovat tarjonneet ”vasemmistolaisemman” vaihtoehdon uudistuneelle työväenpuolueelle, jonka katsottiin hylänneen sosialidemokraattiset arvot ja edustamansa työväenluokan oikeudet.¹⁵⁷ Huolimatta työväenpuolueelle osoittamastaan kovasta kritiikistä SNP omaksui silti sen vanhan retoriikan eriarvoisuuden vastustamisesta ja ammattiliikkeiden puolustamisesta.¹⁵⁸ Pääministeri Blair suostui lopulta Skotlannin parlamentin perustamiseen uskoen sen ”tappavan skotlantilaisen nationalismin lopullisesti”. Tästä huolimatta kaikki Skotlannin historiassa vaikuttaneet nationalistiset voimat yhdistyivät skotlantilaisten Westminsteriä kohtaan tuntemaan tyytymättömyyteen, ja johtivat SNP:n vaalivoittoihin, joiden jälkeen itsenäisyyskansanäänestyksestä tuli vain ajan kysymys.¹⁵⁹ Yhdistyneen kuningaskunnan tapauksessa olisi kuitenkin ollut poliittisesti epärealistista kieltää skoteilta parlamentti, kun selvä enemmistö väestöstä oli sen perustamisen puolella varsinkin. Kun tähän lisää vielä Skotlannin selvän tyytymättömyyden vuosien 1987–1997 vaalituloksiin, keskushallinnolla ei todellisuudessa ollut juurikaan muuta vaihtoehtoa kuin suostua Skotlannin itsehallintoon.¹⁶⁰

Keskustelut itsehallinnosta ja itsenäisyydestä ovat avanneet Skotlannissa oven suurempaa hyvinvointia ja sosiaalipolitiikkaa koskevalle kansalliselle keskustelulle.¹⁶¹ Konservatiivipuolueen heikkoa suosiota Skotlannissa on pidetty osoituksena siitä, että skotlantilaiset ovat sosiaalidemokraattisia ja englantilaisia poliittisesti enemmän vasemmalla. Mikäli sosiaalidemokraattiseksi määritellään henkilö, jonka mielestä yhteiskunnan pitäisi ottaa enemmän vastuuta eriarvoisuuden poistamiseksi, ovat skotlantilaiset englantilaisia tosiaan sosiaalidemokraattisempia. Itsehallinnon myötä Skotlanti on saanut kyvyn omiin erillisiin neuvotteluihinsa eri politiikan alojen johtavien toimijoiden kanssa, mikä on paljastanut, että

¹⁵⁵ Dardanelli & Mitchell 2014, 99.

¹⁵⁶ Smith A. 2017, 59.

¹⁵⁷ Newby 2009, 310, 316–317.

¹⁵⁸ Jackson 2014, 52–53.

¹⁵⁹ Paterson, 2015, 496–497.

¹⁶⁰ Watts 2006, 201.

¹⁶¹ Mooney & Scott 2016, 15–17.

Skotlannissa poliitikot, painostusryhmät, poliittiset asiantuntijat jne. ovat englantilaisia vastineitaan vasemmistolaisempia. Vuonna 2010 kyselytutkimus paljasti, että skotlantilaiset olivat englantilaisia todennäköisemmin sitä mieltä, että tuloerot olivat liian suuret (78 % vs. 74 %) ja kannattivat varallisuuden uudelleenjakoa (43 % vs. 34 %). Erot olivat kuitenkin muutaman prosentin luokkaa eli melko vähäisiä, mikä kertoo, että skotlantilaisten sosiaalidemokraattinen erityisyys ei ole niin huomattava kuin nationalistit antavat ymmärtää. Englantilaiset kannattivat esimerkiksi korkeakoulujen lukukausimaksujen poistoa lähes saman verran kuin skotlantilaiset. Huomattavampi ero oli kuitenkin siinä, että skotlantilaiset kannattavat englantilaisia todennäköisemmin verojen merkittävää korottamista, mikäli se tarkoittaisi investointeja hyvinvointipalveluihin ja koulutukseen (40 % vs. 30 %).¹⁶²

Skotlantilaiset ovat arvojen suhteen myös hieman liberaalimpia.¹⁶³ He ovat todennäköisemmin sitä mieltä, että sosiaalituot ovat liian alhaisia, ja että valtion tehtävänä on tarjota kotihoitoa, terveydenhuoltoa ja tukea eläkeläisille, vammautuneille ja pienituloisille perheille.¹⁶⁴ Skotlantilaiset pitävät myös työttömyyskorvauksia liian alhaisia. Tätä on selitetty sillä, että työttömyys on ollut Skotlannissa Englantia korkeampi. Kuitenkin tilanteen ollessa päinvastainen vuonna 2006 skotlantilaisten suopeus työttömyyskorvauksia kohtaan kasvoi. Yli puolet skotlantilaisista tukee maksuttomia palveluja ikäihmisille siinä missä englantilaisista sama luku on alle puolet. Skotlannissa enemmistö on reseptilääkkeiden maksuttomuuden kannalla, kun taas Englannissa enemmistö on sitä vastaan. Skotlantilaiset suhtautuvat yksityistämiseen myös englantilaisia varovaisemmin, vaikkei sen suosio ole Englannissakaan järin suuri.¹⁶⁵

Nykyajan skotlantilaisen yhteiskunnan poliittista keskustelua hallitsee ajatus ”vastarinnasta” niin hallinnollisella kuin ruohonjuuritasollakin. Tästä esimerkkinä käy hallituksen päätös myöntää varoja keskushallinnon tekemien ”haitallisten” poliittisten päätösten seurausten lieventämiseksi. Tämä on samalla kasvattanut poliittisia eroja Skotlannin ja Englannin välillä.¹⁶⁶

Kansalaiset ovat reagoineet myönteisesti siihen, että SNP on pyrkinyt kyseenalaistamaan Blairin ja Brownin aikaisen työväenpuolueen kiistanalaisempia päätöksiä.¹⁶⁷ Holyrood on ollut keskushallintoa haluttomampia vaatimaan julkisia palveluita maksullisiksi. Vuonna 1998 työväenpuolueen ottaessa käyttöön yliopistojen lukukausimaksut, muokkasi Skotlanti ne yhdeksi pieneksi kertamaksuksi, joka

¹⁶² Curtice & Ormiston 2011, 1–3.

¹⁶³ Curtice, McCrone, McEwen, Marsh & Ormiston 2009, 27–31.

¹⁶⁴ Maxwell 2009, 125.

¹⁶⁵ Curtice, McCrone, McEwen, Marsh & Ormiston. 2009, 32–36.

¹⁶⁶ Mooney & Scott 2015, 7.

¹⁶⁷ Maxwell 2009, 128.

maksettiin vasta valmistumisen jälkeen, kunnes vuonna 2007 maksut poistettiin Skotlannista. Vuonna 2002 Sutherland Commission oli suositellut keskushallitukselle ikäihmisille tarjottujen palvelujen maksuttomuutta. Westminster ei tähän suostunut, mutta Holyrood sen sijaan suostui. Näitä kahta poliittista päätöstä on pidetty merkkipaaluina Skotlannin politiikan eroavaisuudessa Englantiin. Skotlanti on myös jatkanut investointia kaupungin asuntoihin samalla, kun keskushallitus on siirtynyt suosimaan omistusasuntoja ja yksityisen sektorin tarjoamia vuokra-asuntoja. Vuokralaisten oikeudet ja asunnottomuudelta suojaavat lait ovat Skotlannissa myös Englantia vahvempia.¹⁶⁸ Vuonna 2007 SNP:n silloinen terveysministeri Nicola Sturgeon sanoi SNP:n ”hylkäävän ajattelun, jonka mukaan terveydenhuolto tulisi jättää markkinoiden hoidettavaksi”. Näin hallitus toi esiin vastustavansa terveydenhuollon yksityistämistoimia, joihin keskushallinto oli pyrkimässä.¹⁶⁹

2.5. Hyvä nationalismi

Vaikka Ian Macwhirter on väittänyt, että kaikki jäljet etnisestä nationalismista ja englantilaisvastaisuudesta karkotettiin SNP:stä 1970-luvulla,¹⁷⁰ on mediakeskustelua tästä huolimatta leimannut skotlantilaisten nationalistien ja vasemmiston näennäinen englantilaisvastaisuus.¹⁷¹ SNP:n vastustajille on tärkeää kyseenalaistaa näkemys aktiivisesta kansalaisuudesta ja kehystää skotlantilainen nationalismi nimenomaan etnisesti rajoittavana.¹⁷² Skottinationalismi on pyritty rinnastamaan Irlannin tasavaltalaisarmeijaan (*Irish Republican Army*) vaikeivat edes SNP:n kaikkein vallankumouksellisetkaan ideat ole verrattavissa IRA:n radikaaliuteen.¹⁷³ Vuonna 2013 UKIP:in puheenjohtaja Nigel Farage jouduttua edinburghilaisten mielenosoittajien poisajamaksi kampanjointipaikaltaan, muutamat työväenpuolueen vanhemmat kansanedustajat yrittivät yhdistää SNP:n uusnatsismiin ja etniseen vihamielisyyteen englantilaisia kohtaan.¹⁷⁴ Vaikka englantilaisvastaisuutta Skotlannissa varmasti onkin, ei voida väittää, että SNP:n suosio rakentuisi englantilaisvastaisuuden varaan. Skotlannin nationalistien vihollinen ei ole englantilaiset, vaan ”sellaiset brittiläiset instituutiot, jotka ylläpitävät Englannin ylivaltaa”.¹⁷⁵ Kohu paisui kuitenkin sen verran, että Skotlannin hallituksen oli julkistettavat tilastoja osoittaakseen, että englantilaisvastaisuuden motivoima väkivalta oli laskenut vuosittain 17 %.¹⁷⁶

¹⁶⁸ Rummary 2016, 141–142.

¹⁶⁹ Curtice, McCrone, McEwen, Marsh & Ormston 2009, 27–31.

¹⁷⁰ The Herald 18.6.2015, Lessons from our Nordic cousins best left alone.

¹⁷¹ Foley & Ramand 2014, 39.

¹⁷² Smith A. 2017, 62–64.

¹⁷³ Aughey 2001, 123.

¹⁷⁴ Foley & Ramand 2014, 39.

¹⁷⁵ Aughey 2001, 122.

¹⁷⁶ Foley & Ramand 2014, 44.

”*Scotland the naïve needs to get real*”, kuului The Sunday Timesin toimituksen laatima otsikko vuodelta 2014. Artikkelissa kerrottiin pääministeri David Cameronin saaneen kritiikkiä varoitellessaan skotlantilaisia itsenäisyyden tuomista riskeistä. Häntä arvosteltiin puheen pitämisestä Lontoossa Edinburghin tai Glasgow’n sijasta. Tämä oli skottipoliitikoiden mukaan jälleen uusi osoitus unionin Lontoo keskeisyydestä. The Times kertoi, että ”Skotlannin ensimmäisellä ministerillä Alex Salmondilla oli otsaa sanoa, että Iso-Britannian pääministerin tulisi pidättäytyä Skotlantia koskevien puheiden pitämisestä ja sen sijaan keskittyä Lounais-Englannin tulvaongelmien ratkomiseen”. Lisäksi oli haastateltu poliittisesti oikealla olevaa Wealthy Nation painostusryhmää, jonka edustaja väitti:

”Skotlannin taloudellinen kasvu on aina peräisin oikeistolaisesta politiikasta – ainakaan se ei ole koskaan ollut peräisin vasemmalta sen enempää täällä kuin missään muuallakaan. Meidän tulisi tehdä leikkauksia ylellisiin ja turhiin julkisiin palveluihin.”¹⁷⁷

Tällaiset puheenvuorot ovat tuskin ainakaan lisänneet lehden skottilukijoiden mieltymystä unioniin. Erityisesti äärioikeistolaisen ja Skotlannin itsenäisyyteen vihamielisesti suhtautuvan UKIP:in suosion nousu ja pääpuolueiden sille antama päätäntävalta ovat kasvattaneet näkemystä siitä, että Englannin politiikasta ja kulttuurista oli tulossa vieraita Skotlannille.¹⁷⁸

Ideologian kehittäminen yhteisestä brittiläisestä kansallisidentiteetistä on luonnollisesti ollut valtakunnan yhtenäisyyden kannalta edullista englantilaisille poliitikoille.¹⁷⁹ Skotlannin kansallisidentiteetin on täytynyt kilpailla tämän brittiläisen identiteetin kanssa, jota on vahvistanut hyvin brittiläinen työväenpuolue sekä brittiläisen imperiumin tarjoamat mahdollisuudet skotlantilaisille maahanmuuton, sotilasuran ja siirtokuntien muodossa. Monet skotit ovat olleet tietoisia tästä heille rakennetusta brittiläisyydestä, mutta se ei ole silti voimakkaasti yhdistynyt haluun luoda itsenäinen valtio.¹⁸⁰

Alexander Thomas T. Smith on argumentoinut, että Skotlannissa käytiin vuoden 2014 itsenäisyyskampanjan aikana kilpailua kahden erillisen nationalistisen agendan välillä. Skotlantilainen nationalismi on itsestäänselvyys, mutta toista osapuolta – brittiläistä nationalismia – ei aina huomioida, eikä sitä usein edes tunnisteta nationalismiksi. Itsenäisyyssäänestystä käsittelevässä puheessaan Yhdistyneen kuningaskunnan työväenpuoluelainen entinen pääministeri Gordon Brown kehotti skotteja ”estämään ahdasmielistä nationalismia hajottamasta brittiläistä unionia”. Brittiläisyys

¹⁷⁷ The Sunday Times 9.2.2014, *Scotland the naïve needs to get real*.

¹⁷⁸ Walker 2014, 753–754

¹⁷⁹ Aughey 2001, 156.

¹⁸⁰ Paterson 2015, 496–497.

itsessäänkin on kuitenkin nationalismia yhdistellen skotlantilaisen vastineensa tavoin piirteitä sekä etnisestä että aktiiviseen kansalaisuuteen perustuvasta nationalismista. SNP:n kansanedustaja Fiona Hyslop kuvaili brittinationalismia ”ahdasmieliseksi, herkkänahkaiseksi ja vihamieliseksi”, mikä ilmenee muun muassa negatiivisena suhtautumisena Euroopan unioniin sekä itsepintaisena myyttinä Yhdistyneen kuningaskunnan ylivoimaisesta sotilaallisesta mahdista. Se saa yhä voimansa brittiläisestä imperiumista, ja sitä kohtaan tunnetusta nostalgiasta ja kaipuusta, ja pyrkii unohtamaan valkoisten harjoittama väkivallan sekä koko imperiumin ongelmallisuuden. Esimerkiksi painottaessaan toisen maailmansodan uhrauksia, poliitikoilla on tapana unohtaa mainita maata yhtä lailla puolustaneet siirtomaiden kansalaiset.¹⁸¹

Tiedotusvälineille ja poliitikoille on tyypillistä käyttää retoriikkaa ja kuvastoa, joka suhteessa Skotlantiin tunnistettaisiin heti nationalistiseksi ideologiaksi, mutta koska kyse on brittiläisyydestä, jätetään nationalismin tutkiminen vain pintapuoliseksi tarkasteluksi. Innostus ”ainutlaatuisen” brittiläiseen maahan ja kansaan nähdään luonnollisena kansallistunteena, mutta muiden kohdalla se on ”verenhimoista nationalismia”.¹⁸² Tämä oli nähtävissä erityisesti kaksi vuotta myöhemmin brittiläiseen nationalismiin nojaavan Brexit-kansanäänestyksen tapauksessa. Euroopan unioni nähtiin mielivaltaisena ja rajoittavana, mutta samalla Yhdistyneen kuningaskunnan omaa unionia puolustetaan samankaltaisilta syytöksiltä.

Nationalismin kiistanalaisuus on nykyään tärkeä tieteellisen keskustelun aihe: Onko nationalismi, joka ei perustu rasismiin, pyri oikeuttamaan syrjintää tai rohkaise väkivaltaan ylipäätään mahdollinen?¹⁸³ Skotlantilaiset nationalistit itse ovat ymmärtäneet nationalismiin liittyvät negatiiviset konnotaatiot ja pyrkineet pehmittämään niitä.¹⁸⁴ 1990-luvulla SNP alkoi Alex Salmondin johdolla ajaa postnationalistista agenda, jonka päämäärä on Skotlannin rakentaminen moderniksi, avoimeksi ja kansainväliseksi maaksi, joka on valmis syleilemään sosiaalidemokratiaa.¹⁸⁵ Pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin kautta Skotlanti on halunnut näyttää poikkeavansa muun maailman ”ongelmallisesta” nationalismista.¹⁸⁶

Vuonna 2020 The Guardianin kolumnisti Rafael Behr kirjoitti skotlantilaisen nationalismin olevan yhtä haitallinen ja petollinen liike kuin englantilainen vastineensa.¹⁸⁷ Kirjoitus herätti voimakkaan

¹⁸¹ Smith A. 2017, 58, 62–67.

¹⁸² Foley & Ramand 2014, 38, 40.

¹⁸³ Smith A. 2017, 62–64.

¹⁸⁴ Jackson 2014, 54.

¹⁸⁵ McAnulla, & Crines 2017, 5–6.

¹⁸⁶ Danbolt 2016, 6, 12.

¹⁸⁷ The Guardian 12.2.2020, Nationalism is winning – on both sides of the Scottish border.

vastareaktion ja neljä päivää myöhemmin julkaistiin usean kirjoittajan laatima vastinkirje otsikolla ”*The drive for Scottish independence is distinct from nationalism*”. Richard Middleton kirjoitti, ettei skotlantilainen nationalismi ole verrannollinen englantilaiseen vastineensa, koska itsenäinen Skotlanti, toisin kuin Brexitin jälkeinen Englanti, toivottaisi yhä maahantulijat tervetulleiksi, säilyttäisi kansainvälit suhteet ja kansalliset rajat yhtä avoinna kuin tähänkin asti. ”Skotlannin itsenäisyystavoitteet eivät ole nationalistisia, vaan osa postimperialistista projektia”, Middleton argumentoi. Samoilla linjoilla oli Brian Caddick, jonka mukaan skotlantilaisella ja englantilaisella nationalismilla on suuri ero: Englantilainen nationalismi nojaa harhaan EU:n viemästä suvereniteetista, kun taas skotlantilainen vastine pyrkii vakiinnuttamaan Skotlannin jäsenyyden EU:ssa. Tässä oli hänen mukaansa kyse pikemminkin kansallisesta kiinnostuksesta kuin kansallismielisyydestä. Roger Read taas kehotti Behria tunnustamaan Skotlannin olevan Englannista erillinen maa, mitä tulee arvoihin ja tulevaisuudensuunnitelmiin – erityisesti mitä tulee Brexitiin. Skotlannin itsenäisyystavoitteita ei Readin mukaan aja nationalismi, vaan ymmärrys siitä, että Skotlanti on lähempänä Pohjoismaita kuin Englantia, mitä tulee kulttuuriin ja potentiaaliin.¹⁸⁸

SNP:n ja keskushallinnon väliset jännitteet liittyvät myös Yhdistyneen kuningaskunnan ja Euroopan unionin suhteeseen.¹⁸⁹ EU voitti skottipoliitikot puolelleen, kun se 1980-luvulla alkoi korostaa asteittaista demokratisoitumista, valtioliittomaisuutta ja jäsenvaltioiden alueellista vapautta. Tällä oli suuri kontrasti Yhdistyneen kuningaskunnan keskushallinnon sen aikaiseen politiikkaan. EU:sta alkoikin tulla ”positiivinen vaihtoehto” Yhdistyneelle kuningaskunnalla.¹⁹⁰ Siinä missä englantilaiset ovat olleet ”vastahakoisia eurooppalaisia”, EU:n auktoriteetin sisällyttäminen osaksi hallintokoneistoa hyväksyttiin Skotlannissa mutkitta. Paikalliset viranomaiset ja hallintoelimet olivat jo tottuneet kansallisen itsehallinnon rajoituksiin työskenneltyään keskushallinnon auktoriteetin alaisina. Se, että hallintokeskus sijaitsi kaukaisessa Brysselissä, ei ollut suurempi shokki kuin se, että se oli aina sijainnut Skotlannista katsottuna aivan yhtä kaukaisessa Lontoossa. Skotlannissa viranomaiset nopeasti tunnistivat edut, jotka Euroopan unioni toi mukanaan. EU-politiikkaa ei ollut hajautettu itsehallinnon alaisuuteen, ja skottipoliitikot ilmaisivat usein turhautumisensa siihen, ettei Skotlannin kalastusministerillä ollut edustusta Brysselissä, vaikka kalastus oli tärkeä osa Skotlannin vientiä osana EU:ta.¹⁹¹

Paolo Dardanellin mukaan Euroopan integraatio pienensi Yhdistyneestä kuningaskunnasta eroamisen taloudellisia ja poliittisia kustannuksia, kun skotlantilaisen työväenluokan identiteetin vahvistuminen

¹⁸⁸ The Guardian 16.2.2020, The drive for Scottish independence is distinct from nationalism.

¹⁸⁹ Arnott & Ozga 2016, 254–255.

¹⁹⁰ Dardanelli 2006, 142–143, 145–146.

¹⁹¹ Keating 2016, 190–191.

oli jo vähentänyt mahdollisen itsenäisyyden ”emotionaalisia” kustannuksia.¹⁹² SNP tavoittelee Skotlannin itsenäisyyttä ”osana Eurooppaa”. Puolue on pyrkinyt syleilemään kuvaa Skotlannista europositiivisena yhteiskuntana vastapainona Englannin euroskeptisyydelle.

Yhdistyneen kuningaskunnan negatiivisuus EU-jäsenyyttä kohtaan ja sen huipentuminen viimein Brexit-kansanäänestykseen vuonna 2016, on ymmärrettävästi istunut huonosti Skotlannin politiikkaan. Vuoden 2014 itsenäisyyskansanäänestyksen tulokseen oli vaikuttanut huoli siitä, että mikäli Skotlanti valitsisi itsenäisyyden, joutuisi se todennäköisesti EU:n ulkopuolella määrittelemättömäksi ajaksi. Itsenäisyyttä vastustava Better Together -kampanja pyrkikin korostamaan EU-jäsenyyden menettämisen tuomia riskejä Skotlannille. Sen arveltiin kurittavan erityisesti Skotlannin kalastusteollisuutta.¹⁹³ Myös keskushallitus tilasi sarjan raportteja johtavilta kansainvälisen lainsäädännön asiantuntijoilta, jotka toivat esiin itsenäisyyden mahdolliset negatiiviset vaikutukset Skotlannin suhteisiin kansainvälisiin organisaatioihin.¹⁹⁴ Skotlannin hallitus yritti vakuuttaa kansalaiset siitä, että Skotlanti voisi itsenäisyyden jälkeen lähestyä EU-jäsenyysneuvotteluja jatkuvuuden periaatteella, jotta jäsenyys voitaisiin panna täytäntöön ilman häiriöitä Skotlannin institutionaaliseen, sosiaaliseen, taloudelliseen, oikeudelliseen ja poliittiseen asemaan, muttei pystynyt kuitenkaan antamaan tästä mitään takeita. Erityisesti Espanjan pelättiin pyrkivän hankaloittamaan tai estämään Skotlannin EU-jäsenyyden uusimista kostoksi siitä, että itsenäisyys kiristäisi sen ja Katalonian välisiä suhteita entisestään.¹⁹⁵

Ironista on, että vain kaksi vuotta myöhemmin toinen kansanäänestys päätti Englannin ja Walesin täpärällä enemmistöllä (51 %), että Yhdistyneen kuningaskunnan tulisi erota EU:sta. Vaikka äänestystulos olikin erittäin tasainen kaikkialla, oli kannatus EU-jäsenyyden säilyttämisen puolesta erityisen korkea Lontoossa (59,9 %), Pohjois-Irlannissa (55,8 %) ja Skotlannissa (62 %), jossa kaikissa kunnissa enemmistö valitsi jäsenyyden säilyttämisen.¹⁹⁶ Skotlanti oli täten jäänyt ilman itsenäisyyttä, mutta menettänyt silti EU-jäsenyytensä. Tämä on varmasti vahvistanut mielikuvaa Englannin harjoittamasta ylivallasta, kun on käynyt ilmi, että Skotlanti joutuisi jättämään EU:n ”englantilaisten äänestäjien päätöksellä”. Better Together -kampanjan ja keskushallituksen pelottelutaktiikka EU-jäsenyyden menettämisen haittavaikutuksista oli toiminut, mutta kostautui

¹⁹² Dardanelli 2006, 148–149.

¹⁹³ Dardanelli & Mitchell 2014, 91.

¹⁹⁴ Douglas-Scott 2016, 176.

¹⁹⁵ Walker 2014, 746, 749.

¹⁹⁶ Smith, A. 2017, 68.

myöhemmin skotlantilaisten ollessa muita brittejä tietoisempia EU:n tuomista eduista ja äänestäessä eroa vastaan.

Brexit on entisestään syventänyt railoa Lontoon ja Edinburghin välillä.¹⁹⁷ The Timesin mielipidekirjoituksessa Glasgow'n yliopiston lakitieteen luennoitsija Andrew Tickell kirjoitti vuonna 2017 Brexitin tuhoisasta vaikutuksesta, mitä tulee Skotlannin pitämiseen unionissa.¹⁹⁸ Samoilla linjoilla oli Skotlannin entinen pääministeri ja työväenpuolueen kansanedustaja Henry McLeish. Brexitin näytti muuttaneen piinkovan unionistin ja työväenpuolueen kansanedustajan myötämielisemmäksi itsenäisyyttä kohtaan. McLeishin pettymyksen voi huomata jo hänen The Timesiin vuonna 2016 kirjoittamansa mielipidekirjoituksen otsikosta ”*Britishness went out of window on Black Friday*”. McLeish kirjoitti tunteneensa ”syvää surua ja pettymystä äänestystuloksesta” ja pitävänsä Englannin poliittista tilannetta ”erittäin huolestuttavana”, mikä tulisi ottaa huomioon Skotlannin perustuslaillisesta asemasta päätettäessä. McLeish kirjoitti:

”Skotlannin ja sen kansalaisten tulevaisuuden ja esimerkiksi pohjoismaisen elämänlaadun saavuttamisen kannalta Westminster on yksinkertaisesti pettämässä Skotlannin ja skotlantilaiset, jotka äänestivät Yhdistyneessä kuningaskunnassa pysymisen puolesta. Kaikki jäljellä oleva tunne brittiläisyydestä on kohdallani hiipumassa”.¹⁹⁹

3. Pohjolan myyttiset maat

3.1. Modernit ja anteliaat utopiat

Pohjoismainen hyvinvointivaltiomalli tarkoittaa sosiaali- ja talouspolitiikkaa, joka on ainutlaatuinen sekoitus sosialistista oikeudenmukaisuutta ja kapitalistista markkinataloutta. Vaikka pohjoismaalainen malli on ollut avain hyvinvointivaltion teoriointiin, on konseptilla ollut myös suuri ideologinen ja normatiivinen vaikutus Pohjoismaiden kansainväliseen imagoon. Pohjoismaista on hyvinvointivaltiomallin myötä tullut kansainvälinen symboli anteliaisuudelle, tasa-arvolle ja hoivalle,²⁰⁰ ja ”pohjoisesta utopiasta” on tullut suoranainen poliittinen kansantaru Yhdistyneessä kuningaskunnassa.²⁰¹ Tästä kertoo Pohjoismaita käsittelevissä artikkeleissa niiden toistuva kuvaileminen sanoilla ”utopia”, ”paratiisi” ja ”nirvana”. Utopiaa käytetään kuitenkin lähinnä silloin,

¹⁹⁷ Dardanelli & Mitchell 2014, 91.

¹⁹⁸ The Times 13.2.2017, There is no EU “queue” for Scotland to join.

¹⁹⁹ The Sunday Times 3.7.2016, Britishness went out of window on Black Friday.

²⁰⁰ Danbolt 2016, 4.

²⁰¹ O'Hara 2008, 3.

kun artikkelin sävy on Pohjoismaita kohtaan kriittinen. ”*A Nordic utopia but at what cost?*”, kysyi toimittaja Marc Horne The Timesin otsikossa vuonna 2014.²⁰² ”Miksi kaikki luulevat, että Pohjoismaat ovat utopia?”, pohti vuonna 2013 Pohjoismaista pahamaineisen ”paljastuskirjan” *Pohjolan onnelat: Karu totuus Suomesta, Norjasta, Ruotsista ja Tanskasta (ja Islannistakin)* kirjoittanut toimittaja Michael Booth The Guardianin artikkelissaan.²⁰³ The Timesin artikkelissa ”*Dark days for the land of the midnight sun*” kolumnisti Alice Thomson kirjoitti vuonna 2016 Pohjoismailla olevan vaikeuksia assimiloida uusia kulttuureja ”tarkasti tasapainotettuun utopiaansa” ja etteivät pohjoismaiset ”unelmavaltiot ole enää modernin maailman ihanne”.²⁰⁴ Kestävän kehityksen professori Henrietta Moore puolestaan kirjoitti The Guardianissa, etteivät Pohjoismaat ole hiilijalanjälkensä perusteella ”sellaisia pohjoisia utopioita kuin miltä näyttävät”, vaikka ”ne hohtavat ulospäin utopian auraansa”.²⁰⁵

Idealisoidut mielikuvat Pohjoismaista tulivat osaksi skotlantilaista poliittista keskustelua jo itsehallinnon alkuaikoina vuonna 1999. Tätä on entisestään lisännyt SNP:n parlamenttivaalivoitot vuodesta 2007 alkaen.²⁰⁶ Ideaalille pohjoismaiselle yhteiskunnalle nähdään olevan tyypillistä korporatismi, universaali hyvinvointi ja ”poliittisen konsensuksen kulttuuri”.²⁰⁷ Erityisesti oikeistolaiset ja Skotlannin itsenäisyyttä vastustavat toimittajat ja poliitikot ovat pyrkineet kyseenalaistamaan koko pohjoismaisen sosiaalidemokraattisen yhteiskuntamallin olemassaolon ja puhutelleet sitä satuna, fantasiana tai myyttinä. Vuonna 2014 The Heraldin politiikan toimittaja David Torrance kutsui alentuvasti Skotlannin nationalistien Pohjoismaita kohtaan tuntemaan kiinnostusta ”pohjoismaafetissiksi” kirjoituksessaan ”*A look beyond the fantasy politics of Nordic fetishism*” ja kuvaili heidän poliittisia tavoitteitaan ”eskapistiseksi fantasiaksi”.²⁰⁸ Myös Adrian Wooldridge pohti, ”ovatko näkemyksemme Pohjoismaista lähellä todellisuutta vai vain kuumeisen mielikuvituksemme tulos”.²⁰⁹ Cormac Lucey, taloustieteilijä ja The Timesin kolumnisti, sanoi vuoden 2016 kirjoituksessaan ”*Sorry lefties your Scandi success story is just a myth*” Pohjoismaiden menestyksen olevan ”sosialistinen satu”.²¹⁰

²⁰² The Sunday Times 20.7.2014, *A Nordic utopia but at what cost?*

²⁰³ The Guardian 27.1.2014, *Dark lands: The grim truth behind the ‘Scandinavian miracle’.*

²⁰⁴ The Times 10.2.2016, *Dark days for the land of the midnight sun.*

²⁰⁵ The Guardian. 1.12.2014, *Why Scandinavia is not the model for global prosperity we should all pursue.*

²⁰⁶ Newby 2009, 308.

²⁰⁷ Cairney & Widfeldt 2015, 1–2.

²⁰⁸ The Herald 3.2.2014, *A look beyond the fantasy politics of Nordic fetishism.*

²⁰⁹ The Scotsman 13.8.2014, *Scottish independence essay: Nordic model a fantasy.*

²¹⁰ The Times 17.6.2016, *Sorry lefties your Scandi success story is just a myth.*

Vaikka edellä mainituissa yhteyksissä Pohjoismaita kutsutaan utopioiksi selvästi sarkastisesti, käyttävät toimittajat niistä ylistyssanoja toisinaan myös vilpittömästi. Alexandra Topping ihaili artikkelissaan suomalaista tasa-arvoa, vanhemmuutta ja varhaiskasvatusta. ”Onko Suomi samaa mieltä siitä, että se on utopistinen paratiisi?” kysyi Topping silloiselta peruspalveluministeri Annika Saarikolta. Hän kuvaili Pohjoismaita symboliksi ”lähes myyttiselle paratiisille”, jossa vallitsee sukupuolten tasa-arvo ja perheharmonia.²¹¹ Myös Riddoch luonnehti The Scotsmanin kolumnissaan Islantia paratiisiksi.²¹² Vuonna 2018 Skotlannin ja Pohjoismaiden välisen lauttayhteyden suunnittelusta kertovalle uutiselle oli The Scotsman valikoinut otsikoksi *“A ferry to take Scotland to paradise?”*.²¹³ Toimittaja Roger Boyes kirjoitti vuoden 2011 artikkelissaan *“It’s typically Norwegian to be good”* ”pohjoismaalaisesta paratiisista”.²¹⁴ The Timesin kolumnisti Ian Birrell kirjoitti samana vuonna, että ”Ruotsi nähdään maanpäällisenä paratiisina” ja ”kaikki ovat vaikuttuneita pohjoisesta nirvanasta”.²¹⁵ Catherine Mayer taas oli pannut merkille, että ”melkein jokaisessa Islantia käsittelevässä artikkelissa mainitaan sen maine feministisenä nirvanana.”²¹⁶

Pohjoismaihin liitettyjä sanoja, kuten ”utopia”, ”paratiisi” ja ”nirvana”, on käytetty mystifioimaan kohteitaan – korostamaan sitä, että niiden olemassaolon pitäisi olla mahdottomuus. Tämä on todennäköisesti ollut tietoinen valinta. Tyypillistä onkin Pohjoismaiden kohteleva eräänlaisena historiallisena kummallisuutena, jonka pohjalta on ollut helppo olettaa, että näissä erikoisissa maissa täytyy elää aivan yhtä erikoisia kansoja, joiden sosiaalidemokratiat ovat seurausta poikkeuksellisista kansallisista erityispiirteistä. Pohjoismaalaisten kuvitellaan olevan äärimmäisen luottavaisia, onnellisia, järkeviä ja kuuluvan sosiaalidemokraattiseen keskiluokkaan.²¹⁷ Pohjoismaalaisten hyvinvointivaltioiden ajatellaan olevan järkeville ja käytännöllisille ihmisille, jotka lähestyvät yhteiskunnan ongelmakohtia rationaalisesti ja tehokkaasti, ja siten onnistuivat luomaan utopistisen ratkaisun, joka yhdistää kapitalismin ja tasa-arvon.²¹⁸ Riddoch kutsui Pohjoismaita maailman älykkäimmiksi, terveimmiksi ja menestyneimmiksi valtioiksi.²¹⁹ Boyes puolestaan kuvaili norjalaisia ”suorastaan pelottavan järkeviksi” ja sanoi Norjan näyttäytyvän ihailtavan sivistyneenä paikkana.²²⁰ Vuonna 2015 The Timesin Conor Bradyn mukaan ”pohjoismaalaisilla on rehellistä realismia,

²¹¹ The Guardian 5.12.2017, Finland: The only country where fathers spend more time with kids than mothers.

²¹² The Scotsman 10.10.2016, Countries of the Arctic are our natural allies.

²¹³ The Scotsman 4.1.2018, A ferry to take Scotland to paradise?

²¹⁴ The Times 28.7.2011, It’s typically Norwegian to be good.

²¹⁵ The Times 19.1.2011, Why Cameron is inviting a Viking invasion.

²¹⁶ The Sunday Times 19.2.2017, Is this utopia for women?

²¹⁷ Stougaard-Nielsen 2016, 5–6.

²¹⁸ Andersson 2009, 232, 234–235.

²¹⁹ The Guardian 5.12.2011, Look north Scotland.

²²⁰ The Times 28.7.2011, It’s typically Norwegian to be good.

ymmärrystä siitä, että jos kansakunta haluaa olla todella turvallinen, sen on maksettava siitä”.²²¹ Allan Little puolestaan ihaili suomalaisten ymmärryskykyä 1990-luvun lamavuosien aikana. Hänen mukaansa suomalaiset eivät mellakoineet, lakkoilleet tai vaatineet terveydenhuollon budjetin säilyttämistä koskemattomana ja oikeutta käyttää rahaa.²²²

Tällaisen viileän rationaalisuuden ja lämpimän solidaarisuuden ohella pohjoismaalaisiin kansoihin yhdistetään vaatimattomuus. Riddoch kirjoitti Pohjoismailla olevan pröystäilyä, mahtipontisuutta ja statuksen korostamista vierastava luterilainen maailmankuva”.²²³ Mary Miller taas ihaili norjalaisten tapaa ”nauttia itsenäisyydestään arvokkaan hillitysti”.²²⁴ Morag Deyes puolestaan kertoi The Heraldille Skotlannin jakavan Pohjoismaiden kanssa ajatuksen siitä, ettei lahjakkuus ja taito edellytä röhkettä ja yliampuvaa asennetta.²²⁵ Myös Alexandra Toppingin haastattelussa Annika Saarikko toppuutteli pohjoismaalaisen vaatimattomaan sävyyn toimittajan kehuja suomalaisesta tasa-arvosta muistuttamalla, että Suomessakin työtä tasa-arvon saralla oli vielä tehtävissä.²²⁶ Philip Rodney kirjoitti vuonna 2019, että skottien tulisi ottaa mallia pohjoismaalaisten ajattelutavasta, jossa tiimin menestys on yksilön menestystä tärkeämpää, mistä kertoo se, ettei kukaan osaa nimetä Ikean tai Nokian perustajia toisin kuin esimerkiksi Applen ja Microsoftin.²²⁷

Kaikki viisi Pohjoismaat tunnetaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa sosiaalidemokraattisesta ja hyvinvointia painottavasta yhteiskuntamuodosta, ja maallisesta, avoimesta ja vapaamielisestä kulttuurista.²²⁸ Pohjoismaalaisen hyvinvointivaltion nähdään olevan looginen tulos paikallisista arvoista ja instituutioista. Hyvinvointi syntyi niille tyypillisestä holhoamiskulttuurista, vasemmistolaisesta rauta- ja paperitehtaiden työväenliikkeestä ja talonpoikaiskulttuurista, joka ei koskaan joutunut feodalismiin alistamaksi.²²⁹ Esimerkiksi Ruotsin yhteiskunnan ei ole nähty olevan lopputulos mistään poliittisesta suuntauksesta, vaan ruotsalaisesta kansanluonteesta, joka oli erityisen moderni, reformistinen, käytännöllinen, järkevä, yhtä aikaa solidaarinen mutta individualistinen, luterilaisen maallinen, rauhaa rakastava ja esivaltaa kohtaan luottavainen – toisin sanoen ihanteellinen sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseksi.²³⁰ Ruotsalaiset itsekin ovat ajatelleet, ettei

²²¹ The Sunday Times 2.8.2015, That Scandinavian model is highly alluring, but she is not our type.

²²² The Scotsman 23.11.2013, Insight: Can Scotland learn from Scandinavia?

²²³ The Guardian 5.12.2011, Look north Scotland.

²²⁴ The Scotsman 10.9.2014, Scots can follow Nordic lead.

²²⁵ The Herald 15.11.2015, Hip Hop takes the stage: The NordDance festival in Edinburgh.

²²⁶ The Guardian 5.12.2017, Finland: The only country where fathers spend more time with kids than mothers.

²²⁷ The Times 15.4.2019, The simple lesson from our Nordic neighbours that Scots should learn.

²²⁸ Thorhallsson & Bailes 2017, 55, 58.

²²⁹ Andersson 2009, 230–231.

²³⁰ Andersson & Hilson 2009, 220.

hyvinvointivaltiomallin ”kansankoti” oikeastaan kuulu tietylle poliittiselle liikkeelle, vaan ruotsalaiseen kansalliskulttuuriin.²³¹

Jo vuonna 1977 Chris Smout oli kirjoittanut sosiaalidemokratian olevan ”juurtunut pohjoismaalaiseen asenteeseen, jota voi kuvailla yhteistyöhaluiseksi, innovatiiviseksi ja joustavaksi, kun taas skotlantilaisilla on taipumus vanhoillisuuteen, jäykkyyteen ja epäilevään suhtautumiseen kanssaihmiä kohtaan”.²³² Peter Mortimoreen teki vaikutuksen pohjoismaalaisten ”demokraattinen henki, rehellisyys ja lähes virheetön englannin kielen taito”.²³³ Toppingin mukaan ”suomalaisilla on melko syvälle juurtunut ajatus sosiaalidemokratiasta”. Hän kirjoitti Suomen olevan ”tarina kollektiivisesta toiminnasta ja poliittisesta tahdosta sekä vahvasta sosiaalidemokratian perinteestä”.²³⁴ Boyes arveli, että norjalaisilla oli yliverlainen tarve olla hyviä, tehdä hyvää ja tulla nähdyiksi hyvinä. Erityisesti hän ihaili Norjan maltillisuutta, kun silloinen pääministeri Jens Stoltenberg ilmoitti heinäkuun 2011 terrori-iskujen jälkeen haluavansa säilyttää ”avoimen ja demokraattisen Norjan, jossa pidämme toinen toisistamme huolta”.²³⁵ SNP:n Fiona Hyslop puolestaan kirjoitti vuonna 2014, että Pohjoismaille on tyypillistä avoin, ulospäinsuuntautuva ja suvaitsevainen elämäntapa.²³⁶

Näkemyistä tästä pohjoismaalaisesta hyvästä ja egalitaristisesta kansanluonteesta tukee ajatus siitä, että pohjoismaalaiset ”valitsevat” maksaa korkeimpia veroja maailmassa. Caledonian yliopiston taloustieteen professori Ailsa McKay sanoi vuoden 2013 haastattelussa The Scotsmanille, että itsenäiseen Skotlantiin tuotaisiin pohjoismainen hyvinvointivaltiomalli, koska Pohjoismaissa sosiaaliturva nähdään yhteisön tukena, eikä ”armopaloina”.²³⁷ Vuonna 2011 The Timesin Ian Birrel kuvaili Ruotsia maaksi, jossa ihmiset rakastavat maksaa korkeita veroja vastineeksi kaiken kattavista julkisista palveluista.²³⁸ Pohjoismaalaiset ovat myös itse vahvistaneet tätä ajattelua: Tanskalainen kirjailija Meik Wiking kertoi The Guardianille vuonna 2018: ”Pohjoismaissa maksamme muita korkeimpia veroja, mutta yleinen mielipide tukee sitä, koska pidämme sitä investointina kaikkien elämänlaatuun.”²³⁹ Eräs suomalainen perheenisä kertoi puolestaan Toppingille: ”Maksan paljon veroja, mutten menetä yöuniäni siitä hyvästä. Ymmärrän olevani pikemminkin verovarojen maksaja

²³¹ Andersson 2009, 230.

²³² Newby. 2009, 309.

²³³ The Guardian 5.10.2010, The Nordic countries could teach us about teamwork in education.

²³⁴ The Guardian 5.12.2017, Finland: The only country where fathers spend more time with kids than mothers.

²³⁵ The Times 28.7.2011, It's typically Norwegian to be good.

²³⁶ The Herald 23.12.2014, We already have so much in common with our Nordic neighbours.

²³⁷ The Herald 5.5.2013, A new blueprint for an independent Scotland.

²³⁸ The Times 19.1.2011, Why Cameron is inviting a Viking invasion.

²³⁹ The Guardian 14.3.2018, Finland is the happiest country in the world, says UN report.

kuin niiden käyttäjä, mutta jos veroni päätyvät auttamaan jotakuta huonommassa asemassa olevaa, olen tyytyväinen.”²⁴⁰

Pohjoismaihin yhdistetään tasa-arvo ja yhteiskuntaluokkien matalat erot. Henrietta Mooren mukaan Pohjoismaat pärjäävät hyvin, mitä tulee eriarvoisuuteen, ja gini-indeksi luokittelee ne jatkuvasti maailmaan tulotasaisempiin yhteiskuntiin.²⁴¹ Mortimore kirjoitti OECD:n analyysin tulojen liikkuvuudesta ja tuloeroista osoittaneen, että Pohjoismaissa tulojen liikkuvuus on suuri, mutta tuloerot matalia. Tämä kertoi niiden korkeasta tasa-arvosta.²⁴² Riddochin mukaan Pohjoismailla on tyypillistä korkeat tuloverot mahdollisuuksien tasaamiseksi, vähäinen hierarkia, sosiaalinen sopiminen ja korkeampi sukupuolten välinen tasa-arvo.²⁴³ Erityisesti huomiota onkin kiinnitetty Pohjoismaiden menestykseen sukupuolten tasa-arvoa kartoittavissa kansainvälisissä tutkimuksissa. Vuonna 2013 The Times uutisoi, että Islannissa naiset tulevat kohdelluiksi kaikista tasa-arvoisimmin koko maailmassa. Yhdessä Suomen, Norjan ja Ruotsin kanssa Pohjoismaat muodostivat neljän parhaan joukon.²⁴⁴ Vuonna 2014 The Guardianissa kerrottiin, että maailman talousfoorumien mukaan Ruotsissa sukupuolten palkkaerot olivat maailman matalimmat,²⁴⁵ ja seuraavana vuonna, että Pohjoismaat suhtautuvat myönteisimmin sukupuolten tasa-arvoon koko maailmassa.²⁴⁶ Vuonna 2016 Global Gender Gap -raportti nimesi Suomen maailman toiseksi tasa-arvoisimmaksi maaksi, ja vuonna 2017 The Economist arvioi sen maailman kolmanneksi parhaaksi maaksi työssäkäyville äideille.²⁴⁷ Moore ylisti Norjan sitoutumisesta sukupuolten tasa-arvoon, josta osoituksena hän piti 2003 säädettyä lakia, joka velvoittaa suuret yritykset huolehtimaan, että niiden hallitusjäsenistä 40 % on naisia. Osoitukseksi kävi sekin, että Norjalla ja Tanskalla oli molemmilla naispääministerit.²⁴⁸ Mayer puolestaan kirjoitti vuonna 2017:

”Islanti on säännöllisesti naisten tasa-arvon maailman kärjessä. Tämä piskuinen maa on ollut koti monille merkittävälle naisille mukaan lukien Euroopan ensimmäiselle naispresidentille ja ensimmäiselle avoimesti homoseksuaalille naispääministerille. Islannissa naisten ja miesten välinen palkkakuilu on maailman matalin. Lisäksi naisten korkeakoulutus, ammatillinen menestys ja työllistyminen teknisellä alalla ovat maailman korkeimpia. Näyttää siltä, etteivät

²⁴⁰ The Guardian 5.12.2017, Finland: The only country where fathers spend more time with kids than mothers.

²⁴¹ The Guardian 1.12.2014, Why Scandinavia is not the model for global prosperity we should all pursue.

²⁴² The Guardian 5.10.2010, The Nordic countries could teach us about teamwork in education.

²⁴³ The Guardian 5.12.2011, Look north Scotland.

²⁴⁴ The Times 26.10.2013, Britain lags behind Cuba in race to gender equality.

²⁴⁵ The Guardian 11.9.2014, As Swedish elections loom, cracks start to show in ‘Nordic model’.

²⁴⁶ The Guardian 12.11.2015, International gender survey finds Nordic countries most equal in outlook.

²⁴⁷ The Guardian 5.12.2017, Finland: The only country where fathers spend more time with kids than mothers.

²⁴⁸ The Guardian 1.12.2014, Why Scandinavia is not the model for global prosperity we should all pursue.

pohjoismaalaiset naiset koskaan saaneet muistiota siitä, että naisten tulisi pitää kynttiläänsä vakan alla ja välttää ilmaisemasta vahvoja mielipiteitä.”²⁴⁹

Kuten niin usein muulloinkin, Pohjoismaiden tasa-arvoakin selitetään nimenomaan ”elämäntavalla”, ”periaatteilla” ja ”arvoilla”. Thomson kirjoitti, että ”skandinaavinen elämäntapa on yhdistelmä henkilökohtaista vastuuta, säädyllisyyttä ja kaikkien kohtelemista tasa-arvoisesti”.²⁵⁰ Topping puolestaan ajatteli suomalaisnaisten korkean aseman heijastelevan pitkää perinnettä: Olihan maa ensimmäinen, joka antoi naisille äänioikeuden vuonna 1906, ja vuonna 2017 42 % kansanedustajista oli naisia.²⁵¹ Heddle väitti kirjoituksessaan pohjoismaalaisten kansojen tasa-arvon olevan perua jo viikinkiajoilta. Hän kertoi:

”Viikingeille ei merkinnyt niinkään paljon, mitä yksilö sanoo, vaan mitä hän tekee. Yksilö arvioidaan tekojensa pohjalta ja hyvä käytös houkuttelee onnea. Heidän yhteiskuntansa oli suhteellisen sivistynyt ja demokraattinen. Heillä oli myös hyvin kehittynyt oikeusjärjestelmä, eikä todellista feodaalisuutta, koska jokaista arvioitiin hänen tekojensa, eikä syntyperänsä perusteella. Heidän egalitaristista kulttuuriaan voisi jopa pitää ylistetyn pohjoismaalaisen hyvinvointivaltiomallin ominaisuuksien ja arvojen alkuperänä. Viikingeillä oli oikeudenmukainen, yhteisöllinen, riippumaton ja ulospäinsuuntautunut yhteiskunta.”²⁵²

Heddle liitti naisten korkeaan asemaan oletuksen pohjoismaalaisten miesten progressiivisuudesta. The Timesin haastattelussa vuodelta 2013 hän kertoi viikinkien tuoneen naisten oikeudet Skotlantiin. Hän sanoi viikinkien ”luoneen vakaita siirtokuntia, joissa naiset olivat erottamaton ja arvostettu osa yhteisöjä”. Heddlen mukaan viikingit arvostivat naisia niin paljon, että näillä oli paremmat oikeudet kuin mitä brittinaiset saivat vasta noin 50 vuotta sitten.²⁵³ Myös Mayer kirjoitti, että islantilaiset miehet eivät koe sukupuolten tasa-arvoa uhkana, vaan yhteisenä päämääränä. He myös osallistuvat paljon enemmän lastensa kasvatukseen kuin brittimiehet.²⁵⁴

The Heraldin haastattelema skotlantilainen tanssiohjaaja Morag Deyes oli hänkin huomannut, että pohjoismaalaisessa tanssikulttuurissa sukupuoliroolit ovat poikkeuksellisia: Naiset ovat vihaisia ja miehet herkkiä.²⁵⁵ Malmön yliopiston luennoitsija Johanna Karlsson kertoi The Timesin haastattelussa ”*Forget the tiger mom, here comes the Scandi dad*”, että Ruotsissa isillä on suuri rooli lastensa

²⁴⁹ The Sunday Times 19.2.2017, Is this utopia for women?

²⁵⁰ The Times 10.2.2016, Dark days for the land of the midnight sun.

²⁵¹ The Guardian 5.12.2017, Finland: The only country where fathers spend more time with kids than mothers.

²⁵² The Herald 2.2.2014, This what a (proto) feminist looks like.

²⁵³ The Times 21.11.2013, Enlightened Vikings were the first feminists, says the leading professor.

²⁵⁴ The Sunday Times 19.2.2017, Is this utopia for women?

²⁵⁵ The Herald 15.11.2015, Hip Hop takes the stage: The NordDance festival in Edinburgh.

jokapäiväisessä elämässä, koska valtio tarjoaa 16 kuukauden isyysloman.²⁵⁶ Myös The Guardianin ulkomaantoimittaja Philip Oltermann mainitsi vuonna 2014, että jopa 90 % ruotsalaisista isistä ottaa isyyslomaa hoitaakseen vauvojaan.²⁵⁷ Eräs tanskalaisäiti puolestaan kertoi Lucy Rockin haastattelussa, että useimmat miehet ottavat noin kolmen kuukauden isyysloman, koska haluavat olla hyvin mukana lastensa elämässä.²⁵⁸ Vuonna 2017 The Guardian uutisoi, että Suomi on ainoa kehittyneistä maista, jossa isät viettävät enemmän aikaa kouluikäisten lastensa kanssa kuin äidit. Toppingi arveli tämän olevan seurausta siitä, että Suomessa uskotaan isillä olevan ratkaiseva rooli lasten kehityksessä.²⁵⁹

Osoituksesta naisten asemaan sitoutumisesta pidetään myös Pohjoismaiden panostusta valtion kustantamaan varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus nähdään yhtä aikaa sekä feministisenä poliittisena päätöksenä että lasten hyvinvointiin tähtäävänä valtion sijoituksena. The Scotsmanin kirjeenvaihtaja Alistair Munro kirjoitti suomalaisten muotoilleen lastenhoitopolitiikkansa jo 1970-luvulla juuri siitä syystä, että äidit halusivat mennä töihin.²⁶⁰ Lucy Rockin artikkeliinsa ”*What Britain could learn from Denmark’s childcare model*” haastattelema tanskalaisäiti kertoi: ”Ainoa henkilö, joka kysyi minulta, olenko ajatellut luopua työstäni, oli englantilainen ystävä. En tiedä ketään, joka olisi kotiäiti, eikä kukaan äitini ystävästäkään ollut.” Tanskassa lähes kaikki naiset palaavat töihin saatuaan lapsia, minkä seurauksena naisten työllisyys on viidenneksi korkein maailmassa. Lisäksi tanskalaisvanhemmat kertoivat maan kohtuullisista lastenhoitokustannuksista, ja helposta saatavuudesta.²⁶¹ Toppingin mukaan ministeri Annika Saarikko oli hyvä esimerkki siitä, miten naiset Suomessa vapautuvat urallisesti äitiyden jatkuvista vaatimuksista valtion tukijärjestelmän ansiosta. Suomen vierailullaan hän pani myös merkille, että suomalaisvanhemmat tuntuivat olevan huomattavasti vähemmän stressaantuneita. Tämän hän ajatteli johtuvan valtion vanhemmille osoittamasta tuesta, johon hän oli erityisen ihastunut.²⁶²

Erityisesti suomalainen koulujärjestelmä on saanut positiivista huomiota brittilehdistöltä. Vuonna 2012 The Times kertoi, että koulutuksen laatua mittaavassa OECD:n taulukossa Suomi oli korkeimmin sijoittunut Euroopan maa ja kaikki Pohjoismaat olivat 20 parhaan joukossa.²⁶³ Suomi on

²⁵⁶ The Times 24.3.2012, Forget the tiger mom, here comes the Scandi dad.

²⁵⁷ The Guardian 11.9.2014, As Swedish elections loom, cracks start to show in ‘Nordic model’.

²⁵⁸ The Guardian 18.2.2012, What Britain could learn from Denmark’s childcare model.

²⁵⁹ The Guardian 5.12.2017, Finland: The only country where fathers spend more time with kids than mothers.

²⁶⁰ The Scotsman 22.8.2015, ‘Children should start primary school at seven’.

²⁶¹ The Guardian 18.2.2012, What Britain could learn from Denmark’s childcare model.

²⁶² The Guardian 5.12.2017, Finland: The only country where fathers spend more time with kids than mothers.

²⁶³ The Times 24.3.2012, Forget the tiger mom, here comes the Scandi dad.

myös maailman kärjessä luku- ja laskutaidossa.²⁶⁴ Topping kirjoitti, että suomalainen varhaiskasvatus on maailman paras ja auttaa maata pysymään jatkuvasti Pisa-tulosten huipulla.²⁶⁵ The Heraldin kirjoituksessa Fiona Hyslop käsitteli suomalaista varhaiskasvatusta ennen kaikkea kansankasvatuksellisesta näkökulmasta:

”Suomalaisia lapsia kasvatetaan itsenäisyyteen ja oma-aloitteellisuuteen jo varhaisesta iästä lähtien. Suomalaiset arvostavat lapsiaan, uskovat heidän kykyihinsä ja luottavat heihin, minkä ansiosta lapset kehittyvät joustaviksi ja oma-aloitteisiksi jo nuorena. Suomessa varhaiskasvatus on suunniteltu ruokkimaan lasten alati kehittyvää mieltä. Suomalainen yrittäjäyys on alati kehittyvää, eikä ole vaikea päätellä, mistä suurin osa heidän innovatiivisestaan ja itsenäisestä yrityskulttuurista on saanut alkunsa.”²⁶⁶

Myös Skotlannin koululaitoksen uudistamisen puolesta kampanjoiva Sue Palmer ajatteli The Scotsmanin haastattelussa vuonna 2015, että suomalainen koulujärjestelmä oli suunniteltu lasten kokonaisvaltaista terveyttä ja hyvinvointia ajatellen. Hän sanoi suomalaisten tulleen siihen lopputulokseen, että yhteiskunnasta saisi parhaan mahdollisen tarjoamalla lapsille parhaat kasvuolosuhteet.²⁶⁷ Myös Topping kirjoitti, että tärkeintä ei ole, mikä on parhaaksi aikuisilla, vaan mikä on parhaaksi lapsille.²⁶⁸ Hyslop kuitenkin arvioi mielipidekirjoituksessaan, että enemmän kuin lasten parasta, on suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ajateltu pragmaattisesti yhteiskunnan tulevaisuutta.²⁶⁹ Palmer kertoi haluavansa uuden järjestelmän, joka perustuisi pohjoismaalaiseen kouluun, joissa lapset aloittavat peruskoulun vasta 7-vuoden iässä.²⁷⁰ Tässäkin käy ilmi, että yksinomaan Suomeen yhdistetty piirre on muotoutunut pian yleispohjoismaalaiseksi. Myös vuonna 2012 The Timesin haastatteleva John Baumber kertoi johtavansa hyväntekeväisyysorganisaatiota, joka hallinnoi ”ruotsalaistyyliksi” kuvailtuja kouluja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.²⁷¹

Pohjoismaalainen sosiaalinen todellisuus nähdään houkuttelevana, samanmielisenä ja eksoottisena etenkin verrattuna brittiläiseen globaaliin yhteiskuntaan, jonne se ei sopisi.²⁷² Tässä yhteydessä

²⁶⁴ The Scotsman 22.8.2015, 'Children should start primary school at seven'.

²⁶⁵ The Guardian 5.12.2017, Finland: The only country where fathers spend more time with kids than mothers.

²⁶⁶ The Herald 23.12.2014, We already have so much in common with our Nordic neighbours.

²⁶⁷ The Scotsman 22.8.2015, 'Children should start primary school at seven'.

²⁶⁸ The Guardian 5.12.2017, Finland: The only country where fathers spend more time with kids than mothers.

²⁶⁹ The Herald 23.12.2014, We already have so much in common with our Nordic neighbours.

²⁷⁰ The Scotsman 22.8.2015, 'Children should start primary school at seven'.

²⁷¹ The Times 24.3.2012, Forget the tiger mom, here comes the Scandi dad.

²⁷² Stougaard-Nielsen 2016, 5–6.

toimittajat ovat usein tunteneet tarvetta korostaa Pohjoismaiden näennäistä sisäistä yhtenäisyyttä. Alice Thomsonin mukaan Pohjoismaista ovat puuttuneet yhteiskunnalliset ja rodulliset jännitteet, koska ne ovat olleet hyvin keskiluokkaisia ja homogeenisiä yhteiskuntia, joissa ei ole ollut tarvetta avartaa mieltään.²⁷³ Roger Boyes puolestaan arveli Norjan toimivan hyvin, koska sitä johtaa tiukka verkko samanmielisiä ihmisiä, jotka kalibroivat kunnianhimonsa samoihin tavoitteisiin, joihin ovat kasvaneet yhdessä.²⁷⁴ Henrietta Moore kirjoitti, että Pohjoismaiden väestön pieni koko ja homogeenisuus tekevät niistä epätavallisia mahdollistaen ylellisen hyvinvoinnin ja varallisuuden levittämisen tasaisesti.²⁷⁵ Vaikka jotkut akateemikot ovat yhtyneet toimittajien näkemyksiin,²⁷⁶ voi Pohjoismaiden väestön homogeenisuutta kuitenkin perustellusti pitää myös myyttinä. Jo ennen väestön suurta liikkuvuutta Pohjoismaissa esiintyi samantapaista rodullista ja kulttuurista jakautumista kuin muissakin yhteiskunnissa. Vanhimpia etnisiä vähemmistöjä ovat saamelaiset, tataarit ja romanit.²⁷⁷

Pohjoismaiden hyvinvointiyhteiskunnan arvojen käsitteleminen kulttuurisina piirteinä pitää sisällään sen äänensanomattoman oletuksen, että nämä arvot ovat olleet olennainen osa Pohjoismaita jo kauan. Erityisesti tätä vahvistaa näkökulma siitä, että demokratia, modernius ja tasa-arvo on ollut olemassa jo viikinkiaikana. Brittiläiselle keskustelulle onkin tyypillistä, että Pohjoismaiden historiaan kuuluneet lakkoilut, konfliktit, nälänhädän aiheuttamat kapinat ja muut väkivaltaiset välikohtaukset jätetään mainitsematta, kuten myös sosiaalidemokraattisen yhteiskunnan ja tasa-arvon rakentamistyöhön liittynyt kamppailu. Pohjoismaisten yhteiskuntien rakennusprosessin konflikteja ei ole käsitelty lainkaan tai sitten niitä on kohdeltu pelkkinä työssyinä muuten täysin konsensushakuisessa poliittisessä kulttuurissa, jossa tasa-arvo ja kollektivismi ovat ikään kuin jo valmiiksi sisäänrakennettuja piirteitä.²⁷⁸

Samalla kun britit näkevät Pohjoismaat erittäin yhtäläisinä, on niiden välillä kuitenkin todellisuudessa selkeitä poliittisiä eroja, jotka ovat seurausta omanlaisesta historiasta, kulttuurista ja instituutioista. Esimerkiksi Anette Borchorst on kirjoittanut Tanskan poikkeavuudesta ja siitä, miten institutionaalinen sukupuolten tasa-arvo on siellä heikompi muihin Pohjoismaihin verrattuna. Historiallisesti valtion päivähoitopalvelujen takana on ollut huoli lapsista, eikä naisten tasa-arvosta.²⁷⁹ Lisäksi Pohjoismaat ovat kukin muokanneet hyvinvointivaltiomallista oman versionsa:

²⁷³ The Times 10.2.2016, Dark days for the land of the midnight sun.

²⁷⁴ The Times 28.7.2011, It's typically Norwegian to be good.

²⁷⁵ The Guardian 1.12.2014, Why Scandinavia is not the model for global prosperity we should all pursue.

²⁷⁶ Lister 2009, 262–266.

²⁷⁷ Garner 2014, 414.

²⁷⁸ Andersson 2009, 230–231.

²⁷⁹ Lister 2009, 248–249.

Suomen malli perustuu teknologiseen innovaatioon, koulutukseen ja luovuuteen, Tanskan joustavuuteen ja Norjan kansainväliseen solidaarisuuteen ja öljyvarojen tarkkaan harkittuun käyttöön.²⁸⁰ Ruotsi puolestaan on pitäytynyt kunnianhimossaan parantaa yhteiskuntaa ja siten koko maailmaa sille tunnusomaisten avainarvojen kautta, jotka toimivat pohjana ruotsalaiselle ”progressiivisuudelle”.²⁸¹

Vaikka Pohjoismaita onkin korostettu malliyhteiskuntina, on ollut aivan yhtä tärkeää tuoda esille, miksei niiden jäljitteleminen ole mahdollista Yhdistyneen kuningaskunnan omassa yhteiskunnallisessa viitekehyksessä. Tätä varten on turvauttu usein niin positiivisiin kuin negatiivisiin stereotyyppioihin poliittisesta kulttuurista ja kansallisesta luonteesta. Käsittelemällä pohjoismaisia yhteiskuntia tiettyihin kansallisiin piirteisiin nojaavina ilmiöinä, on helposti vältetty kiperät poliittiset kysymykset siitä, miksei samanlaista tasa-arvoa ja hyvinvointia voitaisi saavuttaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Jo 1990-luvulla työväenpuolue perusteli haluttomuuttaan muokata Yhdistynyttä kuningaskuntaa enemmän Ruotsin kaltaiseksi sillä, että brittien luontainen konservatiivisuus oli ristiriidassa ruotsalaisten perinteisen progressiivisuuden ja solidaarisuuden kanssa.²⁸² Jenny Andersonin mukaan Britanniassa on vallinnut näkemys, jonka mukaan toisin kuin pohjoismaalaiset, britit eivät usko solidaarisuuteen ja sääntelyyn, vaan reilun pelin sääntöihin sekä oikeuksiin, jotka saadaan vastuuta ja vapautta vastaan.²⁸³ Esimerkiksi 1960-luvulla konservatiivihallitus yritti uudistaa asuntomarkkinoita Pohjoismaiden tavoin, muttei suunnitteluvaiheessa huomionnut Pohjoismaiden ”pehmeitä” sosiaalisia ja intellektuaalisia yhteiskunnallisia rakenteita, kuten sitoutumista koulutukseen ja talouden alhaista korruptiota. Sen sijaan se kiinnitti huomiota ainoastaan asuntomarkkinoiden vapauttamiseen, muttei omaksunut onnistumiseen tarvittavaa sisäpoliittista kontrollia ja rajoituksia. Glen O’Haran mukaan uudistuksen sanottiin epäonnistuneen osittain myös siksi, että brittiläisistä taloyhtiöistä ja naapurustoista puuttui ”asukkaiden vastuuntunto yhteisten intressien turvaamiseksi”. Pohjoismaille tyypillisen ”aktiivisen” työmarkkinapolitiikka integroiminen osaksi brittiläistä yhteiskuntaan ei myöskään toteutunut, koska ammattiliitojen kanssa solmituille työehtosopimuksille, joiden noudattamista hallitus valvoi, perustuva järjestelmä koettiin brittitarkkailijoiden osalta liian kontrolloivaksi.²⁸⁴

²⁸⁰ Andersson & Hilson 2009, 223–224.

²⁸¹ Marklund 2017, 630.

²⁸² Andersson & Hilson 2009, 221.

²⁸³ Andersson 2009, 238.

²⁸⁴ O’Hara 2008, 2, 11–13.

Mielikuva pohjoismaisista yhteiskunnista kontrolloivina tai peräti totalitaristisina on vanhaa perua, ja ylettyy kylmän sodan aikaiseen kommunismin pelkoon. Amerikkalaislähteet luonnehtivat Ruotsia lähes kommunistiseksi valtioksi, jossa valtion holhous oli aiheuttanut alkoholismin ja itsemurhien epidemian. Kirjassaan *The New Totalitarians* Roland Huntford kutsui Ruotsia vuonna 1971 ”uudenlaiseksi totalitaariseksi valtioksi, jossa kansalaiset ovat alamaisten asemassa”. Se oli rajujen vaatimusten, melankolian, rajoittamattoman sosiaalisen suunnittelun ja kontrollin maa, jota leimasi myös tietynlainen ylimielisyys ja sananvapauden rajoittaminen poliittisen korrektiuden nimissä.²⁸⁵ Kuten niin usein muulloinkin Ruotsiin yhdistetyt stereotyyppit ylettyivät pian koskemaan kaikkia Pohjoismaista. Kun Ruotsi, Norja ja Tanska kritisoivat kovasanaisesti Vietnamin sotaa 1970-luvulla, hermostui Yhdysvallat siinä määrin Ruotsin silloisen pääministeri Olof Palmen ”aktiiviseen kansainvälisyyteen”, että pohjoismaalainen hyvinvointivaltiomalli alettiin esittää länsimediassa ”sosialismina” ”sosiaalidemokratian” sijasta.²⁸⁶ Nämä vanhat stereotyyppit ovat yhä vahvoilla.

Michael Boothin Pohjoismaista vuonna 2013 julkaisema kirja *Pohjolan onnelat* sai osakseen paljon huomiota Yhdistyneessä kuningaskunnassa. The Guardianille samana vuonna kirjoittamassaan artikkelissa Booth kuvaili Tanskaa ja Ruotsia seuraavasti:

”Ilmassa on enemmän kuin tuulahdus poliisivaltiota: Tanskalaiset poliisit eivät näytä poliisinumeroaan ja voivat kieltäytyä kertomasta nimiään. [Ruotsin] taloudellinen menestys perustuu sille ominaiselle modernille totalitarismille, joka hillitsee vapauksia, tukahduttaa erimielisyyksiä konsensuksen nimissä ja pakottaa katkaisemaan siteet miehen ja vaimon, lasten ja vanhempien ja vanhusten ja heidän lastensa välillä. Ruotsia voi ajatella eräänlaisena pohjoisen Kiinana.”²⁸⁷

Toisinaan tutkijoidenkin kuva Pohjoismaista näyttäytyy tässä suhteessa vanhanaikaiselta. Andrew G. Newby lainaa tutkimusartikkelissaan Madeleine Bundingia, joka kirjoittaa, että Pohjoismaat voi nähdä jäykän alistavani ja niitä voisi kutsua jopa eräänlaisiksi ”suostumuksellisen autoritaarisuuden yhteiskunniksi”, jotka ovat ”syvästi vieraita useimmille briteille”.²⁸⁸ Pohjoismaisella hyvinvointimallilla on edelleen monia eri merkityksiä, ja se on kuvattu sekä utopiaksi että dystopiaksi.²⁸⁹

²⁸⁵ Andersson & Hilson 2009, 220–221.

²⁸⁶ Marklund 2017, 627.

²⁸⁷ The Guardian 27.1.2014, Dark lands: The grim truth behind the ‘Scandinavian miracle’.

²⁸⁸ Newby 2009, 320.

²⁸⁹ Andersson & Hilson 2009, 220–221.

Näkemyksellä siitä, että pohjoismaiset hyvinvointivaltiot ovat seurausta maiden kulttuurisista ja kansallisista piirteistä, jotka puuttuvat briteiltä, on ollut mitä todennäköisemmin merkittävä vaikutus siihen, miten skottinationalistit puhuvat Skotlannista suhteessa Pohjoismaihin. Korostamalla skotlantilaisten muista briteistä poikkeavaa pohjoismaalaista identiteettiä, ovat nationalistit pyrkineet tekemään pesäeron skotlantilaisen identiteetin ja brittiläisen identiteetin välille. Samalla on voitu turvallisesti painottaa dialogissa brittiläisen valtaväestön eli englantilaisten puutteita kuitenkin vaikuttamatta englantilaisvastaiselta, koska ovathan englantilaiset poliitikot ja tutkijat itsekin myöntäneet puuttuvan pohjoismaalaisen solidaarisuuden.

Edistämällä skotlantilaisten kansallisia eroja britteihin ja yhtenäisyyksiä pohjoismaalaisiin on myös luotu vahva narratiivi siitä, että vaikka britit eivät pysty luomaan pohjoismaalaista hyvinvointiyhteiskuntaa, skotlantilaiset sen sijaan pystyvät. Tätä on edesauttanut se, että vaikka Pohjoismaihin on kiinnitetty brittilehdistössä ylipäättään vain vähän huomiota, ovat kuitenkin vähäisetkin kirjoitukset pääasiassa painottaneet niiden positiivisia puolia, kuten onnellisuutta, vaurautta, hyvinvointia ja tasa-arvoa, mikä on tehnyt näistä maista erittäin houkuttelevia. Mortimore kirjoitti vuonna 2010 The Guardianissa, että Yorkin yliopiston laatima ”onnellisuus” -asteikko sijoittaa Pohjoismaat parhaimpiin maihin.²⁹⁰ Ian Birrel taas kuvaili Ruotsia vuonna 2011 maaksi, jossa ”ihmiset ovat onnellisia” ja ”korkea elämänlaatu, alhainen köyhyysaste ja sosiaalisen harmonian tunne nostavat sen jatkuvasti maailman parhaimpien asuinpaikkojen kärkeen.”²⁹¹ The Timesin mukaan vuonna 2012 Unicefin lasten hyvinvointia kartoittaneessa tutkimuksessa Ruotsilla on ollut enemmän ensimmäisiä sijoja kuin millään muulla maalla, ja Tanska ja Suomi eivät ole olleet kaukana perässä.²⁹² Allan Little puolestaan kuvaili Pohjoismaita valtioiksi, ”joiden taloudet ovat dynaamisia ja vauraita, yhteiskunnat egalitaristisia ja laadukkaat hyvinvointipalvelut korkein verovaroin rahoitettuja”.²⁹³ Philip Oltermann kirjoitti, että Ruotsin kaupungit ovat toistuvasti elintasotutkimusten kärjessä, ja maan sosiaalietuusjärjestelmä on edistynyt ja huomioonottava.²⁹⁴ Mayer sijoitti Islannin maailman onnellisimpien ja ystävällisimpien maiden kärkeen.²⁹⁵ Vuonna 2018 uutisoitiin YK:n raportin paljastaneen Suomen olevan maailman onnellisin kansakunta muiden Pohjoismaiden jakaessa neljän parhaan kärkisijan. Kaikkien Pohjoismaiden kerrottiin saaneen korkeat pisteet tulotasosta, elinajanodotteesta, sosiaaliturvasta, vapaudesta, luottamuksesta ja

²⁹⁰ The Guardian 5.10.2010, The Nordic countries could teach us about teamwork in education.

²⁹¹ The Times 19.1.2011, Why Cameron is inviting a Viking invasion.

²⁹² The Times 24.3.2012, Forget the tiger mom, here comes the Scandi dad.

²⁹³ The Guardian 26.1.2014, Would the Scandinavians want Scotland?

²⁹⁴ The Guardian 11.9.2014, As Swedish elections loom, cracks start to show in ‘Nordic model’.

²⁹⁵ The Sunday Times 19.2.2017, Is this utopia for women?

anteliaisuudesta.²⁹⁶ Samana vuonna lauttayhteyttä Skotlannin ja Norjan välille käsittelevässä uutisessa Norjaa kuvailtiin yhdeksi maailman onnellisimmista ja varakkaimmista maista.²⁹⁷

On ollut yleistä, että jopa silloin, kun kirjoitus on tarkoitettu tuomaan esille Pohjoismaiden epäkohtia, muistaa kirjoittaja silti kiinnittää huomiota myös niiden menestykseen. Wooldridge, Moore ja Thomson kirjoittivat Pohjoismaiden olevan säännöllisesti kaikkien mahdollisten mittauksien kärjessä, oli kyse sitten taloudellisesta menestyksestä, terveydestä, koulutustasosta tai sosiaalisesta hyvinvoinnista.²⁹⁸ The Timesille Michael Boothin kirjasta arvostelun tehnyt Ian Critchley kirjoitti jopa Boothin myöntäneen, että kaikkia ongelmia merkittävimpiä ovat kuitenkin Pohjoismaiden hyvät puolet, kuten laadukas koulutus, sukupuolten tasa-arvo ja sosiaalinen liikkuvuus. Hän kirjoitti Boothin todenneen, että maailman pyrkiessä toipumaan rajun kapitalismin haavoista, on pohjoismaainen hyvinvointivaltio se yhteiskuntamalli, joka pitäisi yrittää toistaa.²⁹⁹

Skotlannin itsenäisyyden puolesta kampanjoinnin kiihtyessä vuonna 2013, sen aikana vuonna 2014 ja sitä seuranneina vuosina, brittilehdistö näytti viimein kuitenkin havahtuneen nationalistien Pohjoismaita hyödyntävään taktiikkaan. Pääasiassa vasta tällöin sanomalehtiin alkoi ilmestyä Pohjoismaista negatiivissävyytteisesti kirjoitettuja artikkeleita. Lisäksi erityisesti oikeistolainen The Times teki julkaisuja, joissa pyrittiin osoittamaan myös skotlantilaisen kansallisuuden sopimattomuus pohjoismaalaiseen yhteiskuntamalliin. Vuonna 2018 kolumnisti Gillian Bowditch kertoi suomalaisten onnistumisesta mitä tuli kansantautien, kuten sydän- ja verisuonisairauksien, ennaltaehkäisyyn. Hän kirjoitti:

”Eroa ei kuitenkaan aiheuttanut niinkään ruokavalion ja liikuntatottumusten muuttaminen, vaan suomalaisten ajattelutapa. Suomalaisilla oli halu muuttua ja epävirallinen luotto hallitukseensa. Vaikka Skotlannilla onkin monia pohjoismaalaisia piirteitä, siltä puuttuu sama käytännönläheisyys ja usko yhteiseen hyvään. Sen sijaan sille on tyypillistä uhriutumisen ja filosofinen vastenmielisyys henkilökohtaisen vastuun edistämistä kohtaan”.³⁰⁰

²⁹⁶ The Guardian 14.3.2018, Finland is the happiest country in the world, says UN report.

²⁹⁷ The Scotsman 4.1.2018, A ferry to take Scotland to paradise?

²⁹⁸ The Scotsman 13.8.2014, Scottish independence essay: Nordic model a fantasy.

The Guardian 1.12.2014, Why Scandinavia is not the model for global prosperity we should all pursue.

The Times 10.2.2016, Dark days for the land of the midnight sun.

²⁹⁹ The Sunday Times 16.2.2014, The almost nearly perfect people: The truth about the Nordic miracle by Michael Booth.

³⁰⁰ The Sunday Times 17.6.2018, Mortality figures show Scotland is the dying man of Europe and we must heal ourselves.

Samoilla linjoilla, vaikkakin pehmeimmin sanakääntein, oli Marc Horne vuonna 2014. Hän kirjoitti, että ”pystyäkseen omaksumaan tasa-arvoisen ja sosiaalisesti yhtenäisen pohjoismaalaisen hyvinvointivaltiomallin tarvitsisi Skotlanti paitsi poliittisen myös sosiaalisen ja kulttuurisen vallankumouksen”.³⁰¹ Myös The Scotsmanin kolumnisti Peter Jones kirjoitti vuonna 2013 pohjoismaalaisesta hyvinvointimallista suhteessa Skotlantiin seuraavasti: ”Jotkut asiat näyttävät pinnallisesti houkuttelevilta, mutta lähemmällä tarkastelulla käy ilmi, että niitä ei voida soveltaa, koska ne perustuvat sellaisiin syvälle juurtuneisiin kulttuurisiin ominaisuuksiin, joita meillä ei ole.”³⁰² Skotlannin NHS:n laatukehityksen puheenjohtaja Martyn Evans totesi vuonna 2014, että Pohjoismaat ovat yhteiskuntia, jotka ovat täysin erilaisia kuin Skotlanti.”³⁰³ Aiemmin mainittu Andrew G. Newby arveli, ettei keskiverto skotlantilainen olisi välttämättä vastaanottavainen valtion vaikutusvallan kasvulle jokapäiväisessä elämässään, joten kaiken edistyksellisen politiikan pitäisi olla hajautettua ja perustua skotlantilaisten asenteen pitkäaikaiselle kulttuuriselle muuttamiselle.³⁰⁴

3.2. Synkät kansat ja ankeat yhteiskunnat

Toisen maailmansodan jälkeen englanninkielisellä maailmalla oli varsin negatiivinen kuva kaikista Pohjoismaista. 1950-luvulla maiden ulkopoliittiset asiantuntijat ryhtyivätkin yhteiseen imagonparannusprosessiin. Valtioita yhdistäväksi positiiviseksi teemaksi valittiin pohjoismaalainen hyvinvointivaltiomalli, josta luotiin ulkomaille suuntautuvan diplomatiatyön kehys. Tämän kautta Pohjoismaat ryhtyivät markkinoimaan itseensä yhdistämiä positiivisia yleistyksiä eli autostereotyyppioita. The Global Values Surveyn mukaan tällaisiksi keskeisiksi ”pohjoismaalaisiksi arvoiksi” ovat valikoituneet progressiivisuus, rauhanomaisuus, tasa-arvo, puhdas luonto, individualismi, rationaalisuus, suvaitsevaisuus ja kehitysmaita kohtaan osoitettu solidaarisuus. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion sanotaan usein ilmentävän juuri näitä arvoja. Sille tyypillistä kykyä näennäisesti toistensa poissulkevien piirteiden yhdistämiseen pidetään myös Pohjoismaiden korkean suorituskyvyn salaisuutena.³⁰⁵ Pohjoismaat ovat pyrkineet liittämään ne osaksi ulkopoliittista imagoaan eri kansainvälisten tapahtumien, organisaatioiden ja muun osallistumisen kautta.³⁰⁶ Samalla niiden maine sosiaalisina ja poliittisina edelläkävijöinä on toiminut voimakkaana kannustimena myös toimia sen mukaisesti niin sisä- kuin ulkopoliitikassakin.³⁰⁷

³⁰¹ The Sunday Times 20.7.2014, A Nordic utopia but at what cost?

³⁰² The Scotsman 9.12.2013, Swedish welfare looks less glamorous.

³⁰³ The Scotsman 25.6.2014, Scottish independence: Nordic welfare ‘won’t work’.

³⁰⁴ Newby 2009, 320.

³⁰⁵ Marklund 2017, 625–627.

³⁰⁶ Danbolt 2016, 4, 10.

³⁰⁷ Marklund 2017, 634.

Niin tutkimusmateriaalista kuin lähdekirjallisuudestakin käy ilmi, ettei brittilehdistö juurikaan erottele Pohjoismaita tosistaan.³⁰⁸ Tapana on myös puhua Skandinaviasta ja Pohjoismaista keskenään synonyymeina. Tästä kertoo mm. nordic noir -genren nimittäminen sanalla ”nordic”, kun kyseessä on kuitenkin yksinomaan tanskalaiset, ruotsalaiset ja norjalaiset teokset. Yhden Pohjoismaan – etenkin Ruotsin – ajatellaan usein edustavan niitä kaikkia.³⁰⁹ Ruotsin mielletään olevan Pohjoismaista kaikkein vaikutusvaltaisim, ja Norjan ohella se on Britanniassa myös kaikkein tutuin ja tutkituin.³¹⁰ Tähän on vaikuttanut sekin, että historiallisesti Ruotsi oli hyvinvointivaltion tuotemerkin rakentamisessa erityisen aktiivinen, minkä vuoksi pohjoismaalaiseen hyvinvointivaltiomalliin viitattiin ulkomaalaislähteissä pitkään nimenomaan ruotsalaisena.³¹¹

Brittimedian vaikeudet erotella Pohjoismaita toisistaan tai puhua niistä yksittäisinä valtioina ovat ymmärrettäviä, kun ottaa huomioon, että Pohjoismaat ovat itse aktiivisesti pyrkineet rakentamaan diskurssia kansakuntiansa välisestä ”keskinäisestä yhteenkuuluvuudesta, myötätunnosta ja lojaliteetista”.³¹² Tätä ne myös vahvistavat vetoamalla yhteiseen maantieteeseen, kulttuuriin, kieleen ja viikinkihistoriaan, minkä kautta myös Skotlannin nationalistit ovat painottaneet maansa pohjoismaalaisuutta.³¹³ Mielikuva Pohjoismaiden yhtenäisyydestä on ollut tärkeä kansainvälisen yhteistyön varmistamiseksi erityisesti YK:n ja Unescon kaltaisissa organisaatioissa, jotka ovat toimineet tärkeinä alustoina pohjoismaisen hyvinvointivaltion tuotemerkin ”markkinoinnissa”. Vuonna 2014 Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa pääministerit päättivät Team Nordic -ohjelman perustamisesta, jonka tarkoitus oli entisestään vahvistaa pohjoismaista hyvinvointivaltiomallia globaalina tuotemerkkinä ja käyttää sen markkinointiin kansainvälisiä alustoja, kuten G20:a, Kansainvälistä valuuttarahastoa ja Maailmanpankkia.³¹⁴ Markkinointi on ollut niin menestyksekkästä, että tasa-arvosta, egalitarismista ja käytännöllisestä moderniuudesta on tullut osa Pohjoismaiden ympärille rakennettua mytologiaa.³¹⁵ Arvostetut globaaleja trendejä esittelevät nettijulkaisut, kuten Monocle, asettavat vuosi toisensa jälkeen Pohjoismaat 30 parhaan maan joukkoon mitä tulee muiden valtioiden positiivisiin mielikuviin paikallisesta kulttuurista, urheilusta, keittiöstä, muotoilusta, diplomatiasta ja muusta. Vuodesta 2007 lähtien erityisesti Tanska ja Suomi ovat saaneet merkittävän positiivista huomiota Monoclen julkaisuissa, jotka on osittain kirjoitettu yhteistyössä maiden

³⁰⁸ Stougaard-Nielsen 2016, 5.

³⁰⁹ Andersson & Hilson 2009, 220.

³¹⁰ O'Hara 2008, 2, 4.

³¹¹ Marklund 2017, 627.

³¹² Andersson & Hilson 2009, 220.

³¹³ Danbolt 2016, 4, 10.

³¹⁴ Marklund 2017, 634, 623.

³¹⁵ Andersson 2009, 230–231.

ulkoministeriöiden edustajien kanssa,³¹⁶ mikä osoittaa entisestään Pohjoismaiden myös itse pyrkivän aktiivisesti vahvistamaan tiettyjä mielikuvia.³¹⁷ Ei olekaan yllätys, että brittien mielissä Pohjoismaat edustavat kaikkea, mikä on hyvää ”muualla”, kuten sosiaalisia arvoja, kestäviä elintapoja ja hyvin suunniteltuja kulutustuotteita aina huonekaluista ruokaan.

2010-luvulla erityisesti nordic noirista eli skandinaavisesta rikosfiktiosta tuli Britanniassa suoranainen villitys.³¹⁸ Termin kehitti Lontoon yliopiston Skandinavian tutkimuksen keskus, ja sen järjestelmällinen markkinointi on kertonut halusta viedä tyyllilajia Pohjoismaiden ulkopuolelle ja pyrkiä saavuttamaan markkinajohtajan asema ei-englanninkielisessä laadukkaassa tv-fiktiossa.³¹⁹ Suosioon on vaikuttanut, että nordic noirissa kuviteltu pohjoismainen hyvinvointivaltio esitetään tuttujen autostereotyyppioiden kautta vauraana ja hyvin organisoituna yhteiskuntana, jossa Pohjoismaiden välinen yhteisöllisyyden tunne on vahva, mikä tulee esille voimakkaana sosiaalisena omatuntona kosketettaessa yhteiskuntien heikkoja kohtia.³²⁰ Tarinat liittyvät aina tähän herkkään aiheeseen: Miksi näin tapahtuu pohjoismaisissa hyvinvointivaltiossa? Nordic noirin kaltaiset pohjoismaiset kulttuurituotteet pyrkivät esittelemään paikallisia tapoja ja perinteitä realistisesti. Tyypillinen tapahtumapaikka on idyllinen pikkukaupunki, jonka kotoista ilmapiiriä ja ainutlaatuista paikallista tunnelmaa uhkaa kansainvälinen rikollisuus.³²¹ Kaupallisuuden takia esitetty kuva pohjoismaalaisuudesta on silti pakostakin eksotisoitu versio todellisuudesta, joka on tehty nähtäväksi ”turistin silmin”.³²² Kaupallisia tarkoituksia palvelevat myös tyypilliset stereotypiat sukupuolirooleja rikkovista, villapaitoihin pukeutuvista, ruisleipää syöivistä ja kesämökkeilyä rakastavista luonnonläheisistä pohjoismaalaisista, jotka ovat viettäneet tällaista elämää jo ammoisista ajoista lähtien ilman ulkopuolisia vaikutteita.³²³

Toimittajien viittaukset nordic noirissa korostettuihin stereotyyppioihin pohjoismaalaisuudesta osoittavat, kuinka paljon britit turvautuvat pohjoismaalaisia kulttuureja kuvatessaan nimenomaan niistä tuotettuihin fiktiivisiin mediaesityksiin. Alice Thomson kirjoitti: ”Olemme jo tottuneet skandimaniaan joka kerta, kun uusi pohjoismaalainen draamasarja alkaa, jota rakastamme katsoa ruisleipää syöden käsinkudotuissa villapaidoissamme.”³²⁴ ”Kuinka heillä on varaa kaikkiin luonnonantimilla koristeltuihin aterioihin ja käsin ommeltuihin villapaitoihin?”, pohti puolestaan

³¹⁶ Marklund 2017, 631–632.

³¹⁷ Andersson & Hilson 2009, 222.

³¹⁸ Stougaard-Nielsen 2016, 1, 5.

³¹⁹ Agger 2016, 138.

³²⁰ Stougaard-Nielsen 2016, 5.

³²¹ Agger 2016, 137, 139, 148–149.

³²² Stougaard-Nielsen 2016, 5.

³²³ Stougaard-Nielsen 2016, 5–6.

³²⁴ The Times 10.2.2016, Dark days for the land of the midnight sun.

Michael Booth.³²⁵ Mary Miller taas kertoi norjalaisten rakastavan luonnonmaisemia ja elävän sopusoinnussa meren rikkauksiensa kanssa.³²⁶ Myös Riddochin mukaan pohjoismaalaisille on ominaista vahva yhteys luontoon, mikä tarkoittaa, että viikonloput vietetään puumökeissä ostoskeskusten sijasta.³²⁷

Näiden representaatioiden ajatellaan myös kuvaavan pohjoismaisia yhteiskuntia totuudenmukaisesti. Eräs The Guardianin blogikirjoitus tanskalaisesta ”Rikos” -sarjasta kertoi ohjelman katsomisen auttavan ymmärtämään Pohjanmeren takaisia naapureita hieman paremmin.³²⁸ Myös Macwhirter kirjoitti, että tanskalaisen ”Vallan linnake” -sarjan kautta ”skotlantilaiset katsojat saavat ensi kerran nähdä, millainen poliittinen elämä voi olla pienessä valtiossa, jolla on edistynyt hyvinvointivaltio, itsenäisyys ja yksi maailman korkeimmista elintasoista”.³²⁹ Nordic noirille tyypillisen hyvinvointivaltion pimeän kääntöpuolen esittelemisen inhorealisticella tavalla on kuitenkin herättänyt myös epäilyksiä pohjoismaisten yhteiskuntien erinomaisuudesta.³³⁰ Jopa Pohjoismaita ylistävän artikkelin kirjoittanut Peter Mortimore arveli, että pohjoismaalaisilla on ”pimeä puolensa”, josta kertoo Stieg Larssonin kaltaisten kirjailijoiden suuri suosio.³³¹ Sanomalehdet ovatkin pyrkineet kyseenalaistamaan Pohjoismaihin liitetyt stereotyyppiä onnellisuudesta, avoimuudesta ja sosiaalidemokraattisuudesta.

Negatiivisempia pohjoismaalaisiin yhdistettyjä kansanpiirteitä ovat sulkeutuneisuus ja mielenterveysongelmien yleisyys. Tämä on erikoista, kun ottaa huomioon, että toisaalta on laajasti uutisoitu Pohjoismaiden olevan vuosi toisensa jälkeen maailman onnellisimpia kansakuntia. Michael Booth kirjoitti, että vaikka tanskalaiset väittävät olevansa onnellisimpia maailmassa, ovat he todellisuudessa islantilaisten ohella eniten mielialalääkkeitä käyttävä kansakunta.³³² Vuonna 2018 The Guardianin terveyskolumnisti Sarah Boseley kirjoitti erityisesti pohjoismaalaisten nuorten ja vanhusien masennuksesta. Hän kertoi, että joka viides ruotsalainen nuori tuntee olonsa onnettomaksi, yksinäiseksi tai olevan vaikeuksissa tulla toimeen. Boseleyn mukaan syypää on paikallinen ”perfektionismikulttuuri”. Hän kertoi itsemurhien olevan erityisen suuri ongelma Suomessa, missä ne ovat yksi kolmasosa kaikista 15–24-vuotiaiden kuolinsyistä.³³³ Myös Booth mainitsi Suomen

³²⁵ The Guardian 27.1.2014, Dark lands: The grim truth behind the ‘Scandinavian miracle’.

³²⁶ The Scotsman 10.9.2014, Scots can follow Nordic lead.

³²⁷ The Guardian 5.12.2011, Look north Scotland.

³²⁸ Stougaard-Nielsen 2016, 5.

³²⁹ The Herald 4.6.2013, Road to referendum: ‘Borgen reminded Scots Nordic nations have been successful.

³³⁰ Stougaard-Nielsen 2016, 5.

³³¹ The Guardian 5.10.2010, The Nordic countries could teach us about teamwork in education.

³³² The Guardian 27.1.2014, Dark lands: The grim truth behind the ‘Scandinavian miracle’.

³³³ The Guardian 25.8.2018, Nordic countries’ ‘happy’ reputation masks sadness of young, says report.

Pohjoismaiden korkeimmat itsemurhatilastot, ja kirjoitti: ”Suomessa on hyvä elää, kunhan kukaan ei ammu sinua tai et ammu itseäsi. Siellä tehdään eniten murhia koko Länsi-Euroopassa.” Booth kertoi myös suomalaisten suuresta alkoholin kulutuksesta, ja vuosina 2007 ja 2008 tapahtuneista kouluammuskeluista. Suomalaista sulkeutuneisuutta hän kuvasi seuraavasti:

”Mikäli muutat Suomeen, on myöskään turha odottaa vilkasta keskustelukulttuuria. Parhaiten suomalaisia kuvaava sana voisi olla hillitty. Suomessa vallitsee reaktiivinen kuuntelukulttuuri, jota painavat monet tabut liittyen sisällissotaan, toiseen maailmansotaan ja kylmään sotaan.”

Vähäpuheisuuden stereotypiaan ei kuitenkaan yhdistetä vain suomalaisiin, vaan Boothin mukaan myös ruotsalaiset paheksuvat tunteiden näyttämistä ja välttelevät hissien jakamista tuntemattomien kanssa.³³⁴ Miller taas mainitsi ”norjalaisille ominaisen synkkämielisen hiljaisuuden”.³³⁵

Viime vuosina Pohjoismaissakin ovat yleistyneet julkiset keskustelut siitä, kuka kansakuntaan kuuluu, ja ketä puolestaan pidetään sen vaaroina ja uhkina. Kuten muuallakin länsimaissa, on pelko keskittynyt islamiin, jonka ajatellaan olevan erityinen uhka eurooppalaiselle modernismille, demokratialle ja tasa-arvolle.³³⁶ Erään käsityksen mukaan pohjoismaisten kulttuurituotteidenkin funktio on näennäisestä moderniudestaan huolimatta perimiltään konservatiivinen.³³⁷ Steve Garnerin mukaan Pohjoismaille on tyypillistä eräänlainen ”värisokeus”, mitä tulee rotuun. Ajatus on, että jos rodullisuutta ei käsitellä normina, ei myöskään rasismia sosiaalisena ilmiönä pääse syntymään. Pohjoismaissakin on kuitenkin rasistista väkivaltaa, joka kohdistuu vähemmistöihin ja niihin, joiden katsotaan pettäneen valkoisen yhteiskunnan ”arvot”, mistä kertovat maahanmuuttovastaiset puolueet ja äärioikeistoideologian agitoimat väkivaltaiset aktivistit, kuten Anders Breivik ja Peter Mangs. Pohjoismaissa tyypillistä on ollut, ettei vähemmistövihan esitetä kuitenkaan johtuvan rasismista, vaan kulttuurisesta yhteensopimattomuudesta.³³⁸ Pohjoismaiden kansallisidentiteetit ovat kuitenkin yhä suuremmissa määrin äärioikeiston itselleen kaappaamia, kuten käy ilmi niiden ”hyvinvointinationalismista”,³³⁹ minkä ydin on, että hyvinvointivaltion heikentyminen ja vanhan hyvän yhteiskuntamallin menettäminen ovat kasvaneen maahanmuuttajaväestön syytä.³⁴⁰ Esimerkiksi Ruotsindemokraatit ovat luvanneet, että hallitukseen päästyään ruotsalaiset lapset

³³⁴ The Guardian 27.1.2014, Dark lands: The grim truth behind the ‘Scandinavian miracle’.

³³⁵ The Scotsman 10.9.2014, Scots can follow Nordic lead.

³³⁶ Andersson & Hilson 2009, 219–220.

³³⁷ Marklund 2017, 632.

³³⁸ Garner 2014, 412–413.

³³⁹ Andersson 2009, 239–241.

³⁴⁰ Garner 2014, 415.

saisivat ”maailman parhaimman lapsuuden”. Tanskan kansanpuolue (DPP) onnistui puolestaan saamaan toiseksi eniten ääniä vuoden 2015 vaaleissa luvattuaan ensin lisää rahaa julkiselle sektorille.³⁴¹ Ruotsalaisessa poliittisessa keskustelussa hyvinvointivaltio on jatkuvasti edustettuna yhteisenä historiallisena kokemuksena ja kuviteltuna yhteisönä, joka liittää ruotsalaiset yhteen kansakuntana. Tämä muistuttaa brittien nostalgista vetoamista imperiumiin ja ranskalaisten tasavallan muistelua.³⁴²

Maahanmuuttovastaisten äärioikeistopuolueiden nousu on vahingoittanut Pohjoismaiden kansainvälistä tuotemerkkiä poliittisena, taloudellisena ja eettisenä ihanteena.³⁴³ Aiemmin mainittu *Monocle* -lehti laski Ruotsin vuoden 2015 sijoitusta parhaan imagon omaavista valtioista ”äärioikeiston liikehdinnän” vuoksi.³⁴⁴ Ben Pitcher on argumentoinut, että pohjoismaisen hyvinvointivaltion tuotemerkin vetovoima perustuukin Yhdistyneessä kuningaskunnassa siihen, että se tarjoaa nostalgisen fantasian globalisaatiota edeltäneestä funktionaalista hyvinvointiyhteiskunnasta, joka on monoetninen, viileästi järkevä, sosiaalisesti suunniteltu ja jossa vallitsi kulttuurinen, rodullinen ja poliittinen yhtäläisyys. Monimutkaistuvassa identiteettipolitiikassa se on toiminut positiivisena esikuvana ”valkoisesta” yhteiskunnasta.³⁴⁵

SNP:n visio pohjoismaatyypisistä skotlantilaisesta yhteiskunnasta on sitä vastoin ollut huomattavan kosmopoliittinen. Sen ytimessä on ajatus siitä, että kansalaisuus nojaa enemmän yhteisiin arvoihin ja tavoitteisiin, kuin etniseen alkuperään. Skotlannin itsenäisyyssäänestyksen lähestyessä ja sitä seuranneina vuosina, lehdistössä alettiin kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, mikä nähtiin ristiriitana SNP:n vision ja Pohjoismaiden rasistisen poliittisen todellisuuden välillä. Toimittajat pyrkivät kyseenalaistamaan, ovatko Pohjoismaat tosiaan maineensa veroisia, mitä tulee hyvinvointiin, avoimuuteen ja turvallisuuteen. Erityisesti niiden kasvava eriarvoisuus, oikeistopopulististen puolueiden suosio ja rakenteellinen syrjintä ovat herättäneet epäilyksiä.³⁴⁶

Vielä 2000-luvun alussa skotlantilainen poliitikko oli kuvaillut Ruotsia seuraavanlaisesti: ”Ruotsi on maa, jollainen Skotlantikin olisi, elleivät skotlantilaiset olisi ahdasmielisiä, presbyterisiä ja rasistisia”.³⁴⁷ Samalla hänen toteamuksensa kertoi vankasta uskosta kansainvälisyyteen ja suvaitsevaisuuteen osana ruotsalaisuutta. Ruotsi oli jo pitkään rakentanut itsestään kuvaa

³⁴¹ The Guardian 26.7.2015, How the Nordic far-right has stolen the left’s ground on welfare.

³⁴² Andersson 2009, 232, 234, 236.

³⁴³ Danbolt 2016, 11.

³⁴⁴ Marklund 2017, 632.

³⁴⁵ Stougaard-Nielsen 2016, 8.

³⁴⁶ Marklund 2017, 624, 633–634.

³⁴⁷ Newby 2009, 307–308.

progressiivisuuden, solidaarisuuden ja kansainvälisyyden linnoituksena, joka on ottanut johtoaseman länsimaiden ulkopuolelta tulevien maahanmuuttajien ja pakolaisten kotouttamisessa. Tämä yhdistettynä anteliaaseen hyvinvointivaltioon liittyviin hyveisiin, on luonut mielikuvan hyväsydämisestä ja rasminvastaisesta Ruotsista. Kuitenkin maahanmuuttovastaisten Ruotsidemokraattien ilmestyminen ruotsalaiselle poliittiselle kentälle vuonna 2010 ja puolueen kasvava suosio aina vuodesta 2014 lähtien, on luonut ristiriidan.³⁴⁸ Vuonna 2014 Philip Oltermann toi esiin, että äärioikeistolaisia Ruotsidemokraatteja äänesti jo lähes 10 % ruotsalaisista.³⁴⁹ Ruotsidemokraattien vaalitulaisuuteen vuonna 2015 osallistunut The Guardianin Julian Coman hämmästytti huomattavasti, etteivät puolueen antamat säännölliset muistutukset uusfasistisista juuristaan tuntuneet haittaavaan merkittävää osaa ruotsalaisista äänestäjistä. Hänen ihmetyksestään kertoi myös seuraava virke:

”Väkijoukko poikkesi selvästi tavanomaisesta – ihmiset olivat köyhempiä, iäkkäämpiä ja vähemmän hyvin pukeutuneita. Tämä oli kokonaan toinen Ruotsi – ylivoimaisesta pikkupaikkakuntainen jotenkin itsestään epävarma.”³⁵⁰

Myös Macwhirter kirjoitti:

”Tämä ei ole asenne, jota voisi odottaa Pohjoismaailta, jotka ovat tunnettuja liberalismistaan ja edistyneestä sosiaalipolitiikastaan. Kuinka näistä maista, jotka ovat kuuluisia tasa-arvopolitiikastaan, korkeista veroistaan ja valistuneista ideoistaan, on tullut otollisia monikulttuurisuutta ja maahanmuuttoa vastustavien etnonationalististen puolueiden vetovoimalle?”³⁵¹

Comanin ja Macwhirterin reaktioista voi päätellä, ettei tällainen kehitys selkeästi sovi heille tuttuihin yleismaailmallisiin mielikuviiin Pohjoismaista.

The Guardianin artikkelissaan Booth puolestaan kuvaili tanskalaisten olevan ”erittäin kansalliskiihkoisilta ja vaikuttavan sivistymättömiltä, mitä tulee rotuasioihin”. Norjaan hän puolestaan sanoi syntyneen kauhistuttavan islamkammoinen alakulttuuri, mistä kertoi äärioikeistolaisen Edistyspuolueen saamat 16,3 % äänistä viime vaaleissa. Booth kertoi rikastumisen jälkeen norjalaisista tulleen kitupiikkejä, jotka hamstraavat varojaan, eivätkä edes vuoden 2013 pakolaiskriisin aikana hyväksyneet turvapaikkahakemuksista kuin alle puolet.³⁵² Myös Thomson kuvaili tanskalaisia rotuasioissa jotakuinkin takapajuisiksi, sillä he vaativat rakastamaansa pekonia

³⁴⁸ Garner 2014, 415.

³⁴⁹ The Guardian 11.9.2014, As Swedish elections loom, cracks start to show in ‘Nordic model’.

³⁵⁰ The Guardian 26.7.2015, How the Nordic far-right has stolen the left’s ground on welfare.

³⁵¹ The Herald 18.6.2015, Lessons from our Nordic cousins best left alone.

³⁵² The Guardian 27.1.2014, Dark lands: The grim truth behind the ‘Scandinavian miracle’.

tarjottavaksi kaikille kouluissa ja hoivakodeissa.³⁵³ Vuonna 2015 Alberto Nardelli ja George Arnett kertoivat The Guardianissa Tanskan kansanpuolueen vaalivoiton jatkavan Norjassa vuonna 2013 alkanutta äärioikeiston valtaannousua Pohjoismaissa, mitä he kuvailivat ”huolestuttavaksi”. Norjan Edistyspuolueen ohella äärioikeistoa edustavat Ruotsindemokraatit, Perussuomalaiset ja Tanskan kansanpuolue.³⁵⁴ Vuonna 2016 Cormac Lucey kirjoitti Pohjoismaiden vähemmän houkuttelevan piirteen olevan niiden vaikeudet integroida jopa koulutettuja maahanmuuttajia työmarkkinoilleen. Hän kuvaili Pohjoismaiden yhteiskunnallista ilmapiiriä maahanmuuttajia kohtaan suorastaan vihamieliseksi.³⁵⁵

Vaikka Boothin paljastuskirjalla on varmasti ollut merkitystä brittien muuttuneisiin mielikuviin Pohjoismaista, ei ole kuitenkaan kaukaa haettu, etteikö negatiivisten puolien korostamiseen olisi vaikuttanut myös Pohjoismaiden ahkera käyttö Skotlannin itsenäisyyskampanjassa. David Torrance piikitteli nationalisteja vuonna 2014 The Heraldin artikkelissa: ”Jos heidän mielestään Yhdistyneen kuningaskunnan maahanmuuttopolitiikkaa ohjaa, kuten opetusministeri Michael Russell viime viikolla sanoi, ”ilkeä muukalaisviha”, heidän pitäisi vilkaista Norjaa, jonka tämänhetkisessä oikeistolaisessa hallituksessa istuu avoimesti ilkeä muukalaisvihamielinen puolue.” Torrancen mukaan Skotlannin itsenäisyyden puolustajat eivät halua myöntää, että Pohjoismaissa vaikuttavat ”ääriliikkeet, jotka jättävät UKIP:in varjoonsa.” Tällä hän viittasi Boothin kirjoitukseen, jossa Pohjoismaita kuvailtiin ”tabujen riivaamaksi alueeksi, jolle on tunnusomaista tukahduttava ahdasmielisyys, ja jota asuttavat erilaiset ääriryhmät”.³⁵⁶ Viittaus Boothiin tietolähteenä kertoo paitsi Boothin kieli poskessa kirjoittaman kirjan saamasta huomiosta myös siitä, että toimittajat eivät ole voineet tai halunneet turvautua oikeaan asiantuntemukseen, mitä tulee Pohjoismaihin.

Ian Macwhirter arveli Pohjoismaiden pienen koon ja ja vahvan kansallisidentiteetin tehneen niistä hedelmällistä maaperää populistipuolueille.³⁵⁷ Hänen huomautuksensa voi tulkita myös viittauksena SNP:n ja itsenäisen Skotlannin suuntaan. Thomson taas kirjoitti Norjan ja Tanskan lehdistöissä alati kuumenevan maahanmuuttokeskustelun olevan vuosia brittejä jäljessä. Hän kehotti Pohjoismaita suuntaamaan katseensa Iso-Britanniaan, joka on niitä tottuneempi maahanmuuttaja-aaltojen assimiloimisessa.³⁵⁸ Ironista on, että Thomsonin artikkeli ilmestyi vain neljä kuukautta ennen Yhdistyneen kuningaskunnan Brexit-kansanäänestystä, jonka ratkaisun taustalla vaikutti pitkälti samanlainen muukalaispelon ja kansainvälisyyden vastaisuuden varaan rakennettu kampanja.

³⁵³ The Times 10.2.2016, Dark days for the land of the midnight sun.

³⁵⁴ The Guardian 19.6.2015, Why are anti-immigration parties so strong in the Nordic states?

³⁵⁵ The Times 17.6.2016, Sorry lefties your Scandi success story is just a myth.

³⁵⁶ The Herald 3.2.2014, A look beyond the fantasy politics of Nordic fetishism.

³⁵⁷ The Herald 18.6.2015, Lessons from our Nordic cousins best left alone.

³⁵⁸ The Times 10.2.2016, Dark days for the land of the midnight sun.

Samalla se osoitti, ettei toisin kuin Macwhirter arveli, populistisille liikkeille eivät ole alttiita yksinomaan pienet maat.

2000-luvulla nationalismi ja nationalistinen retoriikka ovat palaneet kaikkeen eurooppalaiseen politiikkaan. Tätä asetelmaa vasten onkin kyseenalaista, ovatko Pohjoismaat sen enempää äärioikeistolaisten puolueiden ja rasismien vaivamia kuin muutkaan maat. Pohjoismaiden lisäksi erityisesti Ranskassa, Iso-Britanniassa ja Alankomaissa monikulttuurisuus ja yhteisöllisyys ovat saaneet osakseen negatiivisia reaktioita. Kaikkialla kulttuuriin, kansalliseen historiaan ja luonteeseen yhdistettyjen arvojen ajatellaan olevan maahanmuuttajayhteisöjen uhkaamia. Tällainen keskustelu on ollut erityisen näkyvää myös Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jossa brittiläisyys yhdistetään joustavuuteen, ahkeruuteen, kekseliäisyyteen ja eräänlaiseen hyvinvointiin, jota uhkaavat Euroopan integraatio ja ”muukalaiset”.³⁵⁹ Skotlantikaan ei ole ollut tällaiselle kehitykselle immuuni: 61 % itsensä vahvimmin skotlantilaisiksi mieltäneistä vastaajista koki Skotlannin identiteetin olevan uhattu, mikäli maahan tulisi enemmän muslimeja.³⁶⁰

Toisaalta Pohjoismaista on tässäkin yhteydessä kirjoitettu myös myönteiseen sävyyn. Esimerkiksi Oltermannin mukaan asenne maahanmuuttoa kohtaan on pysynyt Ruotsissa positiivisempänä kuin muualla Euroopassa. Hän kirjoitti pääministeri Fredrik Reinfeldt saaneen kansalta paljon kritiikkiä sanottuaan turvapaikanhakijoiden ottamisen jättävän vähemmän varoja työpaikoille ja kouluille. Monet ruotsalaiset tuomitsivat kommentin ”mauttomana kädenojennuksena Ruotsindemokraateille”.³⁶¹ Myös muut puolueet ovat kieltäytyneet tekemästä yhteistyötä Ruotsindemokraattien kanssa.³⁶² Vuonna 2018 YK tutki ensimmäistä kertaa maahanmuuttajien onnellisuustasoa kussakin maassa ja totesi Suomen voittaneen tässäkin.³⁶³

3.3. Innokkaat kapitalistit

On kiistanalaista, ovatko Pohjoismaat itse edes jatkaneet sitoutumistaan sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja sosiaalidemokraattisen kollektivismien periaatteisiin.³⁶⁴ 1990-luvulta lähtien Pohjoismaihin on vaikuttanut yhä enemmän Euroopan talouspolitiikan uusliberalistinen

³⁵⁹ Andersson 2009, 239–241.

³⁶⁰ Curtice, McCrone, McEwen, Marsh & Ormston 2009, 24.

³⁶¹ The Guardian 11.9.2014, As Swedish elections loom, cracks start to show in ‘Nordic model’.

³⁶² The Guardian 19.6.2015, Why are anti-immigration parties so strong in the Nordic states?

³⁶³ The Guardian 14.3.2018, Finland is the happiest country in the world, says UN report.

³⁶⁴ Paterson 2015, 499.

käänte,³⁶⁵ jolloin poliittiset ja akateemiset eliitit alkoivat julistaa negatiivista kuvaa hyvinvointivaltiosta edistääkseen liberaaleja markkinuudistuksia. Totta onkin, että Tanska, Suomi, Norja ja Ruotsi äänestivät valtaan keskustaoikeistolaisia hallituksia ja aloittivat uusliberaalin politiikan.³⁶⁶

Vuonna 2013 The Scotsmanin kolumnisti Peter Jones varoitti mielipidekirjoituksessaan ”*Swedish welfare looks less glamorous*” skotteja ruotsalaisen nykypolitiikan tilasta, mikä muistutti enemmän Skotlannissa vihatun Margaret Thatcherin uudistuksia kuin sosiaalidemokratiaa. Hänen mukaansa sama kuvio oli pienin vaihteluin toistunut Norjassa, Suomessa ja Tanskassa. Hän kirjoitti: ”Meidän on pysyttävä kriittisinä, koska skandinaavinen sosiaalidemokratia on muuttunut paljon vuosien varrella. Hyvin rahoitettu hyvinvointivaltio, julkiset palvelut ja vakaa työelämä ovat mennyttä 1970-luvun todellisuutta.”³⁶⁷ Myös Wooldridge kirjoitti nationalistien rakastaman pohjoismaisen hyvinvointivaltion kadonneen jo 25 vuotta sitten.³⁶⁸ The Timesin vuoden 2014 artikkelissa väitettiin Ruotsin menestyksen perustuvan budjettialijäämän pienentämiseen sekä hyvinvointipalveluiden ja verojen radikaaliin alentamiseen.³⁶⁹

Alan Little kertoi vuonna 2013 Suomella, Ruotsilla ja Norjalla olevan kaikilla oikeistokeskustalaiset hallitukset. Hän kirjoitti ruotsalaisten olevan peräti niin oikeistolaisia, että The Spectator -lehti oli toivonut David Cameronilla olevan rohkeutta olla yhtä kapitalistisia kuin terveydenhuoltonsa yksityistäneet ruotsalaiset.³⁷⁰ Torrancen mukaan konservatiivipuolueen Michael Gove on toteuttanut ”koulujen vapauttamispolitiikkaansa” nimenomaan ruotsalaisen mallin mukaan.³⁷¹ The Timesin Simon Nixon kirjoitti vuonna 2015 Ruotsin pitkälti luopuneen perinteisestä pohjoismaalaisesta hyvinvointivaltiomallista, ja ylisti Suomen uutta oikeistolaishallitusta samoista pyrkimyksistä.³⁷² Myös Cormac Lucey sanoi vuonna 2016, että vasemmiston ”satu” sosialistisista Pohjoismaista perustuu 1970–1980-lukujen politiikkaan, joka osoittautui taloudellisesti kestäättömiksi.³⁷³ Luceyn ohella Wooldridge esitti väitteen, että syy Ruotsin poliittiseen muutokseen oli ”hyvinvointivaltiomallin rappeutuminen”.³⁷⁴ Tämä ei kuitenkaan ole täysin totta, koska

³⁶⁵ Danbolt 2016, 8.

³⁶⁶ Paterson 2015, 502–503.

³⁶⁷ The Scotsman 9.12.2013, Swedish welfare looks less glamorous.

³⁶⁸ The Scotsman 13.8.2014, Scottish independence essay: Nordic model a fantasy.

³⁶⁹ The Sunday Times 9.2.2014, Scotland the naïve needs to get real.

³⁷⁰ The Scotsman 23.11.2013, Insight: Can Scotland learn from Scandinavia?

³⁷¹ The Herald 3.2.2014, A look beyond the fantasy politics of Nordic fetishism.

³⁷² The Times 26.11.2015, Struggling Finland must follow the lead of its Scandinavian neighbour.

³⁷³ The Times 17.6.2016, Sorry lefties your Scandi success story is just a myth.

³⁷⁴ The Scotsman 13.8.2014, Scottish independence essay: Nordic model a fantasy.

Pohjoismaissa alettiin äänestää keskustaoikeistolaisia hallituksia, vaikka hyvinvointiyhteiskunnat tuottivatkin edelleen kasvua ja vaurautta.³⁷⁵

Huomiota on kiinnitetty erityisesti Pohjoismaiden julkisten palveluiden yksityistämiseen. Booth kirjoitti ruotsalaisten ja tanskalaisten molempien ottaneet yksityistämisen avosylin vastaan,³⁷⁶ ja Jonesin tavoin Wooldridge yhdisti Pohjoismaiden nykyisyyden Thatcherin ajan politiikkaan:

”Pohjoismaat ovat menneet pidemmälle hyvinvointivaltiomallin uudistamisessa kuin Thatcher koskaan uskalsi haaveillakaan. Pohjoismaalaiset ovat innokkaita kapitalisteja. Norja, kuten muutkin Pohjoismaat, on lähempänä Thatcherin visiota yrittäjyisyhteiskunnasta kuin Olof Palmén sosialistista paratiisia.”

Wooldridgen mukaan Ruotsi ja Tanska ovat antaneet yksityiselle sektorille pääsyn jopa julkisiin kouluihin, ja että yksityiset yritykset hallinnoivat neljäsosaa Ruotsin päiväkodeista ja joitakin sen johtavia sairaaloita.³⁷⁷ Tämä ei Jonesin mukaan ole johtanut upeaan lopputulokseen, vaan koulujen eriarvoistumiseen.³⁷⁸ Pohjoismaalaisten yhteiskuntien liittäminen liioitellusti Thatcherin oikeistolaisuuteen, sekä Ruotsin ja Tanskan julkisten palvelujen yksityistämisen kehystäminen yleispohjoismaalaisena politiikkana, on ollut tehokas diskursiivinen keino, kun on haluttu saada skotlantilaiset lukijat epäilemään SNP:n visiota itsenäisestä pohjoismaatyypisestä Skotlannista. Skotlantilaisiin Thatcherin hallinto jätti syvän inhon konservatiivipuoluetta ja sille ominaista yksityistämistä kohtaan. Esimerkiksi vuonna 1994 John Majorin yritykset myydä Skotlannin vedenjakelu kaatuivat ruohonjuuritason kansalaisaktivismiin. Myös vuonna 1992 hallitus yksityisti syrjäiselle Skyen saarelle suunnitellun sillan rakentamisprojektin. Sillan valmistuttua kolme vuotta myöhemmin paikalliset kuitenkin kieltäytyivät maksamasta käyttömaksuja, koska näkivät sillan kuuluvan julkisiin palveluihin. Siltajupakka paisui niin suureksi, että tämä pieni syrjäinen seutu näki peräti 500 mielenosoittajan pidätyksen ennen kuin hallitus lopulta taipui ja osti sillan valtion omistukseen vuonna 2004.³⁷⁹ The Guardianin vuoden 2020 lukijakirjeessä Alastair McLeish kirjoitti vaihtaneensa työväenpuolueen äänestämisen SNP:hen, koska toisin kuin työväenpuolueen, SNP:n

³⁷⁵ Paterson 2015, 497.

³⁷⁶ The Guardian 27.1.2014, Dark lands: The grim truth behind the ‘Scandinavian miracle’.

³⁷⁷ The Scotsman 13.8.2014, Scottish independence essay: Nordic model a fantasy.

³⁷⁸ The Scotsman 9.12.2013, Swedish welfare looks less glamorous.

³⁷⁹ Foley & Ramand 2014, 59–60.

tärkein anti on pitää julkinen terveydenhuolto yksityistämisen ulkopuolelta.³⁸⁰ Pohjoismaissakin harjoitettu julkisten palveluiden yksityistäminen jätetään usein syystäkin mainitsematta.

Vaikka Pohjoismaiden voitaisiinkin perustellusti sanoa menneen oikeistolaisempaan suuntaan, on niiden politiikasta kuitenkin tehnyt pehmeämpää niiden sosiaalidemokratian ydinarvo, jossa köyhyys ja eriarvoisuus nähdään yksilön vapautta enemmän uhkaavina tekijöinä kuin esimerkiksi markkinatalouden säännöstely. Tämän vuoksi ne ovat olleet muita maita menestyneempiä köyhyyden torjunnassa.³⁸¹ Pohjoismainen laaja demokraattinen prosessi, vahvat ammattiyhdistysliikkeet ja tukeva vallan kolmijako ovat mahdollistaneet sosiaalidemokraattisten arvojen puolustamisen ja niiden säilymisen uusliberalismia ajavan politiikan edessä.³⁸² Esimerkiksi Ruotsilla oli kahdeksan vuotta kestäneen konservatiivihallinnon aikana (2006–2014) silti suuremmat julkiset menot suhteessa BKT:hen kuin Yhdistyneellä kuningaskunnalla.³⁸³

Pohjoismaisella hyvinvointivaltiolla on tärkeä rooli kansalliselle identiteetille, joten sen arvot – tasa-arvo, solidaarisuus ja universalismi – ovat keskiössä poliittisia päätöksiä tehtäessä.³⁸⁴ Tästä kertoo se merkillepantava seikka, että kaikesta huolimattakin Jones kirjoitti, että Ruotsissa yksityistämispolitiikan jälkeen ”kasvava yleinen mielipide alkoi kääntyä siihen, että järjestelmä kasvatti ruotsalaiselle ajattelulle vastenmielistä eriarvoisuutta.”³⁸⁵ Myös Oltermann kirjoitti vuonna 2014, että ruotsalaiset ovat kyseenalaistaneet hallituksen yksityistämispolitiikan, minkä seurauksena vasemmistokeskustalainen puolue oli palaamassa hallitukseen kahdeksan vuoden tauon jälkeen.³⁸⁶ Littlekin mainitsi, että ruotsalaiset eivät ole olleet tyytyväisiä siihen, että osa julkisista varoista päätyy yksityiseksi voitoksi.³⁸⁷ Nämä huomautukset näyttävätkin olevan ristiriidassa pohjoismaalaisten väitetyn kovan kapitalistisuuden kanssa. Pohjoismaiden maahanmuuttovastaisuuden yhteydessä on myös tullut ilmi, että kansalaiset eivät suinkaan halua pohjoismaalaisesta hyvinvointivaltiosta ja sen palveluista eroon, vaan päinvastoin toivovat niihin paluuta.

Samalla kun Pohjoismaiden 2000-luvun oikeistolaista muutosprosessia on painotettu, on niihin kuitenkin yhä yhdistetty ajatus vasemmiston ajamista liian anteliaista sosiaaliuista, joita kansalaiset väärinkäyttävät. Simon Nixon syytti Suomen ”anteliasta sosiaalietuusjärjestelmää” siitä, että maan

³⁸⁰ The Guardian 16.2.2020, The drive for Scottish independence is distinct from nationalism.

³⁸¹ Lister 2009, 246–247.

³⁸² Paterson 2015, 502–503.

³⁸³ The Scotsman 18.4.2016, Would the SNP’s Nordic model work?

³⁸⁴ Lister 2009, 246–247.

³⁸⁵ The Scotsman 9.12.2013, Swedish welfare looks less glamorous.

³⁸⁶ The Guardian 11.9.2014, As Swedish elections loom, cracks start to show in ‘Nordic model’.

³⁸⁷ The Scotsman 23.11.2013, Insight: Can Scotland learn from Scandinavia?

työkäisen väestön osuus oli 5 % alhaisempi kuin Ruotsissa.³⁸⁸ ”Kuinkahan moni ruotsalainen väitti olevansa sairas sen ja Irlannin välisen jalkapallo-ottelun aikana tänä viikonloppuna?”³⁸⁹, pohti puolestaan Cormac Lucey. Booth taas kirjoitti Tanskan tuottavuuden olevan turhauttavaa tahmeaa, sillä ”tanskalaiset tekevät vähemmän työtunteja kuin suurin osa muusta maailmasta”. Norjalaiset taas olivat hänen mukaansa öljyrahojen korruptoimia, minkä vuoksi ”he työskentelevät vähemmän, jäävät eläkkeelle aiemmin ja ottavat sairaslomaa useimmin.”³⁹⁰ Erityisesti The Timesin puhutellessa skottilukijoita Pohjoismaat ovat vertahtavien kapitalistisia, mutta muutoin tuhlaavat rahaa ylellisiin julkisiin palveluihin, jotka uhkaavat tukahduttaa talouden.

Pohjoismaalaisuuden yhdistetyissä niin positiivisissa kuin negatiivisissakin mielikuvissa on se erikoisuus, että ne symbolisoivat näennäisesti toistensa kanssa ristiriidassa olevia asioita, kuten paikallisuutta, modernismia, järkeä, minimalismia, luonnollisuutta, kestävyyttä, aitoutta ja perinteitä.³⁹¹ Tällaisia Pohjoismaiden erilaisia ja toisinaan jopa ristiriitaisia merkityksiä kuvaa hyvin, että ne toisaalta nähdään oikeistolaisen individualismin edelläkävijöinä, mutta samaan aikaan vasemmistolaisen kollektivismiin sankareina. Mary Miller kirjoitti ”Norjan voittoisan individualismin” ärsyttävän unionisteja, mutta samaan aikaan, että ”norjalaiset arvostavat yhteisöllisyyttä”.³⁹² Henrietta Mooren mukaan Pohjoismaiden ”korkea inhimillinen kehitys rakentuu yksikön itsemääräämisoikeuden periaatteelle”³⁹³ ja Philip Rodney kehotti skotteja ottamaan mallia pohjoismaalaisilta, jotka ”luovat menestyviä yksilöitä repimättä heitä kadehtien alas”.³⁹⁴ Samalla Michael Booth kirjoitti, että Pohjoismaiden yhteiskunnat eivät ole niitä varten, jotka eivät sovi joukkoon, vaan koulut rajoittavat hyviä saavutuksia tekeviä oppilaita vähemmän lahjakkaan enemmistön vuoksi, eliitti on kirosana ja menestykseen, kunnianhimoon ja varallisuuteen suhtaudutaan paheksunnalla.³⁹⁵ Huomattavaa on, että osoituksena Pohjoismaiden oikeistolaisuudesta ja julkisten palveluiden yksityistämishalusta on käytetty lähes yksinomaan Ruotsia. Kuten saavutuksienkin suhteen, yleistetään myös yhden Pohjoismaan epäonnistumiset herkästi koskemaan niitä kaikkia.

³⁸⁸ The Times 26.11.2015, Struggling Finland must follow the lead of its Scandinavian neighbour.

³⁸⁹ The Times 17.6.2016, Sorry lefties your Scandi success story is just a myth.

³⁹⁰ The Guardian 27.1.2014, Dark lands: The grim truth behind the ‘Scandinavian miracle’.

³⁹¹ Stougaard-Nielsen 2016, 5–7.

³⁹² The Scotsman 10.9.2014, Scots can follow Nordic lead.

³⁹³ The Guardian 1.12.2014, Why Scandinavia is not the model for global prosperity we should all pursue.

³⁹⁴ The Times 15.4.2019, The simple lesson from our Nordic neighbours that Scots should learn.

³⁹⁵ The Guardian 27.1.2014, Dark lands: The grim truth behind the ‘Scandinavian miracle’.

4. Pienet, mutta menestyvät valtiot

Itsenäisyyskampanjan aikana kiinnitettiin paljon huomiota siihen, millaista itsenäisen Skotlannin ulkopoliittikka voisi olla. Johtajien täytyisi suunnitella kansalaisten tukema ulkopoliittinen linja, joka tarjoaisi parhaat edellytykset maan vaikutusvallan kasvattamiseksi, intressien turvaamiseksi ja arvojen edistämiseksi osana kansainvälistä järjestelmää.³⁹⁶ Itsenäinen Skotlanti olisi samalla pieni valtio, jolla olisi vain noin 5 miljoonan asukkaan väestö, kun taas jäljelle jäävän Yhdistyneen kuningaskunnan asukasluku pysyisi lähemmäs 60 miljoonassa. Skotlanti tulisi tarvitsemaan monenlaista ulkoista taloudellista, yhteiskunnallista ja poliittista suojaa.³⁹⁷

Tämän ohella itsenäisyyden kannattajat joutuvat pakostakin kohtaamaan dilemman: He haluavat, että itsenäisellä Skotlannilla olisi vakaa innovatiivinen talous, joka houkuttelisi globaalia liiketoimintaa, mutta samalla itsenäisyys nähdään keinona poistaa köyhyys ja edistää kaikkien kansalaisten tasa-arvoa.³⁹⁸ Vastustajat ovat usein kyseenalaistaneet nationalistien suunnitelmien realistisuuden.³⁹⁹ Onko mahdollista, että Skotlannin kaltainen pieni moderni kapitalistinen yhteiskunta voisi saavuttaa taloudelliset tavoitteensa ja samaan aikaan tasa-arvon, oikeudenmukaisuuden ja vaurauden kaikille?

Better Together -liikkeen painavin argumentti itsenäisyyttä vastaan oli, ettei se toisi Skotlannille vaikutusmahdollisuuksia, koska itsenäinen Skotlanti olisi valtiona liian pieni.⁴⁰⁰ Liike pyrki pelottelemaan työväenluokan äänestäjät itsenäisyyttä vastaan esittelemällä sen tuomia riskejä työllistymiselle ja elintasolle. BBC tuki tätä tahallaan tai tahattomasti julkaisemalla kritiikittä tiedotteita pankeilta, vakuutusyhtiöiltä ja vähittäistavarakaupoilta, jotka väittivät itsenäisyyden johtavan hintojen nousuun ja kauppojen sulkemiseen.⁴⁰¹ Myös Yhdistyneen kuningaskunnan keskushallinto pyrki useaan otteeseen kuvaamaan itsenäisen Skotlannin liian pienenä valtiona, joka tulisi kärsimään heikosta taloudesta. Hallituksen julkaisemassa Scotland's Analysis -asiakirjassa koottiin syitä, miksei itsenäinen Skotlanti voisi menestyä. Islantia käytettiin tässä esimerkkinä pienestä valtiosta, jonka globaalin talouden voimat murskasivat.⁴⁰² Norjan hädin tuskin edes vavahtaessa vuoden 2008 talouskriisissä, Islanti koki katkeran epäonnistumisen yritettyään monipuolistaa kapeaa taloudellista perustaansa sortumalla klassiseen pienten valtioiden virheeseen – perustamaan pankkipalveluja.⁴⁰³ Ian MacWhirter, The Heraldin politiikan toimittaja ja tuolloin vielä

³⁹⁶ Kaarbo & Kenealy Neal 2017, 22.

³⁹⁷ Thorhallsson & Bailes 2017, 50.

³⁹⁸ Foley & Ramand 2014, 63.

³⁹⁹ McAnulla & Crines 2017, 21.

⁴⁰⁰ Kaarbo & Kenealy 2017, 28.

⁴⁰¹ Paterson 2015, 493–494.

⁴⁰² Kaarbo & Kenealy 2017, 30, 40.

⁴⁰³ Thorhallsson & Bailes 2017, 59–60.

unionisti, argumentoi Islannin talouskriisin jälkeen vuonna 2009, että Skotlanti oli taloudeltaan liian samanlainen Islannin kanssa, jotta se pystyisi itsenäisenä välttämään samanlaisen kohtalon ilman Englannin tukea.⁴⁰⁴

Näkemykset pienistä valtioista heikkoina perustuu kansainvälisten suhteiden realismina tunnettuun teoreettiseen näkökulmaan. Realismin teoriat painottavat, että kansainvälinen järjestelmä on suurten valtioiden hallitsema. Pienet valtiot, vaikkakin muodollisesti itsenäisiä, ovat sekä taloudellisesti että turvallisuuspoliittisestikin niin riippuvaisia isommistaan, ettei niillä käytännössä ole varaa harjoittaa riippumatonta ulkopoliittikkaa. Nykymaailmassa realismin teorioita voidaan kuitenkin perustellusti pitää yksipuolisina. Kansainvälisessä tilanteessa, jossa valtioiden vuorovaikutus on kasvanut, on keskinäisriippuvuus ominaista myös suurille valtioille. Mikään valtio ei omaa täyttä kontrollia sen enempää omistaan kuin muidenkaan valtioiden toimien poliittisista seurauksista. Maan koko ei myöskään ole avainasemassa, mitä tulee kykyyn tarjota maailmanlaajuinen panostus, vaan mitä konkreettisia vaikutuksia sillä on kansainväliseen yhteisöön.⁴⁰⁵

Pienillä valtioilla voi olla suhteettoman paljon valtaa kokoonsa nähden. Ne hakevat turvaa kansainvälisistä organisaatioista ja tukevat turvallisuusyhteisöjen luomista. Johtoasema kansainvälisissä elimissä takaa niille mahdollisuuden muokata globaalien asioiden tärkeysjärjestystä. Tämä tarkoittaa, että ne voivat yksin tai yhdessä muiden pienten valtioiden kanssa haastaa kansainvälistä politiikkaa ohjaavia käytäntöjä ja käsityksiä, ja näin lopulta muuttaa niitä. Taloudellisesti ne voivat menestyä hyödyntämällä erittäin kannattavia markkinarakoja. Kokonsa vuoksi ne saattavat myös pystyä sopeutumaan helpommin muuttuviin taloudellisiin olosuhteisiin. Pienet valtiot oppivat menneisyyden onnistumisista ja epäonnistumisista, ja sopeuttavat ulkopoliittikkaan näiden opetusten pohjalta tilanteen mukaan. Siten ne eivät yksipuolisesti tuijota ulkoisen uhan mahdollisuutta, kuten realismin teoriat ehdottavat. Niiden puolueettomuus voi olla myös suuria valtioita uskottavampaa. Näin ne voivat luoda itselleen roolin sovittelijavaltioina, jotka toimivat välittäjinä konfliktien osapuolten välillä. Kansainvälisten suhteiden historia sisältää monia tilanteita, joissa pieni valtio on ollut tällaisessa roolissa. Esimerkiksi Norja toimi välittäjänä Israelin ja arabivaltioiden välisessä konfliktissa 1990-luvulla.⁴⁰⁶

Valtion koon sijasta tärkeämpiä tekijöitä ovat nykyään varallisuus ja kansalaisten laadukas koulutus. Vauraisiin ja korkeasti koulutettuihin, mutta suuriin valtioihin verrattuna pienet varakkaat ja koulutetut valtiot ovat kuitenkin demokraattisempia, ja pärjäävät paremmin tasa-arvon ja

⁴⁰⁴ Newby 2009, 321.

⁴⁰⁵ McAnulla & Crines 2017, 15–17.

⁴⁰⁶ Kaarbo & Kenealy 2017, 32, 35–38.

oikeudenmukaisuuden mittareilla.⁴⁰⁷ Pieni koko on tekijä, joka saattaa myös ennemmin vähentää kuin kasvattaa turvallisuushuolia. Se poistaa tarpeen teeskennellä puolustuksellisesti omavaraista ja siten jopa kokonaan sotilaallisten voimien rakentamisen. Olemassaolo pienenä Nato-maana mahdollistaisi sisäisestä näkökulmasta puolustusmenojen vähentämisen ja säästämisen koko joukosta eri voimavaroja. Suhteutettu osuus Naton budjetista olisi pieni, eikä merkittävä kustannus Skotlannin kaltaiselle valtiolle. Erään tutkimuksen mukaan itsenäinen Skotlanti voisi ylläpitää riittäviä puolustusvoimia vähän yli puolella siitä budjetista, mitä se nyt maksaa veroina Yhdistyneen kuningaskunnan valtiolle yhteisestä maanpuolustuksesta.⁴⁰⁸ Skotlannin hallitus onkin väittänyt skotlantilaisten saavan varsin vähän vastinetta yli 3 miljardin punnan arvoisille veromaksuilleen mitä tulee maanpuolustukseen.⁴⁰⁹

Yes Scotland -liike kehysti itsenäisyyden mahdollisuutena tehdä Skotlannista ”vehreämpi, reilumpi ja vauraampi yhteiskunta”.⁴¹⁰ Nationalistit vetosivat jatkuvasti Pohjoismaiden yhteiskuntiin ja niiden kokemuksiin itsenäisyyskampanjaan liittyvissä väittelyissä, kun haluttiin tuoda esiin, että unionistien väittämät pienistä itsenäisistä valtioista eivät pitäneet paikkansa. Pohjoismaat ovat ihanteellinen vasta-argumentti, koska alueena ne ovat erottuneet ainutlaatuisella kyvyllään ratkaista ongelmia sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Huolimatta taloudellisesta riippuvuudesta ja heikosti sotilaallisesta kyvystä Pohjoismaat ovat tulleet tunnetuiksi taidosta kehittää vaihtoehtoisia malleja kansainvälisten konfliktien ratkaisemiseksi ja maailmanlaajuisen yhteistyön parantamiseksi.⁴¹¹

Skotlannin ympäristöministeri Richard Lochhead (SNP) sanoi, että Ruotsi ja Tanska ovat ”upeita esimerkkejä pienemmistä eurooppalaisista valtioista, jotka ovat kukoistaneet itsenäisinä valtioina”, ja voivat ”näyttää tietä kohti menestyksestä tulevaisuutta, josta Skotlanti voi nauttia itsenäistytyään”.⁴¹² Lesley Riddoch, puolestaan kirjoitti: ”Pohjoismaat ovat eläviä esimerkkejä pienistä itsenäisistä valtioista, jotka pärjäävät hyvin jopa EU:n ulkopuolella”.⁴¹³ Ib Hansenin mukaan Skandinavian valtiot ovat osoittaneet, että pienet valtiot kykenevät luomaan toimivia suhteita ja pitämään kansalliset rajansa yhtenäisinä.⁴¹⁴ Katrin Oddsdóttir, joka valittiin laatimaan uusi Islannin sosiaalinen sopimus taloudellisen romahduksen jälkeen, kertoi The Guardianille vuonna 2016 maansa

⁴⁰⁷ Lundberg 2016, 46.

⁴⁰⁸ Thorhallsson & Bailes 2017, 63–64.

⁴⁰⁹ Fleming 2014, 762.

⁴¹⁰ Paterson 2015, 493–494.

⁴¹¹ Andersson & Hilson 2009, 220.

⁴¹² The Herald 19.8.2013, SNP minister look to strengthen Scotland’s links with Sweden and Denmark.

⁴¹³ The Herald 23.10.2016, How Nordic nations can provide Brexit inspiration for Scotland.

⁴¹⁴ The Scotsman 8.1.2014, Nordic alliance sets example to Scots voters.

elpymisen osoittaneen, että pienet valtiot voivat selviytyä suurten liittoumien ulkopuolella.⁴¹⁵ Nicola Sturgeon puolestaan kuvaili Norjaa loistavaksi esimerkiksi siitä, kuinka ”pienet itsenäiset Pohjois-Euroopan kansat ovat pystyneet käyttämään voimiaan ei pelkästään parantamaan omien kansalaistensa elämää, vaan myös olemaan keskeisessä roolissa maailman näyttämöllä”.⁴¹⁶ Ian Macwhirter kirjoitti Tanskan toimivan vastalääkkeenä unionistien väitteelle siitä, että itsenäinen Skotlanti olisi köyhtynyt ja nurkkakuntainen pikkuvaltio ilman vaikutusvaltaa ja kulttuurista merkitystä.⁴¹⁷

Kaikki pienet valtiot eivät suinkaan ole onnistuneen tehokkaasti selättämään kokonsa tuomia ongelmia. Pienten valtioiden vaikutusvalta riippuu niiden uskottavuudesta ja siitä, miten muut näkevät ne. Tutkimus on korostanut niiden tarvetta luoda itselleen tietynlainen suurvaltojen tunnistama sosiaalinen asema.⁴¹⁸ Kasvava globalisaatio on myös paradoksaalisesti vain vahvistanut nationalismia, ja kansallisesta kulttuurista on tullut avain menestykseen.⁴¹⁹ Valtion itselleen rakentama ”brändi” on yhä arvokkaampi. Positiiviset mielikuvat herättävät huomiota, mikä puolestaan houkuttelee pääomaa, asiantuntemusta ja työvoimaa. Erilaisten markkinointimuotojen ja johdonmukaisen viestinnän avulla näitä mielikuvia voidaan vahvistaa ja muokata. Tällaisen ”imagopolitiikan” kautta pienet valtiot voivat saada enemmän vaikutusvaltaa kuin mitä ne koskaan saavuttaisivat pelkän geopolittisen asemansa avulla. Pohjoismaat ovat olleet tällä osa-alueella edelläkävijöitä, ja Country Brand Index (CBI) sijoittaa ne jatkuvasti kymmenen parhaan maan joukkoon.⁴²⁰ Pienet valtiot joutuvat erityisen herkästi romantisoimisiin, kansallismyyttien ja stereotyyppien kohteeksi, mutta Pohjoismaat ovat onnistuneet kääntämään tämänkin voitokseen.⁴²¹

Skotlannin nationalistit ymmärtävät, että median aikakautena kansakunnan imago on ratkaiseva pienen valtion onnistumisen kannalta.⁴²² Pohjoismaiden kaltaisille pienille valtioille on ollut edullista yhdistää voimavaransa yhteisen koordinoitun julkikuvan saavuttamiseksi.⁴²³ Väkivaltaisesta historiastaan huolimatta ne ovat onnistuneet rakentamaan kuvan itsestään hyökkäämättömänä ja korkeamoraalisena valtioiden perheenä, jonka sotajoukot lähtevät ulkomailla vain

⁴¹⁵ The Guardian 18.7.2016, Scotland should look to ally with Nordic nations, not EU, says legal expert.

⁴¹⁶ The Scotsman 8.1.2020, Nicola Sturgeon pleads to maintain Scotland-Norway links post-Brexit.

⁴¹⁷ The Herald 4.6.2013, Road to referendum: ‘Borgen reminded Scots Nordic nations have been successful.

⁴¹⁸ Thorhallsson & Bailes 2017, 52.

⁴¹⁹ Aughey 2001, 106, 115.

⁴²⁰ Marklund 2017, 625–626.

⁴²¹ Keating 2016, 183.

⁴²² Aughey 2001, 106, 115.

⁴²³ Marklund 2017, 634.

rauhanturvatehtäviin.⁴²⁴ Kansallisen imagon rakentaminen kuitenkin vaatii aikaa ja resursseja.⁴²⁵ Sen sijaan, mikäli itsenäinen Skotlanti onnistuisi liittämään itsensä pohjoismaiseen viitekehykseen – oli se sitten kuinka epävirallinen tahansa – voisi se vältyä tällaiselta rakennustyöltä ja hyödyntää uuden ”perheensä” jo valmista ja erittäin menestyksestä tuotemerkkiä. Pohjoismaat itsessään ovat jo osoitus siitä, miten yhden ”perheenjäsenen” menestys ja saavutukset herkästi yleistetään kaikkiin Pohjoismaihin. Jokaisella Pohjoismaalla on ollut ainakin yksi parametri, jolla niiden maine on erinomainen. Yhdistämällä Suomen koulutuksen, Norjan resurssienhallinnan, Tanskan joustoturvan, Islannin työllisyyden ja Ruotsin avoimuuden, Pohjoismaat nousevat eräänlaiseksi toisiaan täydentäväksi ideaaliksi kokonaisuudeksi, jotka kompensoivat toinen toistensa heikkouksia ja puutteita.⁴²⁶

Scotland’s Future asiakirjassa kuvailtiin itsenäistä Skotlantia ”kansainvälisen oikeuden ja rauhan puolustajaksi”. Tämä tarkoittaa, että itsenäinen Skotlanti olisi sitoutunut ihmisoikeuksiin, kansainväliseen kehitykseen ja arvoihin sekä ilmastonmuutoksen hillitsemiseen. Hallituksen visio Skotlannin kansainvälisestä roolista oli tehdä maasta hyvä maailmankansalainen ja siviilivalta, jonka periaate olisi, ettei muille tuotettaisi vahinkoa. Itsenäinen Skotlanti haluaisi näyttäytyä maailmalle ulospäinsuuntautuneena kansana, jolla olisi ulkomaanvientiä niin tuotteiden, työvoiman kuin ideoidenkin muodossa. Tämä on kuin suoraan Pohjoismaiden tuotemerkin oppikirjasta. Huomiota kiinnitettiin myös kansalliseen ylpeyteen positiivisen kansainvälisen imagon luomisen kannalta.⁴²⁷

Vuonna 2013 Skotlannin ulkoministeri Humza Yousaf (SNP) teki julkistamattoman vierailun YK:n päämajaan Geneveen, jossa hän ryhtyi mainostamaan Skotlantia ”edistyksellisenä” pohjoismaatyypisenä maailmankansalaisvaltiona. Yousaf koki tällaisen diplomatian hyväksi Skotlannille riippumatta siitä, miten itsenäisyysäänestys ratkeaa.

4.1. Hyvinvointi

Skotlannin syrjäinen maantieteellinen sijainti ja naapurien puute ovat tarkoittaneet, että itsenäisyyteen innoittavien läheisten valtioiden määrä on ollut kovin rajallinen. Käytännössä Iso-Britannian ja Pohjoismaiden ohella, Skotlannilla on läheiset siteet ainoastaan Irlantiin ja Yhdysvaltoihin. Ensi silmäyksellä Irlanti vaikuttaisikin kaikkein luonnollisemmalta esikuvalta. Skotlannin tavoin se on pieni kelttiläinen maa, josta on historiallisesti lähtenyt suuri joukko

⁴²⁴ Thorhallsson & Bailes 2017, 55, 58.

⁴²⁵ Kaarbo & Kenealy 2017, 41.

⁴²⁶ Marklund 2017, 635.

⁴²⁷ Kaarbo & Kenealy 2017, 25–26.

siirtolaisia merentakaisille alueille. Samankaltaisuuksien vuoksi skotlantilaiset päättäjät ovatkin ottaneet joitakin poliittisia oppitunteja Irlannista.⁴²⁸ Myös Irlannin nousu Euroopan tiikeritaloudeksi tarjosi Skotlannille esikuvan taloudellisesti menestyvästä pienestä itsenäisestä valtiosta.⁴²⁹ Vuonna 2006 Alex Salmond painotti Irlantia Pohjoismaiden tavoin osana pienten valtioiden ”vaurauden kaarta” (*Arc of Prosperity*), johon itsenäinen Skotlantikin voisi kuulua. Tämä oli kuitenkin ennen vuotta 2008, jolloin Irlannin talous romahti kansainvälisen finanssikriisin seurauksena ja maa joutui turvautumaan EU:n tukipakettiin. Tämän myötä viittaukset Irlantiin hävisivät SNP:n retoriikasta. Puolue on muulloinkin vaihdellut eri valtioiden käyttöä Skotlannin esikuvana. Toinen vuoden 2008 laman suuri taloudellinen kärsijä oli Islanti, minkä vuoksi se on suurimmaksi osaksi loistanut poissaolollaan nationalistisesta keskustelusta. Vaikka Pohjoismaihin viitataan kokonaisuutena, todellisuudessa tarkoitetaan lähes aina vain Norjaa, Tanskaa, Ruotsia ja Suomea.⁴³⁰

Taloudellinen epäonnistuminen ei ole ollut ainoa syy, miksi jokin valtio on osoittautunut epäsovinnaksi esikuvaksi Skotlannille. Irlannin huomattavan talouskasvun rinnalla on pysytellyt kehittyneiden maiden korkeimmat eriarvoisuuteen ja köyhyyteen liittyvät tilastot, jotka ovat verrattavissa Yhdysvaltoihin ja Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.⁴³¹ Tämä ei ole sopinut nationalistien luomaan mielikuvaan, jossa pieni maa on paitsi vauras myös tasa-arvoinen. Skotlannin suhde Irlantiin ei ole myöskään ollut yhtä mutkaton kuin Pohjoismaihin. Irlannin ja Skotlannin välillä on ollut diplomaattisia selkkauksia liittyen liikakalastukseen. Kuten muulla Yhdistyneellä kuningaskunnalla, on myös Skotlannilla oma historiansa irlantilaisien syrjinnässä erityisesti mitä tulee uskonnolliseen erotteluun. Esimerkiksi Skotlannin kirkko on vasta viime vuosikymmenien aikana myöntänyt historiallisen irlantilaisvastaisuutensa.⁴³²

Yhdysvallat on yksi Skotlannin strategisesti läheisimmistä liittolaisista laaja-alaisen kulttuuristen ja taloudellisten suhteiden vuoksi. Se on suurin Skotlannin merentakainen kauppakumppani, vientikohde ja johtava investointien lähde.⁴³³ Skotlannissa vierailevista turisteista suurin osa on amerikkalaisia, joita maassa käy vuosittain noin puolimiljoonaa. Skotlannista lähtöisiä maahanmuuttajia on Yhdysvalloissa noin 5,5 miljoonaa, ja juurien tärkeydestä kertoo New Yorkin vuosittainen skottiruutuparaati.⁴³⁴ Yhdysvaltojen yhteiskunnallinen eriarvoisuus ja ulkopoliittinen aggressiivisuus ovat kuitenkin ristiriidassa SNP:n poliittisten tavoitteiden kanssa, joihin kuuluu

⁴²⁸ Sim 2012, 107.

⁴²⁹ Maxwell 2009, 123.

⁴³⁰ Kaarbo & Kenealy 2017, 40.

⁴³¹ Maxwell 2009, 128.

⁴³² Foley & Ramand 2014, 44–45.

⁴³³ Kaarbo & Kenealy 2017, 31.

⁴³⁴ The Scotsman 25.11.2019, Which countries would be Scotland’s closest allies after independence?

Skotlannin esittäminen modernina, kansainvälisenä ja avoimena valtiona.⁴³⁵ Nicola Sturgeonin ja Donald Trumpin jäisten välien lisäksi suhteita on hiertänyt se, että Yhdysvallat on tehnyt selväksi vastustavansa Skotlannin itsenäisyyttä. Se ei halua menettää pääsyään alueen sotilastukikohtiin ja strategisesti haavoittuvaa aukkoa Britannian pohjoispuolelle.⁴³⁶ Yhdysvallat yritti myös epäsuorasti vaikuttaa itsenäisyyssäänestykseen väittämällä, että itsenäinen Skotlanti joutuisi hakemaan Naton jäsenyyttä uudelleen ja hyväksyntä edellyttäisi kaikkien 28:n jäsenmaan yksimielisyyttä.⁴³⁷

Kun muusta Iso-Britanniasta haluttiin irtautua, Irlannin tiikeritalous epäonnistui ja Yhdysvallat yksinkertaisesti osoittautui epäsovivaksi kaikin mahdollisin tavoin, ei Skotlannin nationalisteille jäänyt juuri muita vaihtoehtoja kuin Pohjoismaat. Vaikka Pohjoismaiden valinta onkin näin ollut osittain pakon sanelemaa, on suurempi vaikutus kuitenkin ollut sillä, millaista politiikkaa ja yhteiskuntaa Pohjoismaat edustavat. Vuosituhannen vaihteesta pohjoismainen hyvinvointivaltio on tarkoittanut yhteiskunnallista mallia, joka on onnistuneesti sopeuttanut sosiaalipoliittisen järjestelmänsä ja työmarkkinansa osaksi globalisaatiota. Pohjoismaiden on nähty voittaneen vapauden ja tasa-arvon väliset jännitteet pystymällä yhdistämään sosiaalisen solidaarisuuden syvään kulttuurisesti ehdollistettuun yksilöllisyyteen.⁴³⁸ Pohjoismaiden maine sosiaalidemokraattisina hyvinvointivaltioina on ollut ratkaiseva.

Valtion interventiota korostavan hyvinvointiyhteiskunnan synnyllä on historiallisesti merkittävä vaikutus skotlantilaisten itsehallintovaatimukseen,⁴³⁹ ja edistynyt ja tasa-arvoinen hyvinvointijärjestelmä on jo pitkään ollut osa kampanjointia itsenäisyyden ja kansallisvaltion rakennustyön puolesta.⁴⁴⁰ Täten sillä on oleellinen rooli kuvitelmissa siitä, millainen itsenäinen Skotlanti voisi olla. Näkemyksillä itsenäisestä Skotlannista on taipumus muistuttaa nostalgisia visioita ”kultaisesta aikakaudesta” ennen Margaret Thatcheria, jolloin Yhdistynyt kuningaskunta ei vielä ollut pudonnut suhteellisen egalitaristisesta yhteiskunnasta syvään eriarvoisuuteen.⁴⁴¹

Thatcheria edeltäneen brittiläisen yhteiskunnan ajatelleen olleen rakennettu oikeudenmukaisuuden, universalismin ja sosiaalidemokratian periaatteille.⁴⁴² Juuri samoille periaatteille Pohjoismaat perustuvat sekä median että niiden itsensä välittämässä mielikuvissa. Pohjoismaisen kulttuurin villitys Britanniassa on pitänyt huolen siitä, että nämä mielikuvat ovat olleet kansalaisten tuntemia, minkä

⁴³⁵ Sim 2012, 101, 106.

⁴³⁶ Thorhallsson & Bailes 2017, 65.

⁴³⁷ Kaarbo & Kenealy 2017, 31.

⁴³⁸ Andersson & Hilson 2009, 221–222.

⁴³⁹ Dardanelli & Mitchell 2014, 89.

⁴⁴⁰ Mooney & Scott 2016, 17.

⁴⁴¹ Foley & Ramand 2014, 53.

⁴⁴² Mooney & Scott 2016, 9.

ansioista niitä on ollut helppo hyödyntää skotlantilaisen nationalismin tavoitteissa. Kulttuurisesta ulottuvuudesta Pohjoismaat ovat näyttäneet myös tarpeeksi vierailta ollakseen mielenkiintoisia, mutta samalla tarpeeksi tutuilta, jotta ne eivät ole herättäneet pelkoa.⁴⁴³ Andrew Boyle on kirjoittanut skotlantilaisten tuntevan löytäneensä Pohjoismaista kulttuuriperheen, joka on heille jo entuudestaan tuttu.⁴⁴⁴

Samalla SNP on halunnut luoda kuvan itsestään puolueena, joka on paitsi pätevä valtionhallinnassa ja taloudessa myös samalla ainutlaatuisella tavalla sopuoinnussa skotlantilaisten toiveiden ja tarpeiden herkkyyden kanssa.⁴⁴⁵ SNP onkin ilmoittanut halunsa rakentaa hyvinvointivaltion tekemällä itsenäisestä Skotlannista yhden Pohjoismaista. Puolueen kurottaminen kohti Pohjoismaita on osoittautunut menestykseksi: Itsehallinnon myötä köyhyys on alkanut tasaisesti laskea, ja maan työllisyys oli vuonna 2016 Yhdistyneen kuningaskunnan korkein.⁴⁴⁶

On helppo ymmärtää, miksi ajatus Skotlannin muuttumisesta tasa-arvosta, vauraudesta ja solidaarisuudesta tunnetuksi Pohjoismaaksi on vedonnut skotlantilaisiin. Pohjoismaissa resurssit ovat jakautuneet Yhdistynyttä kuningaskuntaa oikeudenmukaisemmin ja tuloerot ovat pienempiä.⁴⁴⁷ Huolimatta markkinauudistuksista hyvinvointi on edelleen merkittävästi korkeampi kuin Britanniassa, jossa sen sijaan on monia eriarvoisuuksia, joita Pohjoismaissa ei ole. Sen viisi rikkainta perhettä omistavat nyt enemmän kuin köyhin 20 % väestöstä, ja kuilu rikkaiden ja köyhien välillä jatkaa kasvuaan. Työttömyys Britanniassa oli aina 1970-luvulle asti noin kahden prosentin luokkaa, mutta vuonna 2015 se oli peräti 6,9 %. Sosiaaliturva on pudonnut niin, että ruokapankeista on tullut enemmän normi kuin poikkeus. Erityisen voimakkaasti tämä tulee esiin Skotlannissa, jossa sosiaalisen eriarvoisuuden ongelma koskettaa suurta osaa kansalaisyhteiskunnasta. Skotlannissa nuorten (16–24-vuotiaiden) työttömyys oli 20,6 % vuonna 2013. Skotlannissa 870 000 ihmistä elää köyhyydestä ja heistä 200 000 on lapsia, mikä on noin 20 % kaikista skotlantilaisista lapsista. Keskushallinnon Skotlannille antamasta hyvinvointibudjetista on leikattu 4,5 miljardia puntaa, mikä on vaikuttanut negatiivisesti kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin.⁴⁴⁸ The Guardianin kolumnisti John Dickie kirjoitti vuonna 2014 Skotlannissa olevan kymmeniätuhansia perheitä, joita uhkaa velkakierre, puute perusasioista ja pätkätyösuhteet. Skotlannin vuoden 2014 köyhyystutkimus

⁴⁴³ Stougaard-Nielsen 2016, 5.

⁴⁴⁴ The Guardian 4.10.2011, Scotland and Norway: A special relationship?

⁴⁴⁵ McAnulla, & Crines 2017, 13–14.

⁴⁴⁶ Rummery 2016, 146–147.

⁴⁴⁷ Gordon 2006, 58–59.

⁴⁴⁸ Paterson 2015, 500–502.

paljasti, että lasten osalta tämä tarkoittaisi vähemmän mahdollisuuksia ottaa osaa turvallisiin vapaa-ajanaktiviteetteihin, kuten harrastustoimintaan.⁴⁴⁹

Thatcherin politiikan seuraukset tuntuvat yhä köyhyden, puutteen ja sosiaalisen syrjäytymisen muodossa erityisesti maan toiseksi suurimmassa Glasgow'n kaupungissa. 1980-luvun loppuun mennessä Glasgow'sta, joka oli aikoinaan ollut brittiläisen imperiumin toiseksi merkittävin asutuskeskus, Skotlannin teollisuuspääkaupunki ja markkinoiden sydän, oli tullut synonyymi väkivallalle, puutteelle ja synkkyydelle. Glasgow'ssa lapsiperheiden köyhyys on vieläkin Yhdistyneen kuningaskunnan viidenneksi korkein – joissakin kaupunginosissa köyhyys on jopa 50 %:n luokkaa. Noin 100 000 glasgowlaista joutuu turvautumaan lainoihin jokapäiväisistä kustannuksista selvitäkseen. Kolmasosa oppilaista jättää koulun kesken ja suoriutuu peruskoulusta heikoiten koko Britanniassa. Lisäksi puutetta on edelleen työpaikoista ja asunnoista, ja sosiaali-, terveys- ja mielenterveyspalvelut ovat maan huonoimpia.⁴⁵⁰ Tämä on omiaan kertomaan maan todellisesta tarpeesta sosiaaliselle muutokselle. Pohjoismaiden voimakkaasti sosiaalidemokraattinen valtiomuoto ja alhainen korruptio ovat varmasti toimineet skotlantilaisille todisteena siitä, että pienen kansakunnan ei tarvitse hyväksyä alhaisia poliittisia vaikutusmahdollisuuksia ja eriarvoisuutta, vaan niille on olemassa parempi vaihtoehto.

Pohjoismaiden perinteinen vasemmistolainen sosiaalipolitiikka on sopinut hyvin yhteen skotlantilaisten uusliberalistista politiikkaa kohtaan tunteman vastenmielisyyden kanssa. Uusliberalismista on 1980-luvulta lähtien tullut yhä olennaisempi osa koko brittiläisen yhteiskunnan perustaa, vaikka skotlantilaiset ovat jo vuosikymmeniä äänestäneet lähes yksinomaan työväenpuoluetta. Palkanalennukset, yksityistäminen ja kaupungin asuntojen myynti ovat johtaneet siihen, että kansalaisista on tullut yhä haavoittuvaisempia markkinavoimille.⁴⁵¹ Michael Gardinerin mukaan ihmiset ovat väsyneitä järjestelmään, jossa tärkeä osa kansalaisuutta on loputon sopeutuminen talouden hyväksi ja joka perustuu markkinoille ihmisyyden sijasta.⁴⁵²

Skotlannissa monen teollisuuden alan menettäminen johti myös siihen, ettei yrittäjäluokka koskaan kehittynyt tai jäi hyvin vähäpätöiseksi. Tästä syystä maassa ei koskaan perustettu puoluetta, joka ajaisi yrittäjien tai maanomistajien asioita. Skotlannin suurimmat puolueet edustavat joko vasemmistolaista tai keskustalaista poliittista suuntausta ja pyrkivät johtamaan kansaa

⁴⁴⁹ The Guardian 14.3.2014, Tackling poverty is 'big prize' in Scotland's independence debate.

⁴⁵⁰ Foley & Ramand 2014, 57, 59, 95.

⁴⁵¹ Foley & Ramand 2014, 53.

⁴⁵² Gardiner 2015, 8, 16.

keskiluokkaisesta sosiaalidemokraattisesta näkökulmasta.⁴⁵³ Näin ollen pohjoismainen sosiaalidemokratia ei ole näyttäytynyt skotlantilaisille yhtä uutena ja vieraana konseptina kuin muille briteille.

Dickie korosti kirjoituksessaan tarvetta oikeudenmukaisimmille työmarkkinoille ja työehtosopimusten roolin kasvattamiselle pohjoismaalaisiin mittasuhteisiin. Hänen mukaansa työntekijöiden turvattomuudella on ollut iso rooli köyhyyden kasvussa.⁴⁵⁴ Tällaisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi kuitenkin korporatismia. Vaikka Skotlannissa onkin perinteisesti ollut muuta Yhdistynyttä kuningaskuntaa vahvempi ammattiyhdistysliike, sekä Thatcherin että Blairin keskushallitukset pyrkivät aktiivisesti heikentämään ja mustamaalaamaan sitä. Julkisten ja kaupallisten palvelujen liiton (*Public and Commercial Services Union*) varapuheenjohtaja on toistuvasti sanonut Yhdistyneen kuningaskunnan olevan Euroopan maista ammattiyhdistysliikkeille kaikkein vihamielisin. Yli 20 % Britannian työikäisistä työskentelee matalapalkka-aloilla nollatuntisopimuksella. Ne, jotka menettävät työpaikkansa joutuvat puolestaan keskushallinnon kurinpitotoimien sekä demonisoinnin kohteiksi.⁴⁵⁵

Pohjoismainen sosiaalidemokratia sen sijaan kehitettiin yhdessä ammattiliittojen aktivismin kanssa, josta syntyi kolmikantamalli, mikä perustuu ammattiliittojen, työnantajien ja hallituksen välisiin poliittisiin neuvotteluihin. Yhdistyneessä kuningaskunnassa korporatismi kuitenkin epäonnistui. Vaikka Skotlanti haluaisikin elvyttää korporatistista strategiaa, olisi se osana unionia käytännössä mahdotonta, koska Skotlannilta puuttuu itsehallinto työllisyyden, verotuksen, talouden ja palkkojen osalta.⁴⁵⁶ Lisäksi Skotlannin itsehallinnosta paitsiossa ovat verojärjestelmän muutokset, eikä se voi siten luoda pohjoismaalaista korkean verotuksen ja suurten menojen suhdetta. Se ei ole vastuussa hyvinvointipolitiikan käytännöistä, eikä siten voi hajauttaa sitä paikallisviranomaisille nykyistä enempää. Hallituksella ei ole myöskään valtaa useimpiin talouspoliittisiin lähtökohtiin, kuten neuvotteluihin työnantajien ja ammattiliittojen välillä.⁴⁵⁷ Myös maanomistus on erittäin epätasa-arvoista pienen varakkaan vähemmistön omistaessa merkittävän laajoja alueita myös Skotlannista.⁴⁵⁸ Skotlanti on siten tilanteessa, jossa se aktiivisesti kannattaa sosiaalidemokratiaa ja sen taustalla olevia periaatteita, mutta ilman institutionaalista kykyä rakentaa siihen tarvittavia hallinnollisia välineitä.

⁴⁵³ Foley & Ramand 2014, 50.

⁴⁵⁴ The Guardian 14.3.2014, Tackling poverty is 'big prize' in Scotland's independence debate.

⁴⁵⁵ Paterson 2015, 500–502.

⁴⁵⁶ Harvey 2015, 251.

⁴⁵⁷ Cairney & Widfeldt 2015, 15.

⁴⁵⁸ Harvey 2015, 254.

Tämä on vahvistanut näkemystä siitä, että ainoa keino pohjoismaalaisen Skotlannin saavuttamiseksi olisi itsenäisyys.

Kuten Brexit on osoittanut, jo Euroopan unionin kaltaisesta ylikansallisesta järjestelmästä irtaantuminen on epävarma ja riskialtis prosessi – puhumattakaan sitten 300 vuotisesta kansallisvaltiosta itsenäistymisestä. Erityisesti pienen valtion talouden kannalta irtautuminen voi tulla kalliiksi. Lisäksi muihin vastaaviin tapauksiin, kuten Kataloniaan ja Quebeciin verrattuna, Skotlanti on edustanut paradoksia. Toisaalta sille itsenäisyys olisi helpoimmin saavutettavissa, mutta samalla itsenäisyyden tuomat edut eivät olisi niin selviä kulttuurisesti ja taloudellisesti. Vaikka skotlantilaiset olisivat kuinka tyytymättömiä keskushallitukseen, on äänestäjien vakuuttaminen siitä, että itsenäisyyden kaltaisen riskin ottaminen olisi nykyistä tilannetta parempi, parhaimmillaankin erittäin haastavaa. Skotlannin kaltaiset valtiottomat valtiot pyrkivät mieluummin itsehallintoon itsenäisyyden sijasta, ja itsenäistyttyäänkin haluavat säilyttää mahdollisimman läheiset suhteet valtioon, johon ovat ennen kuuluneet.⁴⁵⁹

Jo vuonna 1997 SNP arveli tarvitsevänsä erityisen teeman, jonka täytyisi olla sellainen, että vaistomaisesti sosiaalidemokraattiset skotit olisivat valmiita ottamaan itsenäisyyden riskin ”englantilaisesta” konservatismista luopuakseen.⁴⁶⁰ Vuonna 2013 Sturgeon lupasi tasa-arvoisemman yhteiskunnan olevan itsenäisyyden arvoinen.⁴⁶¹ SNP onkin käyttänyt keskustelua pohjoismaalaisesta sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta kerätäkseen julkista tukea Skotlannin itsenäisyydelle toteamalla, että vain itsenäisyys ja siten ero Westminsterin hallituksesta voisi varmistaa sen toteutumisen. Itsenäisyyden kehystäminen kysymykseksi oikeudenmukaisuutta, vaurautta ja tasa-arvoa symbolisoivan ja pohjoismaisen sosiaalidemokratian toteutumisesta on ymmärrettävästi tehnyt vaikutuksen skotlantilaisiin äänestäjiin. Myös Pohjoismaiden taloudellista menestys ja vauraus ovat hälventäneet pelkoa pienen itsenäisen valtion selviytymismahdollisuuksista. Kuten Ian Birrell kirjoitti vuonna 2011: ”Jos poliittiseen päätökseen on merkitty ”Made in Sweden”, on sitä paljon helpompi myydä, koska kaikki ovat vaikuttuneita ”pohjoisesta nirvanasta”.”⁴⁶²

Kaiken tämän huomioon ottaen Pohjoismaat ovat olleet kaikkein loogisin vaihtoehto Westminsterin uusliberalismille.⁴⁶³ Lisäksi useat skotlantilaiset tutkijat, ajatushautomot ja ammattiliikkeet ovat nimenneet pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin vaihtoehdoksi Westminsterin talous- ja

⁴⁵⁹ Dardanelli & Mitchell 2014, 101–102.

⁴⁶⁰ Newby 2009, 310.

⁴⁶¹ The Scotsman 7.6.2013, Independent Scotland ‘an equal society’ – Sturgeon.

⁴⁶² The Times 19.1.2011, Why Cameron is inviting a Viking invasion.

⁴⁶³ Paterson 2015, 497–498, 493–494.

sosiaalipolitiikalle. Jimmy Reid -säätö julkaisi Common Weal -asiantuntijamietinnön, jossa painotettiin pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin integroimista Skotlannin yhteiskuntaan. Ei olekaan sattumaa, että SNP on nimittänyt Pohjoismaiden johtavia sosiaalipolitiikan tutkijoita hallituksen asiantuntijaryhmään.⁴⁶⁴ Inspiraation etsiminen Pohjoismaista ei ole kuitenkaan ollut SNP:n keksintö, vaan niihin on ollut Skotlannissa myös laajamittainen yhteiskunnallinen kiinnostus, joka on ollut helppo valjastaa nationalistien tarkoituksiin.

Vuonna 2011 kampanjointi pohjoismaalaisen Skotlannin puolesta näytti kannattaneen, kun entiset työväenpuoluetta äänestäneet kaupunkilaiset ja työväenluokka näyttivät siirtyneen SNP:n äänestäjiksi. Myös keskiluokan keskuudessa puolueen kannatus lisääntyi. SNP:n onnistui kerätä muiden sosiaalisten ryhmien ohella kannatusta myös nuorten keskuudesta.⁴⁶⁵

Vuoden 2014 itsenäisyysäänestyksen aikana Skotlannin parlamentti salli äänioikeuden myös 16–17-vuotiaille nuorille. Nuorten toivottiin olevan itsenäisyyden kannalla, koska Yhdistyneen kuningaskunnan keskushallinnon jatkuvien säästötoimenpiteiden koettiin vahingoittavan heidän tulevaisuuden mahdollisuuksiaan. Jatkuvasti peruuntuneiden rahoitusten, karsittujen koulutus- ja hyvinvointipalvelujen ja huonon työllisyyden aikana itsenäisyys haluttiin esittää mahdollisuutena toiveikkaampaan tulevaisuuteen.⁴⁶⁶ Toinen keskeinen argumentti itsenäisyyden puolesta oli pohjoismaatyypinen halvempi korkeakoulutus. Esimerkiksi tanskalaiset opiskelijat saavat ilmaisen opetuksen lisäksi opintotukea noin 580 puntaa kuukaudessa.⁴⁶⁷

Jo ennen unionia Englannin kanssa, Skotlanti näki itsensä yhteiskuntana, jossa koulutukseen panostaminen oli tärkeää. Skotlannissa on eniten korkeakouluja suhteessa väkilukuun, ja maa on tunnettu huomattavan laadukkaista eliittiyliopistoista. Skotlantilaisen koulutuksen on nähty olevan erityisen korkeatasoista kaikilla asteilla. Korkeakouluilla on myös merkittävä vaikutus Skotlannin talouteen, sillä huippuyliopistot houkuttelevat vuosittain kymmeniätuhansia kansainvälisiä opiskelijoita, jotka tuovat maalle tuloja. Osana Euroopan unionia Skotlanti on hyötynyt merkittävästi Erasmus -opiskelijavaihdosta. Skotlannissa korkeakoulutusta pidetään myös tienä kansakunnan vaurastumiseen ja tuloerojen pienenemiseen.⁴⁶⁸ Koulutusjärjestelmän roolia kansallisidentiteetin rakentajana ja ylläpitäjänä pidetään merkittävänä, minkä vuoksi hallitus on panostanut korkeakouluihin rahallisesti.⁴⁶⁹ Pohjoismaalaiset ovat maailman korkeimmin koulutettuja, ja

⁴⁶⁴ The Herald 4.8.2013, Dane to advice on Scots welfare.

⁴⁶⁵ Carman, Johns & Mitchell 2014, 30, 33.

⁴⁶⁶ Hopkins 2015, 91–92.

⁴⁶⁷ The Scotsman 26.8.2014, Are Scots ready for Nordic model?

⁴⁶⁸ Gordon 2006, 61.

⁴⁶⁹ Stewart 2014, 70–76.

erityisesti peruskoulujärjestelmää on kehuttu maailman parhaimmaksi. Pohjoismaissa koulutusjärjestelmälle on ollut tärkeä rooli kansakunnan kehityksen edesauttamisessa kohti hyvinvointivaltiota.⁴⁷⁰ Varsinkin Suomen Pisa-tulokset ja varhaiskasvatus ovat herättäneet kiinnostuksen siihen, että Pohjoismaat voisivat tarjota Skotlannille tilaisuuden koulutusjärjestelmän laadun kehittämiseen. Kun otetaan huomioon koulutuksen kansantaloudellinen merkitys, Skotlannin ”hyväksyminen” yhdeksi Pohjoismaista – olisi se sitten kuinka epävirallista tahansa – näyttäytytässäkin mielessä houkuttelevalta.

4.2. Sukupuolten tasa-arvo

Vaikka SNP:n kannattajakunta on ollut epätavallisen monimuotoinen niin sosiaalisella kuin yhteiskunnallisellakin tasolla, on sen suosio kuitenkin ollut myös hyvin miesvoittainen. Tämä on erikoista, kun ottaa huomioon, että naiset nimeävät miehiä todennäköisemmin skotlantilaisuuden ensisijaiseksi identiteetikseen brittiläisyyden sijasta. Lisäksi SNP edustajistosta ja julkisista toimihenkilöistä huomattava osa on naisia, ja sillä on ollut enemmän naisministereitä kuin muilla suurilla puolueilla. SNP on jakanut naisäänestäjille yleisemmän kriittisen suhtautumisen keskushallinnon työväenpuoluejohtoisen hallituksen päätökseen ottaa osaa Irakin sotaan ja tuoda Trident ydinsukellusveneet Skotlannin vesille. Lisäksi se on poliittisesti panostanut koulutukseen ja hyvinvointiin – osa-alueisiin, jotka ovat perinteisesti olleet naisten mielestä erityisen tärkeitä. Kaikesta tästä huolimatta SNP:llä on kuitenkin ollut vaikeuksia voittaa naisten kannatusta vaaleissa. Esimerkiksi vuoden 2007 vaaleissa SNP sai 35 % miesten äänistä, mutta vain 27 % naisten äänistä. Lisäksi vain 32 % puolueen rekisteröidyistä jäsenistä on naisia.⁴⁷¹

Kun tämän ottaa huomioon, on syy naisten alhaiseen kannatukseen todennäköisesti Skotlannin perustuslaillisessa kysymyksessä. Vuonna 2007 naiset kokivat miehiä enemmän itsehallinnon vahvistamisen itsenäisyyttä parempana vaihtoehtona. Kansalaisilta kysyttäessä, kuinka he äänestäisivät mahdollisessa itsenäisyysäänestyksessä, 37 % miehistä vastasi äänestävänsä itsenäisyyden puolesta, mutta naisista vain 26 %. Tämä selittyy sillä, että naiset ovat miehiä poliittisissa asioissa keskimääräistä harkitsevaisempia ja haluavat välttää riskejä.⁴⁷² Nationalistien on täten täytynyt keksiä keino, jolla saada naiset suhtautumaan itsenäisyyteen myötämielisemmin. Sukupuolten tasa-arvosta ja lapsiperheiden alhaisesta köyhyydestä tunnettujen Pohjoismaiden on

⁴⁷⁰ Gordon 2006, 61.

⁴⁷¹ Johns, Bennie, & Mitchell 2012, 582–584.

⁴⁷² Johns, Bennie, & Mitchell 2012, 586–589.

toivottu vetoavan naisäänestäjiin. Itsenäisyyden kautta Skotlantia voitaisiin viedä kohti yhteiskuntaa, jossa naisilla olisi parempi elää ja työskennellä.

Vuonna 2012 aloitti toimintansa itsenäisyyden puolesta kampanjoiva naisjärjestö *Women For Independence – Independence for women* eli lyhyemmin WFI. Organisaation tarkoitus oli tuoda feminismi osaksi itsenäisyysliikkeen agendaa. WFI tarjosi nationalisteille tilaisuuden kampanjoida, että itsenäisyyden mukana tuomat vaihtoehdot perustuslain suhteen avaisivat todennäköisemmin mahdollisuuksia tehdä Skotlannista tasa-arvoisempi, koska vain itsenäisessä Skotlannissa voitaisiin tehdä sellaisia perustuslaillisia muutoksia, jotka veisivät sitä kohti vahvempaa demokratiaa, sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Itsenäisyys antaisi tilaisuuden tehdä yhteiskunnasta sensitiivisemmän naisten kokemalle syrjinnälle. WFI pitää Skotlannin kuulumista Yhdistyneeseen kuningaskuntaan merkittävänä esteenä tasa-arvoisemman yhteiskunnan saavuttamiseksi, ja näkee keskushallinnon yleensäkin lähestyvän politiikkaa ja suvereniteettia yksinomaan konservatiivisesta ja ”maskuliinisesta” näkökulmasta. Hyvänä esimerkkinä keskushallinnon vääristyneistä prioriteeteista se näkee armeijalle suunnatut kalliit investoinnit.⁴⁷³

Ymmärrettyään nationalistien pyrkimykset tavoitella naisäänestäjiä Better Together -kampanja perusti oman naisjärjestönsä. Tämän *Women Together* (WT)-järjestön tarkoitus oli tukea unionissa pysymisen kannalla olevia puolueita – erityisesti Skotlannin työväenpuoluetta. WT argumentoi, että kuuluminen suureen ja kapasiteetiltaan mittavaan unioniin tarjoaisi paremmin mahdollisuuksia naisten oikeuksien turvaamiseksi.⁴⁷⁴ Itsenäisyyttä puoltavan WFI:n oli siten suostuteltava naiset näkemään, että itsenäinen Skotlanti olisi paitsi heidän etujensa kannalta paras lopputulos myös paras vaihtoehto patriarkaalisten yhteiskuntarakenteiden, talouden ja poliittisten instituutioiden muuttamiseksi. Esikuvaksi nostettiin tässäkin suhteessa Pohjoismaat ja niiden progressiiviset arvot. Yksi WFI:n näkyvimmistä aktivisteista, Natalia McGarry kertoi Glasgow’n yliopistolle pitämässään puheessaan vuonna 2013 Pohjoismaissa vallitsevan korkea sukupuolten tasa-arvo, vaikeivat ne täydellisiä olekaan. Yleistä on, että Pohjoismaiden tasa-arvosta pidetään osoituksena niiden korkea suorituskykyä mitä tulee naisten työllistymiseen sekä yhteiskunnan tarjoamia universaaleja palveluja, kuten lastenhoitoa, tämän mahdollistamiseksi. Naiset ovat Pohjoismaissa muihin maihin verrattuna korkeammin koulutettuja, elävät pidempään ja ovat terveempiä.⁴⁷⁵ Narratiivia on edesauttanut se, että pohjoismaalaisten naisten korkeasta yhteiskunnallisesta asemasta on uutisoitu paljon. Vuonna 2015 *The Guardian* kertoi, että 24 maassa tehdyn tutkimuksen mukaan Pohjoismaissa suhtaudutaan

⁴⁷³ McAngus & Rummery 2018, 158, 160–161.

⁴⁷⁴ McAngus & Rummery 2018, 152, 157, 161–162.

⁴⁷⁵ Gordon 2006, 58–59.

myönteisimmin sukupuolten tasa-arvoon koko maailmassa.⁴⁷⁶ Edellisvuonna Julia Skott kirjoitti samaisessa lehdessä, että Pohjoismaissa naiset ilmoittavat kokemastaan väkivallasta todennäköisemmin, ja avioero on helpompi saada, koska päättyvää avioliittoa ei pidetä henkilökohtaisena epäonnistumisena.⁴⁷⁷

WFI halusi tuoda keskustelun osaksi myös äitiyden ja kasvatuksen kehittämisen. Sen mukaan Skotlannin itsenäisyys avasi myös mahdollisuuden luoda tasapainoisemmat ja tasa-arvoisemmat työmarkkinamahdollisuudet. Vuonna 2014 se vaati yhteiskunnalta suurempia sijoituksia julkiseen lastenhoitoon ja -koulutukseen. Äitiyden negatiiviset vaikutukset naisten urakehitykseen ja toimeentuloon saataisiin poistettua, mikäli jokaisella lapsella olisi pääsy laadukkaaseen ja edulliseen päivähoitoon.⁴⁷⁸ Vuonna 2020 The Scotsmanin Hayley Matthews kirjoitti, että Pohjoismaat ovat maailman parhaimmista, mitä tulee päivähoiton saatavuuteen ja laatuun.⁴⁷⁹ Varhaiskasvatuksen huono saatavuus on edelleen yleinen ongelma Skotlannissa, missä vanhemmat kokevat Englantia todennäköisemmin vaikeuksia päivähoitopaikan löytämisessä.⁴⁸⁰ Matt Qvortrup kirjoitti The Scotsmanissa vuonna 2014 Ruotsin huomattavasti matalammista päivähoitomaksuista. Myös useiden vuosien ajan Pelastakaan Lapset ry on nimennyt Ruotsin parhaimmaksi maaksi olla vanhempi.⁴⁸¹ Erityisesti Nicola Sturgeon on puoluejohtajuutensa aikana korostanut, että sukupuolten tasa-arvo tulisi tunnustaa edellytyksenä menestyvälle taloudelle.⁴⁸²

Vuonna 2014 Alex Salmond houkutteli naisten ääniä lupaamalla, että mikäli skotlantilaiset äänestäisivät itsenäisyyden puolesta, voisi Skotlanti jäljitellä Pohjoismaiden ”lastenhoitovallankumousta”, jolla pyrittäisiin nostamaan naisten työllistyminen Pohjoismaiden lukemiin.⁴⁸³ Common Weal -ryhmän jäsen ja taloustieteen professori Ailsa McKay puolestaan ehdotti erityistä varallisuusveroa, joka koskisi Skotlannin varakkaimpia kansalaisia ja yrityksiä, ja jolla kustannettaisiin universaali lastenhoitopalvelu ja autettaisiin naisia palaamaan työelämään.⁴⁸⁴ Vuonna 2016 Skotlannin hallitus alkoi jakaa kaikille uusille vanhemmille valtion kustantamaa äitiyspakkausta suomalaismallin mukaan. Tämän lisäksi tehtiin päätös palkata 500 ylimääräistä terveystyöntekijää neuvolatoiminnan aloittamiseksi.⁴⁸⁵

⁴⁷⁶ The Guardian 12.11.2015, International gender survey finds Nordic countries most equal in outlook.

⁴⁷⁷ The Guardian 7.3.2014, The Nordic model for reporting sexual violence risks demeaning itself.

⁴⁷⁸ McAngus & Rummery 2018, 159–160.

⁴⁷⁹ The Scotsman 7.3.2020, How Scotland is far behind Scandinavia on help for working parents.

⁴⁸⁰ Mooney & Scott 2016, 4–5, 10.

⁴⁸¹ The Scotsman 26.8.2014, Are Scots ready for Nordic model?

⁴⁸² Mooney & Scott 2016, 7.

⁴⁸³ The Sunday Times 20.7.2014, A Nordic utopia but at what cost?

⁴⁸⁴ The Herald 4.8.2013, Dane to advice on Scots welfare.

⁴⁸⁵ The Scotsman 18.4.2016, 'Baby boxes' for all newborn Scots babies in Nordic-style proposal.

Vuodesta 2011 alkaen SNP:n on onnistunut houkutella naisäänestäjiä,⁴⁸⁶ mikä kertoo naisten tasa-arvon puolesta kampanjoinnin hyödyttäneen puoluetta. WFI onkin pysynyt aktiivisena itsenäisyysäänestyksen jälkeenkin ja pyrkinyt lisäämään tietoisuutta naisten ongelmista vetämällä huomiota Skotlannin itsenäisyyden tuomiin mahdollisuuksiin tällä saralla. Organisaationa siitä on tullut ammattimaisempi ja se on sopeutunut hyvin itsenäisyysäänestyksen jälkeiseen todellisuuteen säilyttäen jalansijansa Skotlannin poliittisella kentällä. Women Together -järjestö sen sijaan lopetti toimintansa yhdessä Better Together -kampanjan kanssa heti itsenäisyysäänestyksen ratkettua.⁴⁸⁷

4.3. Taloudellinen suoja

Yksi keskeisistä väittelynaiheista liittyen Skotlannin itsenäisyyteen on talous.⁴⁸⁸ Sekä itsenäisyyden kannattajat että unionistit ovat sitä mieltä, että heidän perustuslaillinen kantansa takaisi valtion taloudellisen menestyksen parhaiten.⁴⁸⁹ Valtionkehityksen asiantuntijan professori Joseph Stiglitzin mukaan korkean eriarvoisuuden markkinataloudet kasvavat hitaammin kuin tasa-arvoiset yhteiskunnat. Vuodesta 1975 lähtien Yhdistyneessä kuningaskunnassa tuloerot ovat kasvaneet nopeammin kuin missään muussa kehittyneessä maassa, eikä tälle kasvulle näytä olevan loppua.⁴⁹⁰ SNP:n erikoisuus on siinä, että vaikka puolue onkin vannonut vasemmistolaisittain suojelevansa hyvinvointia ja julkisia menoja, on se silti myös halunnut tehdä Skotlannista kilpailukykyisemmän alentamalla yritysveroa.⁴⁹¹ SNP näytti vahvistavan sitoutumisensa uusliberaalista politiikasta poikkeavaan itsenäiseen Skotlantiin Alex Salmondin ja Nicola Sturgeonin molempien omaksuessa Common Wealin periaatteet ja kielen vuonna 2013. Kulisseissa käytiin kuitenkin puolueen sisäisiä väittelyitä siitä, millainen itsenäisen Skotlannin talouden pitäisi olla: Huomattavaa oli, että jäsenet tuntuivat suurimmaksi osaksi kannattavan nimenomaan uusliberaalista markkinalähtöistä taloutta keskushallinnon tavoin.⁴⁹²

SNP haluaa yhdistää vasemmiston keskitiepolitiikkaa uusliberaaleihin talousstrategioihin, mikä aikoinaan osoittautui työväenpuolueelle vaikeaksi.⁴⁹³ Usein törmää väitteeseen, että maiden olisi tehtävä kompromissi taloudellisen kasvun ja elämänlaadun välillä. Pohjoismaat ovat kuitenkin

⁴⁸⁶ Carman, Johns & Mitchell 2014, 30, 33.

⁴⁸⁷ McAngus & Rummery 2018, 153–154, 156.

⁴⁸⁸ Keating 2017, 2.

⁴⁸⁹ Dardanelli & Mitchell 2014, 95.

⁴⁹⁰ Foley & Ramand 2014, 63–65.

⁴⁹¹ McAnulla & Crines 2017, 5–6.

⁴⁹² Paterson 2015, 499.

⁴⁹³ McAnulla, & Crines 2017, 5–6.

osoittaneet, että on mahdollisuutta saada molemmat.⁴⁹⁴ Ian Birrellin mukaan ruotsalaiset ovat näyttäneet, että sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja vauraus eivät ole toisiaan poissulkevia,⁴⁹⁵ ja Alice Thomson puolestaan kirjoitti Pohjoismaiden todistavan, että taloudellinen menestys on mahdollinen olematta päällekkäyvä kapitalistinen.⁴⁹⁶ Pohjoismaat ovat onnistuneet tässä ollen yhtä aikaa tasa-arvoisia ja taloudellisesti menestyneitä. Niiden esimerkin kautta SNP on pystynyt yhdistämään nämä kaksi näennäisesti vastakkaista poliittista ideologiaa. Ainakin vuodesta 2007 alkaen SNP on talouspoliittisissa selonteoissaan viitannutkin Pohjoismaihin ”vaurauden kaarena”.⁴⁹⁷ Siihen kuuluvia valtioita ihaillaan, koska ne ovat osoittaneet, että pienet itsenäiset valtiot onnistuvat yhdistämään taloudellisen kasvun alhaiseen köyhyyteen ja mataliin tuloeroihin. SNP kannattaa pohjoismaista hyvinvointimallia, joka perustuu liberaaleille markkinoille, mutta pysyy silti sitoutuneena laajaan demokraattiseen prosessiin.⁴⁹⁸

Kiinnostus Pohjoismaihin kasvoi kansainvälisesti, kun *The Economist* nimesi vuonna 2013 pohjoismaisen hyvinvointivaltion maailman parhaimmaksi yhteiskuntamalliksi.⁴⁹⁹ Common Weal -työryhmän jäsen ja Heriot-Watt yliopiston yrityspolitiikan professori Mike Danson kertoi *The Heraldille* vuonna 2013, että elintaso Pohjoismaissa on korkeampi, koska niiden talous perustuu niin kutsuttuun ”älykkääseen erikoistumiseen”. Hän kuvaili Pohjoismaita EU:n innovatiivisemmiksi ja kilpailukykyisemmiksi maiksi, jotka ovat osoittaneet, että kestävä talouskasvu voidaan saavuttaa ”politiikan kautta, joka perustuu ihmisiin, yrityksiin ja tutkimukseen, ja jota hallitus koordinoi ja edistää”.⁵⁰⁰ Talouspolitiikkansa kautta Pohjoismaat ovat saaneet sellaista vaikutusvaltaa, jota ne eivät muuten olisi saaneet väkilukunsa ja talouden kokonsa puolesta.⁵⁰¹ Myös niiden mallikas selviytyminen viimeisimmästä maailmanlaajuisesta finanssikriisistä on saanut osakseen positiivista huomiota.⁵⁰² *The Times* kertoi Ruotsin muiden länsimaiden tavoin kärsineen kansainvälisestä pankkikriisistä, mutta jo vuonna 2010 taloustieteilijät ilmoittivat maan modernin historian voimakkaimmasta talouskasvusta.⁵⁰³

Yhdistyneessä kuningaskunnassa vuoden 2008 taluskriisistä pyrittiin syyttämään valtion korkeita julkisia menoja, joiden ajateltiin olevan erityisen kohtalokkaita pienten maiden talouksille. Tanska ja

⁴⁹⁴ *The Scotsman* 13.8.2014, Scottish independence essay: Nordic model a fantasy.

⁴⁹⁵ *The Times* 19.1.2011, Why Cameron is inviting a Viking invasion.

⁴⁹⁶ *The Times* 10.2.2016, Dark days for the land of the midnight sun.

⁴⁹⁷ Lundberg 2016, 46.

⁴⁹⁸ Paterson 2015, 497–498.

⁴⁹⁹ Hilson & Newby 2015, 226.

⁵⁰⁰ *The Herald* 5.5.2013, A new blueprint for an independent Scotland.

⁵⁰¹ O'Hara 2008, 4.

⁵⁰² Marklund 2017, 625.

⁵⁰³ *The Times* 31.12.2010, Out of the snowy north, a startling tale of recovery emerged.

Norja kuitenkin näyttivät todistavan väitteen vääräksi: Finanssikriisin aikana ne molemmat pitivät itsenäiset valuuttansa sidottuina euroon, säilyttivät korkeat julkiset investointinsa ja välttivät silti taantumien pahimmat vaikutukset. Muiden tekijöiden ohella näiden Pohjoismaiden vahvuus näytti olevan siinä, että ne vastustivat houkutusta purkaa sääntelyä ja progressiivista verotusta.⁵⁰⁴ 1990-luvun lamasta selvinneitä Ruotsia ja Suomea on puolestaan pidetty todisteena siitä, että pienet valtiot voivat onnistuneesti puuttua pankkien toimintaan.⁵⁰⁵ Pohjoismaat edustavatkin harvoin tunnustettuja pienen koon tuomia etuja kansainvälisessä taloudellisessa kilpailussa.⁵⁰⁶ Taloudelliset mahdollisuudet Skandinaviassa olivat keskeinen painopiste myös ympäristöministeri Richard Lochheadin vieraillessa Ruotsissa ja Tanskassa vuonna 2013.⁵⁰⁷ Samana vuonna Macwhirter kirjoitti, että Tanskan talous on yksi maailman kilpailukykyisimmistä, ja arveli Britannian työväenpuolueen ”uudistajille” tulevan yllätyksenä, että turvallisimmat ja dynaamisemmat taloudet Euroopassa olivatkin pienet Pohjoismaat – Tanska, Norja, Ruotsi ja Suomi.⁵⁰⁸

Erityisesti Norja on toiminut taloudellisen inspiraation lähteenä nationalisteille. Norjan aikaa hyvin kestänyt menestystarina on johtanut itsenäisen Skotlannin idealisointiin Norjan kaltaisena valtiona.⁵⁰⁹ Siitä on tullut keskeinen SNP:n argumentoidessa, että itsenäinen Skotlantikin olisi taloudellisesti menestynyt. Vuonna 2001 Alex Salmond syytti keskushallintoa Skotlannin öljyvarojen tuhlaamisesta peräti 160 miljardin punnan edestä, kun se ei ollut perustanut öljyrahastoa Norjan tavoin. SNP:n mielestä Skotlannin öljyteollisuuden potentiaali uhrattiin Yhdistyneen kuningaskunnan prioriteeteille.⁵¹⁰ Norja puolestaan oli onnistuneesti saavuttanut kansallisstrategiset tavoitteensa, ja sen öljyteollisuus auttoi muuttamaan yhden Euroopan köyhimmistä maista maailman rikkaimmaksi.⁵¹¹ Ajateltiin myös, että öljyvarat olisivat voineet ratkaista Skotlannin sosiaaliset ongelmat, mikäli niitä olisi hyödynnetty oikein. Öljyn merkityksen mielikuvissa vauraudesta osoittaa sekin, että kuvituskuvaksi Riddochin ”*Look North, Scotland*” artikkelille on valittu norjalainen öljynporauslautta.⁵¹² Tämän ohella Norjan historiaa on ollut helppo hyödyntää, koska ennen itsenäisyyttään Norja oli osa Ruotsia ja huomattavan köyhä alue. Tämä on ollut mutkattomasti yhdistettävissä Skotlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan suhteeseen.⁵¹³

⁵⁰⁴ Foley & Ramand 2014, 53–54.

⁵⁰⁵ Andersson & Hilson 2009, 224.

⁵⁰⁶ Foley & Ramand 2014, 49.

⁵⁰⁷ The Herald 19.8.2013, SNP minister look to strengthen Scotland’s links with Sweden and Denmark.

⁵⁰⁸ The Herald 4.6.2013, Road to referendum: ‘Borgen reminded Scots Nordic nations have been successful.

⁵⁰⁹ Hilson & Newby 2015, 211.

⁵¹⁰ Maxwell 2009, 122.

⁵¹¹ The Scotsman 23.11.2013, Insight: Can Scotland learn from Scandinavia?

⁵¹² The Guardian 5.12.2011, Look north Scotland.

⁵¹³ Newby 2009, 321–322.

SNP on tehnyt selväksi, että itsenäisellä Skotlannilla olisi elintärkeä tarve pysyä EU:ssa. EU-jäsenyyden säilyvyys olisi ilmeinen ratkaisu itsenäisen Skotlannin taloudellisen suojan turvaamiseen. Myös Pohjoismaille on tyypillistä taloudellisen suojan hakeminen Euroopan integraatiosta, mutta lähestymistapa ja painotus vaihtelevat maittain. Pohjoismailla onkin tarjota laaja valikoima kansallisia ratkaisuja, joista valita. Ne ovat neuvotelleet itselleen oikeuden olla ottamatta osaa moniin EU:n sopimuskohtiin, ja unionin kolmella pohjoismaisella jäsenellä on kullakin oma erityinen asemansa. Vuodesta 1994 lähtien Islanti ja Norja ovat olleet Euroopan talousalueen (ETA) jäseniä ja siten päässeet EU:n sisäisille markkinoille. Kaikki Pohjoismaat ovat ottaneet osaa Schengen-sopimukseen alusta alkaen ja tekevät yhteistyötä EUROPOL- ja EUROJUST-virastojen kanssa.⁵¹⁴ Ainoastaan Suomi osallistuu täysimääräisesti kaikkeen EU:n politiikkaan mukaan lukien talouspolitiikkaan ja rahaliittoon (EMU). Tanska on puolestaan kieltäytynyt EU:n kanssa yhteisestä puolustuspolitiikasta.⁵¹⁵ Skotlantia luonnonvaroiltaan eniten muistuttavat Norja, Islanti, Färsaaret ja Grönlanti saavat tuottoa enimmäkseen kalan, öljyn ja maakaasun kaltaisista luonnonvaroista sekä muista energialähteistä ja turismista. Tämä poliittisen kulttuurin ja maantieteen ohella on syy, miksi ne ovat pitäneet ETA:a EU-jäsenyyttä kannattavampana. Ne eivät ole nähneet EU:n tarjoavan riittävän vahvaa suojaa ja etuja, jotta ne olisivat luovuttaneet sille itsemääräämisoikeuttaan. Ruotsi ja Tanska puolestaan ovat vahvemmin suuntautuneita manner-Eurooppaan ja niiden maatalouden ja teollisuuden viennin osuus on suurempi, joten EU-markkinat ovat näyttäneet houkuttelevilta. Suomen EU-jäsenyyden motiivit ja sen sitoutuminen EMU:un liittyvät selvimmin turvallisuuteen. EU auttoi kompensoimaan kaupankäynnin romahdusta entisen Neuvostoliiton kanssa ja vakiinnutti Suomen ja sen kansan aseman osana länsimaita.⁵¹⁶

Pohjoismaista on etsitty ratkaisuja ja vaihtoehtoja myös Yhdistyneen kuningaskunnan EU-erolle. Vuonna 2012 The Timesin toimittaja David Charter kirjoitti, että Norjan suhde Brysseliin tulisi nähdä yhtenä vaihtoehtona.⁵¹⁷ The Heraldin haastattelussa Lesley Riddoch puolestaan kertoi, että Pohjoismailla on tarjota esimerkki kaikista vaihtoehdoista, joita Skotlanti voisi tutkia suhteessa Brexitiin. Samaisessa artikkelissa kerrotaan Skotlannin hallituksen tiedottaneen, että ”tietojen ja kokemusten vaihtaminen Pohjoismaiden kanssa on aina ollut hyödyllistä Skotlannille.”⁵¹⁸ Vuonna 2017 Skotlannin Eurooppa-asioista vastaava ministeri Alasdair Allan kertoi Brexitin kasvattaneen

⁵¹⁴ Thorhallsson & Bailes 2017, 51, 55, 58, 62–63, 66, 69.

⁵¹⁵ Fleming 2014, 765.

⁵¹⁶ Thorhallsson & Bailes 2017, 59.

⁵¹⁷ The Times 31.12.2012, A model for small states.

⁵¹⁸ The Herald 23.10.2016, How Nordic nations can provide Brexit inspiration for Scotland.

Skotlannin ja Pohjoismaiden välisten suhteiden tärkeyttä. Hän sanoi Skotlannin haluavan jatkaa läheisiä suhteita muuhun Eurooppaan – erityisesti pohjoisiin naapureihinsa.⁵¹⁹

4.4. Puolustuspolitiikka

Kuten Pohjoismaiden, myös itsenäisen Skotlannin turvallisuuspoliittisesti suurimpana ulkoisena uhkana olisi todennäköisesti Venäjä. The Scotsmanin vuoden 2013 artikkelissa islantilaisyliopiston turvallisuuspolitiikan asiantuntijat kertoivat, että kuten kaikki Pohjoismaat, Skotlantikin olisi huomattavassa strategisessa alakynnessä suhteessa alueen merkittävimpään toimijaan – Venäjään. Itsenäisellä Skotlannilla olisi vain kahdestoistaosa väestöstä ja paljon vähemmän sotilaallista voimaa lähimpään naapuriinsa eli muuhun Iso-Britanniaan verrattuna. Se olisi myös geopoliittisesti haavoittuvaisempi arktisten alueiden suunnalta, joilla odotetaan tapahtuvan nopeaa kehitystä ja turbulenssia.⁵²⁰ Vaikka Skotlanti onkin Pohjoismaihin verrattuna Venäjältä kaukainen valtio, merkitsisi sen strateginen sijainti pohjoisessa kolmen meren ja yhden merkittävimmän Nato-liittolaisen välissä, kuitenkin geopoliittisesti tärkeää asemaa. Pohjois-Skotlanti ja sen saaret sijaitsevat lähellä arktisia alueita, jotka ovat Venäjälle ja muille pohjoisille valtioille tärkeitä niin puolustuspoliittisen asemansa kuin luonnonvarojensakin vuoksi. Kööpenhaminan yliopiston sotilastukikeskuksen johtaja professori Mikkel Rasmussen kertoi The Scotsmanille vuonna 2012:

”Ympäristömuutokset sekä arktisten alueiden turvallisuusulottuvuus ovat merkityksellisiä kaikissa Pohjois-Euroopan maissa – mukaan lukien Tanskassa ja Skotlannissa. Skandinavian, Skotlannin ja Grönlannin välisen alueen strategisen merkityksen vuoksi yhteinen turvallisuus- ja puolustustyömme on entistä tärkeämpää tulevaisuudessa.”⁵²¹

SNP on ymmärtänyt tämän, ja vuonna 2014 Skotlannin ulkoministeriön edustaja kertoi, että itsenäinen Skotlanti jakaisi intressit ja pyrki tiiviimpään suhteeseen Pohjoismaiden neuvoston kanssa erityisesti mitä tulee arktisiin alueisiin.⁵²² Kaksi vuotta myöhemmin Nicola Sturgeon otti osaa arktisten alueiden konferenssiin Reykjavikissa. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun Skotlanti osallistui pelkästään arktisille maille tarkoitettuun tapahtumaan.⁵²³ Vielä samana vuonna Skotlanti myös kutsui edustajat kaikista viidestä Pohjoismaasta Arctic Connection -konferenssiin Glasgow’hun keskustelemaan, kuinka maat voisivat tehdä tutkimusyhteistyötä yhteisteisten ongelmien, kuten

⁵¹⁹ The Scotsman 30.9.2017, Scotland should look to ‘Nordic neighbours’ post Brexit.

⁵²⁰ The Scotsman 30.7.2013, Independent Scotland would need shelter from allies.

⁵²¹ The Scotsman 14.10.2012, Scottish independence: SNP appeal over Nordic allies.

⁵²² The Herald 16.3.2014, Scotland welcome on Nordic forum.

⁵²³ The Scotsman 10.10.2016, Countries of the Arctic are our natural allies.

ilmastonmuutoksen, ratkaisemiseksi.⁵²⁴ Itsenäisestä Skotlannista tulisi myös eräänlainen Iso-Britannian strateginen sisämaa, joka toimisi puskurina perinteistä Venäjän uhkaa vastaan.⁵²⁵

Pohjoismaat ovat eläneet vuosikymmeniä samojen ulkopoliittisten haasteiden kanssa, jotka kohdistuisivat myös itsenäiseen Skotlantiin. Ne ovat keksineet monipuolisia suojauksen keinoja säilyttäen samalla vahvan kansallisen omaleimaisuutensa. Pohjoismaat ymmärtävät, etteivät ne koskaan pystyisi omilla pienillä voimillaan puolustautumaan Venäjää vastaan tai voittamaan sitä sotilaallisessa yhteenotossa. Tästä syystä niistä on tullut hyviä löytämään itselleen vahvoja liittolaisia. Ne ovat myös taitavia tasapainottelemaan eri vaikutusvaltaisten liittolaisten välillä. Esimerkiksi arktisia alueita kohtaan kasvavan mielenkiinnon seurauksena puolueettomat Ruotsi ja Suomi ovat liittyneet tiiviimpään puolustusyhteistyöhön Naton kanssa, vaikkakin pidättäytyneet jäsenyydestä. Norja ja Tanska olivat mukana Naton perustamisessa, mutta ovat silti kieltäneet kaiken ulkomaisen sotilaallisen läsnäolon alueillaan. Islannilla taas ei ole Nato-jäsenyydestään huolimatta puolustusvoimia lainkaan.⁵²⁶

Vuonna 2017 Skotlannin hallitus julkaisi All Points North nimisen toimintasuunnitelman Pohjoismaihin suuntautuvasta politiikasta. Mietintö linjasi tavoitteeksi pohjoisilta naapureilta oppimisen sekä suhteiden vahvistamisen niiden kanssa.⁵²⁷ Pohjoismaat tarjoavatkin Skotlannille tärkeitä oppitunteja itsenäisyyttä varten,⁵²⁸ ja monimuotoisia vaihtoehtoja pysytellen samalla ”pohjoismaalaisen” mallin sisällä.

SNP:ssä itsenäisen valtion puolustuspolitiikka on noussut esille ongelmana, jossa osapuolten kannat eroavat merkittävästi toisistaan jopa puolueen sisällä, ja erityisesti mitä tulee Nato-jäsenyyteen. On oletettu, että Skotlannin kuuluminen Natoon vaikeuttaisi ydinkärkiä kuljettavien Trident-sukellusveneiden poistoa Skotlannin aluevesiltä. Ydinaseriisuntakampanja (*Campaign for Nuclear Disarmament* lyh. CND) on tukenut Skotlannin itsenäisyyttä, koska on pitänyt sitä todennäköisimpänä tapana päästä eroon ydinsukellusveneistä, joille ei ole Britanniassa muita vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja.⁵²⁹

⁵²⁴ The Herald 23.12.2014, We already have so much in common with our Nordic neighbours.

⁵²⁵ Thorhallsson & Bailes 2017, 62–63.

⁵²⁶ Thorhallsson & Bailes 2017, 56–57, 64–65, 69.

⁵²⁷ The Scotsman 17.5.2020, Why Finns believe Scotland could become Nordic nation number six.

⁵²⁸ Bailes 2012, 159.

⁵²⁹ Dardanelli & Mitchell 2014, 96.

SNP:n ydinaseita vastustavalla mielipiteellä on paljon kannatusta kansan keskuudessa.⁵³⁰ Se on kuitenkin tuottanut erimielisyyksiä SNP:n ja sen potentiaalisten liittolaisten, Naton ja Pohjoismaiden, välille. Puolustusministeri Angus Robertson (SNP) on usein maininnut Skandinavian maat esimerkkinä itsenäisen Skotlannin puolustusvoimille.⁵³¹ Vuonna 2012 Robertson kehotti puoluetta tukemaan Nato-jäsenyyttä, jotta itsenäinen Skotlanti voisi työskennellä yhdessä Pohjanmeren naapuriensa kanssa maanpuolustusasioissa. Tutkailtuaan Pohjoismaiden näkemyksiä, puoluejohto alkoi uskoa, että itsenäinen Skotlanti voisi säilyttää Nato-jäsenyyden ilman, että sen olisi tingittävä tavoitteestaan poistaa ydinaseet Skotlannin alueelta. Robertsonin mukaan Norjan, Tanskan ja Islannin virkamiehet kertoivat hänelle jäsenyyden olevan ratkaiseva maidensa kansallisen turvallisuuden kannalta. Alex Salmond puolestaan lupasi, että itsenäisen Skotlannin perustuslaissa kiellettäisiin ydinaseet valtion alueella.⁵³² Pohjoismaat ovat siten toimittaneet Skotlannille paitsi vaihtoehtoisia ratkaisuja myös toimineet eräänlaisena painostusryhmänä. Historioitsija Phillips O'Brien Glasgow'n yliopistosta arveli, että Tanskan ja Norjan kaltaisten maiden – joihin SNP on pyrkinyt tekemään vaikutuksen – aiheuttama paine oli ainakin osittain syy puolueen mielenmuutokseen. O'Brienin mukaan puolue halusi tehdä selväksi, että Skotlannin itsenäisyys minimoisi uhan Naton puolustukselle.⁵³³ Robertsonin sanat tuntuivat vahvistavan tämän:

”Naapurimme arvostavat Naton jäsenyyttä osana tavanomaista puolustusta ja Skotlannin pitäisi hyvänä naapurina ottaa tämä vakavasti. Kun otetaan huomioon yhteiset haasteemme, ei ole järkevää Skotlannin jättää käyttämättä tilaisuutta, kun voisimme, ja ennen kaikkea meidän pitäisi työskennellä yhdessä. Skotlanti voi itsenäistyttyään päästä eroon Tridentistä, ja toimia luotettavana perinteisenä liittolaisena, kuten Norja ja Tanska”.⁵³⁴

4.5. Pohjoismainen yhteistyö

Vaikkeivat Pohjoismaat voi yksin tarjota Skotlannille suojaa missään edellä mainitussa ulottuvuudessa omien rajoitteidensa ja strategisen riippuvuutensa vuoksi, olisivat ne liittolaisina kuitenkin arvokkaita.⁵³⁵ Pohjoismaiden neuvoston ja siellä virallistettavan pohjoismaisen yhteistyön kautta ne ovat rakentaneet toinen toisilleen suojauksen perustan, vaikkei keskinäistä alueellista integraatiota olekaan koskaan saavutettu tai edes haluttu saavuttaa. Ilmeisemmin tämä on

⁵³⁰ Fleming 2014, 768.

⁵³¹ The Herald 8.5.2012, As others see us: The view from Denmark.

⁵³² The Scotsman 14.10.2012, Scottish independence: SNP appeal over Nordic allies.

⁵³³ The Herald 13.10.2013, SNP's mission to woo the world.

⁵³⁴ The Scotsman 14.10.2012, Scottish independence: SNP appeal over Nordic allies.

⁵³⁵ Thorhallsson & Bailes 2017, 67.

yhteiskunnallista suojelua, mutta myös EU:n, Naton ja Yhdysvaltojen tarjoaman taloudellisen, diplomaattisen ja puolustuksellisen suojan täydentämistä. Pohjoismaana itsenäinen Skotlanti hyötyisi maiden välisestä yhteistyöstä, mitä tulee sille tärkeisiin intresseihin, kuten arktisten alueiden kasvavaan haasteeseen ja öljyn ja maakaasun hyödyntämiseen. Nato-jäsenenä itsenäisen Skotlannin olisi Pohjoismaiden tavoin kuitenkin todennäköisesti maksettava jäsenyydestään osallistumalla Naton johtamiin sotilasoperaatioihin ulkomailla. SNP onkin ilmoittanut haluavansa itsenäisen Skotlannin osallistuvan tällaisiin tehtäviin, kunhan niillä on selkeä kansainvälisen oikeuden hyväksyntä. Se on ehdottanut, että Skotlannin osallistuminen sotilastoimintaan edellyttäisi myös YK:n sopimusten noudattamista sekä Skotlannin hallituksen ja parlamentin hyväksyntää. Tällaisia tehtäviä olisivat esimerkiksi rauhanturvaoperaatiot ja avun toimittaminen pienempien konfliktien, kuten luonnonmullistusten ja akuuttien hätätilanteiden, ratkaisemiseksi.⁵³⁶

Pohjoismaiden ajatellaan voivan tarjota Skotlannille erityisasiantuntemusta mitä tulee sen toiveisiin osallistua rauhanturvaamiseen, asekontrolliin, humanitaariseen apuun, puhtaaseen energiaan sekä liberaaleihin sosiaalidemokraattisiin yhteiskunnallisiin arvoihin. Pohjoismaiden vaihtelevat kokemukset ja toveruus, jonka kautta ne ovat löytäneet suojaa toisistaan, voivat tarjota Skotlannille arvokasta tukea siirtymäprosessissa kohti itsenäistä valtiota.⁵³⁷

Ottaen huomioon Skotlannin geopoliittisen aseman muiden yhtäläisyyksien lisäksi, olisi todennäköistä, että itsenäinen Skotlanti pyrki puolustusyhteistyöhön pohjoisten naapuriensa kanssa. Tämä onkin keskeisessä roolissa Skotlannin hallituksen itsenäisyysuunnitelmissa.⁵³⁸ Robertson kertoi vuonna 2013 SNP:n olevan sitoutunut pohjoisten alueiden turvallisuuden ja vakauden takaamiseen yhdessä Skotlannin pohjoisten naapurien ja liittolaisten kanssa.⁵³⁹

Pohjoismaiden yhteinen puolustusyhteistyöhanke (*Nordic Defence Cooperation* lyh. NORDEFECO) on muodostunut sekä Skotlannin hallituksen kiinnostuksen kohteeksi että esikuvaksi. Kansallisista, historiallisista ja puolustuspoliittisista strategisista eroista huolimatta organisaatio tarjoaa viitekehysten, jonka puitteissa Pohjoismaat voivat tehdä yhteistyötä yhteisten intressien saavuttamiseksi.⁵⁴⁰ NORDEFECO: on liittyminen ja pohjoismaalaisten ratkaisujen tutkiminen tarjoaisi itsenäisen Skotlannin vähentyneille sotilaallisille resursseille optimointimahdollisuuden. Tämän lisäksi se voisi hakeutua *West Nordic Cooperation* -hankkeeseen, joka koostuu Islannin, Färsaarten,

⁵³⁶ Kaarbo & Kenealy 2017, 23–25, 36–37.

⁵³⁷ Thorhallsson & Bailes 2017, 68–70.

⁵³⁸ Fleming 2014, 766.

⁵³⁹ The Scotsman 22.10.2013, Scottish independence may boost Nordic partnership.

⁵⁴⁰ Fleming 2014, 765.

Grönlannin ja Norjan rannikkoalueiden puolustusyhteistyöstä, ja jota lähellä Skotlanti on jo maantieteellisesti pohjoisten saartensa kautta. Myös muita vaihtoehtoisia yhteistyömuotoja voitaisiin kehittää varsinkin, kun ”Nordic-plus” on jo luonut tälle käytännön pohjan.⁵⁴¹ Esimerkiksi vuonna 1998 Pohjoismaisen neuvoston silloinen presidentti Olof Salmén oli vihjannut Skotlannin vierailullaan, että se voisi päästä osaksi laajennettua Pohjoismaiden neuvostoa.⁵⁴² Hallituksen viranomaiset ovat myös tutkineet mahdollisuutta luoda pohjoismaatyypinen tiedustelupalvelu itsenäisyyden jälkeen.⁵⁴³

Itsenäisyys korostaisi myös Skotlannin lähimmän maantieteellisen naapurin, jäljelle jäävän Iso-Britannian, tärkeyttä. Hallitus tarvitsisi Lontoon täyden tuen, kunnes sen oma puolustuspoliittinen järjestelmä olisi onnistuneesti rakennettu. Taloudellisesti ei olisi järkevää uudelleenrakentaa sotilastukikohtia ja tiedustelupalvelua, joten kummankin maan kannalta paras vaihtoehto olisi puolustusyhteistyö. Tällaisen sopimuksen solmimisessa NORDEFECO voisi toimia mallina.⁵⁴⁴ Pohjois-Euroopan vakauden säilyttämisen näkökulmasta Pohjoismailla olisi myös itsellään vahva motiivi tukea itsenäisen Skotlannin neuvotteluita Yhdysvaltojen, Iso-Britannian ja multilateraalien instituutioiden kanssa.⁵⁴⁵

Itsenäisenä Skotlannin olisi löydettävä samanmielisiä valtioita taatakseen tarvittavan tuen kansainvälisissä neuvotteluissa. Pohjoismaat tunnetaan keskinäisestä diplomaattisesta yhteistyöstä kansainvälisissä elimissä. Parhaiten tämä tulee esille YK:ssa, jossa ne kiertävät pienen kokonsa tekemällä yhteisiä aloitteita, antamalla samoja kannanottoja ja tukemalla toinen toisiaan äänestyksissä. Tällainen yhteistyö on johtanut merkittävämpään vaikutusvaltaan suhteessa Euroopan unioniin. 1990-luvulta lähtien Pohjoismaiden johtajat ovat neuvotelleet keskenään ennen suuria EU-kokouksia sopien yhteisistä kannoista tai etsien tapoja olla erimieltä tuottamatta haittaa toisilleen. Pohjoismaat ovat keksineet yhteisiä tapoja vaikuttaa EU:n poliittisiin osa-alueisiin saadakseen tahtonsa läpi esimerkiksi Pohjoismaisen taisteluosaston (NBG) perustamiseksi ja yhteisen pelastussuunnitelman laatimiseksi siviilihätätilanteisiin. Liittyttyään EU:hun vuonna 1995 Suomella ja Ruotsilla oli vaikutusvaltainen rooli unionin sotilaallisen toiminnan kehittämässä.⁵⁴⁶

Kuten Islannin tapauksessa, pohjoismainen yhteistyö voisi tarjota manner-Euroopasta muuten syrjäiselle ja kaukaiselle Skotlannille keskeisiä poliittisia ja yhteiskunnallisia yhteyksiä, pääsyn

⁵⁴¹ Thorhallsson & Bailes 2017, 68–69.

⁵⁴² Newby 2009, 311.

⁵⁴³ The Herald 28.7.2013, Scottish civil servants probe plans for ‘Nordic’ intelligence services after independence.

⁵⁴⁴ Fleming 2014, 766.

⁵⁴⁵ Thorhallsson & Bailes 2017, 68.

⁵⁴⁶ Thorhallsson & Bailes 2017, 57, 60–61, 68.

arktisille alueille, yhteisen kannan moniin eurooppalaisiin ja kansainvälisiin kysymyksiin sekä vetovoimaisen pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan tuotemerkin.⁵⁴⁷ Ib Hansen korosti kirjoituksessaan pohjoismaiseen yhteistyöhön kuuluvaa turvan, toveruuden ja yhtenäisyyden tunnetta, jota hän vertaa perheeseen:

”Huolimatta eroavaisuuksista olemme paljon enemmän kuin pelkkiä naapureita. Olemme varmasti ystäviä, ja monet meistä pitävät meitä mielellään perheenä. Ei ole epäilystäkään, etteivätkö muut tarjoaisi puolustusta ja tukea, mikäli yhtä meistä uhattaisiin sotilaallisesti. Olimmepa sitten ystäviä, perhettä tai liittolaisia, olemme kaikki pelottoman itsenäisiä ja vartioimme itsenäisyyttämme mustasukkaisesti, mutta kunnioittaen toinen toisiamme aidon yhteistyön hengessä. Minulla ei ole epäilystäkään siitä, etteikö itsenäinen Skotlanti kaikkina suurine luonnonvaroineen, henkilöresursseineen sekä halullaan rakentaa oikeudenmukaisempi ja huolehtivaisempi yhteiskunta, pystyisi samaan.”⁵⁴⁸

5. Johtopäätökset

Nationalistit ovat pyrkineet sitomaan pohjoismaalaisuuden osaksi skotlantilaista kansallisidentiteettiä vetoamalla niin maantieteellisiin, historialliseen kuin kulttuurisiin seikkoihin, jotka yhdistävät Skotlantia ja Pohjoismaita. Skotlantilaisten on korostettu olevan erityisiä muista briteistä juuri tämän väitetyn pohjoismaalaisuutensa takia. Tätä on vahvistettu myös vetoamalla hyvin tunnettuihin kansallisiin yleistyksiin skotlantilaisesta ja pohjoismaalaisesta kansanluonteesta – erityisesti mitä tulee Skotlannin vasemmistolaisuuteen. Yhdistämällä Pohjoismaihin liittyviä historiallisia aiheita ja kansallisia myyttejä nationalistit ovat pyrkineet luomaan matkan Skotlannin itsenäisyyteen. Itsenäisyyttä perustellaan sillä, että skotlantilaiset ovat luonteeltaan ja arvoiltaan samanlaisia kuin sosiaalidemokraattisina, kansainvälisinä ja egalitaristisina tunnetut pohjoismaalaiset kansat. Täten Skotlanti ei mahdu samaan unioniin konservatiivisen, Eurooppa vastaisen ja itsekkään Englannin kanssa.

Skotlantilaisilla on osana Yhdistynyttä kuningaskuntaa kaksoisidentiteetti. Skotlannin erityistä pohjoismaalaisuutta on korostettu suhteessa brittiläisyyteen, jotta skotlantilainen identiteetti vahvistuisi brittiläisen kustannuksella. Ajatus on, että näin skotlantilaiset saataisiin asettumaan itsenäisyyden kannalle, kun emotionaaliset siteet brittiläisyyteen heikkenisivät. Tyypillistä on, että Pohjoismaita verrataan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan siten, että niiden paremmuus korostuu. Ne ovat kaikkien mahdollisten tutkimusten mukaan tasa-arvoisempia, koulutetumpia, terveempiä ja

⁵⁴⁷ Thorhallsson & Bailes 2017, 57, 60–61, 68.

⁵⁴⁸ The Scotsman 8.1.2014, Nordic alliance sets example to Scots voters.

rikkaampia *kuin* Yhdistynyt kuningaskunta, joka on vanhanaikainen, epädemokraattinen ja vailla mahdollisuuksia. Samalla tuodaan esille skotlantilaisten heikot vaikutusmahdollisuudet unionissa, jossa toinen osapuoli on väestöltään kymmenkertainen. Pohjoismaat osoittavat, että pienen itsenäisen maan kansalaisten ei tarvitse tyytyä siihen, että heidän intressinsä tulevat aina viimeisinä.

Muokataksaan yhteiskuntaansa pohjoismaalaiseen suuntaan, pitäisi Skotlannin hallituksen saada sellaisia valtuuksia, joita sille ei ole tällä hetkellä hajautettu. Täten Yhdistynyt kuningaskunta on haluttu esittää perin juuri pohjoismaalaisten arvojen vastaisena valtiona, joka estää Skotlantia saavuttamasta parempaa tulevaisuutta. Koska keskushallitus on oikeistolainen, ahne ja suhtautuu Skotlantiin piittaamattomasti, ei se voi koskaan tarjota skotlantilaisille, mitä he pohjoismaalaisena kansakuntana haluavat ja tarvitsevat. Skotlantilaisten tarpeet ja ongelmat ovat niin perin juuri skotlantilaisia, että englantilaisesta talous- ja mediaeliitistä koostuva keskushallinto ei voi niitä edes täysin ymmärtää. Rakentaakseen skotlantilaisten arvojen mukaisen yhteiskunnan, ja täten saavuttaakseen täyden potentiaalinsa kauan kadoksissa olleena kuudentena Pohjoismaana, täytyisi Skotlannin olla itsenäinen. Pohjoismaalaisuuden liittämällä skotlantilaisuuteen on haluttu vahvistaa skotlantilaista kansallista ylpeyttä yhdistämällä siihen Pohjoismaihin liitettyjä tunnettuja positiivisia stereotyyppioita. SNP:n ajatus on, että skotlantilaisen kansallisidentiteetin omaksuneet kansalaiset äänestäisivät kaikkein todennäköisemmin itsenäisyyden puolesta.

Pohjoismaalainen hyvinvointivaltiomalli on nationalistien eniten viittaama esimerkki siitä, millaista yhteiskuntaa itsenäinen Skotlanti voisi tavoitella. Tätä on edesauttanut se, että Pohjoismailla on Britanniassa erinomainen maine. Niihin liitetyt positiiviset mielikuvat ovat vahvasti yhtäläisiä Pohjoismaiden itse itsestään aggressiivisesti markkinoimien autostereotyyppioiden kanssa. Lehdistöanalyysi on paljastanut, että brittimedia viittaa Pohjoismaihin jatkuvasti modernimpina, tasa-arvoisimpina, onnellisimpina, menestyneimpinä, myötätuntoisempina ja älykkäimpinä kansakuntina. Erityisen suuri vaikutus on ollut pohjoismaalaisille fiktiivisillä kulttuurituotteilla, jotka pyrkivät markkinoimaan pohjoismaalaiseen hyvinvointivaltion tuotemerkkiin yhdistettyjä positiivisia stereotyyppioita. Pohjoismaiden julkikuva on vedonnut britteihin, jotka kaipaavat Thatcherin aikaa edeltänyttä hyvinvointiyhteiskuntaa ja arvoja, jotka ovat joutuneet uuden modernin valtiokäsitteen yliajamiksi. Pohjoismaiden yhteiskunnallista todellisuutta ei juurikaan tunneta, vaan mielikuvat niistä ovat usein idealisoituja, eivätkä ota huomioon nykyaikaisia ongelmia tai sitä, että Pohjoismaat eivät ole niin vasemmistolaisia kuin mitä mediassa näyttäytyvät. Pohjoismaalaisten äänestämät keskustaoikeistolaiset hallitukset ja muukalaisvihamieliset oikeistolaispuolueet eivät ole juurikaan vaikuttaneet siihen, että SNP jatkaa puhumista edistyksellisistä, sosiaalidemokraattisista, kansainvälisistä ja suvaitsevaisista Pohjoismaista. Keskustelussa onkin yleisesti jätetty huomiotta

Pohjoismaiden sisäiset jännitteet ja muutokset leimaamalla ne pelkäsi yhteiskunnalliseksi hienosäädöksi. Tähän liittyy vahvasti oletus pohjoismaalaisten eräänlaisesta ”sisäänrakennetusta” sosiaalidemokraattisuudesta.

Pohjoismaista sosiaalidemokratiaa on perusteltu myyttillä muinaisesta pohjoismaisia kansoja yhdistävästä erityisluonteesta, joka on poikkeuksellisen järkevää, tasa-arvoinen ja yhteisöllinen. Kulttuurisilla erityispiirteillä ja kansanluonteella on haluttu selittää, miksei samanlaista yhteiskuntaa voisi rakentaa Britanniassa. Huomioon ei ole otettu, että Pohjoismaat eivät ole todellisuudessa poliittisesti yhtenäinen kokonaisuus. Niiden historiaa, taloutta ja sosiaalipolitiikkaa ei erotella toisistaan, vaikka esimerkiksi ulkopolitiikka on eri Pohjoismaissa monimuotoinen. Vertailua on sen sijaan tehty ensisijaisesti Pohjoismaiden ja Englannin välillä. Tämä on tahattomasti edesauttanut SNP:n narratiivia siitä, että pohjoismaalaiset skotit eivät voi rakentaa sosiaalidemokratiaa kansanluonteeltaan sopimattomien englantilaisten kanssa.

Skotlannin itsenäisyyskampanjan aikana SNP:n vastustajat pyrkivät kyseenalaistamaan nationalistien esittämän kuvan Pohjoismaista ihanneyhteiskuntina, jollaiseksi itsenäinen Skotlantikin voisi muuttua. Nämäkin puheenvuorot eivät kuitenkaan tarjonneet kovin perusteellisia oivalluksia pohjoismaalaisten yhteiskuntien realiteeteista nykyajan globalisaation, hyvinvointipolitiikan ja maahanmuuton todellisuudessa. Sen sijaan myös niitä värittivät stereotyyppit, jotka kuvailivat pohjoismaalaisia alkoholisoituneiksi, ennakkoluuloisiksi ja synkkämielisiksi kansoiksi, jotka eivät noudata omia ihanteitaan, ja hyväksikäyttävät tehottoman, vapauksia rajoittavan totalitaristisen yhteiskuntansa ylellisiä sosiaalitukia. Toisaalta Pohjoismaihin pyrittiin yhdistämään kova oikeistolaisuus ja julkisten palvelujen ylenpalttinen yksityistäminen, mihin skotlantilaiset ovat perinteisesti suhtautuneet karsaasti.

Pohjoismaiden valinta skotlantilaisen nationalismin esikuvaksi on osittain johtunut niiden sijainnista, ja siitä, ettei syrjäisellä Skotlannilla ole ollut monia naapurivaltioita, joista valita. Enemmän merkitystä on kuitenkin ollut sillä, että Pohjoismaiden avokätinen ja demokraattinen maine on vedonnut skotlantilaisiin äänestäjiin. Skotlannin muuta Yhdistynyttä kuningaskuntaa keskimääräistä korkeampi köyhyys ja eriarvoisuus ovat tehneet pohjoismaalaisesta sosiaalidemokratiasta houkuttelevan vaihtoehdon. Pohjoismaat ovat tunnettuja tasa-arvostaan ja vauraudestaan, joista skotlantilaiset ovat kokeneet jääneensä paitsi osana unionia. Niiden edistynyt sosiaalipolitiikka on toiminut houkuttimena universaalien päivähoitopalvelujen, terveydenhuollon, ilmaisen koulutuksen ja paremman sosiaaliturvan muodossa samalla, kun Yhdistyneen kuningaskunnan oma keskushallinto

on heikentänyt näitä kaikkia. Tämä on vedonnut erityisesti naisiin ja nuoriin äänestäjiin, joiden kannatusta SNP:n on perinteisesti ollut hankala saavuttaa.

Pohjoismaat ovat positiivinen esimerkki pienistä valtioista, jotka ovat koostaan huolimatta sekä sosiaalipoliittisesti että taloudellisesti menestyneitä. Ne ovat myös todistaneet, että sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja taloudellinen menestys eivät ole toisiaan poissulkevia. Siten ne ovat hälventäneet Skotlannin itsenäisyyteen liittyvää huolta siitä, voisiko pieni itsenäinen valtio selviytyä taloudellisesti ja puolustuspoliittisesti, ja samalla olla kansainvälisesti vaikutusvaltainen. Lupaukset pohjoismaisesta hyvinvointivaltiomallista ovat saaneet itsenäisyyden näyttämään riskien arvoiselta. Myös jo olemassa oleva yhteiskunnallinen kiinnostus Pohjoismaita kohtaan tutkijoiden ja toimittajien osalta on tehnyt niistä esikuvan, jonka taakse on ollut helppo kerätä eri painostusryhmien kannatusta.

Pohjoismaiden politiikan monimuotoisuus tarjoaa Skotlannille laajan valikoiman ulkopoliittisia ja taloudellisia ”malleja”, joista valita. Sama pätee niiden suhteeseen Euroopan unioniin ja Natoon. Koska Skotlanti kuuluu alueeseen, jolla on strategista merkitystä erityisesti Norjalle, Tanskalle ja Islannille, olisi Pohjoismailla erityinen intressi toimia eräänlaisena ”mentoreina” itsenäisen Skotlannin ja ulkovaltojen välillä. Siten itsenäisellä Skotlannilla olisi hyvä mahdollisuus päästä osaksi Pohjoismaiden neuvostoa, jonka kautta Pohjoismaat tarjoavat toisilleen mahdollisuuksia vaikuttaa suurissa kansainvälisissä organisaatioissa, joissa pienen valtion olisi muuten vaikea tulla kuulluksi. Pohjoismaat toimisivat maantieteellisesti muuten syrjäiselle Skotlannin eräänlaisena ”väylänä” Keski-Euroopan ja muun maailman talousmarkkinoille. Koska Pohjoismaat ovat eläneet vuosisatoja samojen talous- ja turvallisuuspoliittisten haasteiden kanssa, joihin itsenäinen Skotlantikin törmäisi, niiden ajatellaan pystyvän tarjoamaan Skotlannille erityistä kokemusta ja asiantuntemusta tällä saralla. Arvokkaan viiteryhmän Pohjoismaista tekee myös se, että saavuttamalla epävirallisenkin statuksen yhtenä Pohjoismaista, Skotlanti voisi hyödyntää niiden menestyvää pohjoismaalaisen hyvinvointivaltion tuotemerkkiä, mikä vauhdittaisi vasta itsenäistyneen valtion turismia, taloutta ja kulttuuria. Näin Skotlanti voisi osittain välttyä pienille valtioille tärkeältä, mutta kalliilta, kansainvälisen imagon rakennusprosessilta.

Lähteet

Aineisto

The Guardian

Peter Mortimore, "The Nordic countries could teach us about teamwork in education". The Guardianin verkkoversio 5.10.2010.

<https://www.theguardian.com/education/2010/oct/05/education-policy-nordic-countries> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Andrew Boyle, "Scotland and Norway: A special relationship." The Guardianin verkkoversio 2.10.2011. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2011/oct/04/scotland-norway-special-relationship> > [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Lesley Riddoch, "Look North, Scotland". The Guardianin verkkoversio 5.12.2011 <https://www.theguardian.com/commentisfree/2011/dec/05/north-scotland-nordic> > [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Lucy Rock, "What Britain could learn from Denmark's childcare model". The Guardianin verkkoversio 18.2.2012 <https://www.theguardian.com/society/2012/feb/18/britain-learn-denmark-childcare-model> > [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Alexandra Topping, "UK urged to follow Nordic model of criminalising prostitution clients". The Guardianin verkkoversio 11.12.2013 <https://www.theguardian.com/global-development/2013/dec/11/uk-nordic-model-prostitution-clients-buyer-sex> > [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Allan Little, "Would the Scandinavians want Scotland?". The Guardianin verkkoversio 26.1.2014 <https://www.theguardian.com/uk-news/shortcuts/2014/jan/26/would-scandinavians-want-scotland> > [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Michael Booth, "Dark lands: the grim truth behind the 'Scandinavian miracle'". The Guardianin verkkoversio 27.1.2014 <https://www.theguardian.com/world/2014/jan/27/scandinavian-miracle-brutal-truth-denmark-norway-sweden> > [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

John Dickie, "Tackling poverty is a big price in Scotland independence debate". The Guardianin verkkoversio 14.3.2014. <https://www.theguardian.com/uk-news/scotland-blog/2014/mar/14/scotland-poverty-referendum> > [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Julia Skott, "The Nordic model for reporting the sexual violence risks demeaning itself". The Guardianin verkkoversio 7.3.2014

<<https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/mar/07/nordic-model-reporting-sexual-violence-swedish-women>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Philip Oltermann, "As Swedish elections loom, cracks start to show in 'Nordic model'". The Guardianin verkkoversio 11.9.2014 <<https://www.theguardian.com/world/2014/sep/11/swedish-elections-cracks-showing-nordic-model>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Henrietta Moore, "Why Scandinavia Is Not The Model For Global Prosperity We Should All Pursue" The Guardianin verkkoversio 1.12.2014 <<https://www.theguardian.com/sustainable-business/2014/dec/01/why-scandinavia-is-not-themodel-for-global-prosperity-we-should-all-pursue>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Alberto Nardelli & George Arnett, "Rightwing Anti-Immigration Parties in Nordic Countries". The Guardianin verkkoversio 19.6.2015

<<https://www.theguardian.com/news/datablog/2015/jun/19/rightwing-anti-immigration-parties-nordic-countries-denmark-sweden-finland-norway>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Julian Coman, "Scandinavian Far Right Stolen Left's Ground Welfare". The Guardianin verkkoversio 26.7.2015 <<https://www.theguardian.com/world/2015/jul/26/scandinavia-far-right-stolen-left-ground-welfare>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Henry McDonald, "Scotland should look to ally with Nordic nations, not EU, says legal expert". The Guardianin verkkoversio 18.7.2016. <<https://www.theguardian.com/uk-news/2016/jul/18/scotland-ally-nordic-nations-not-eu-iceland-legal-expert>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Alexandra Topping, "Finland The Only Country in The World Where Dads Spend More Time with Kids Than Moms". The Guardianin verkkoversio 5.12.2017 <<https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2017/dec/04/finland-only-country-world-dad-more-time-kids-moms>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

David Blood, "International Gender Survey Finds Nordic Countries Most Equal". The Guardianin verkkoversio 12.11.2018 <<https://www.theguardian.com/news/datablog/2015/nov/12/international-gender-survey-finds-nordic-countries-most-equal-in-outlook>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Patrick Collinson, "Finland Happiest Country in The World UN Reports". The Guardianin verkkoversio 14.3.2018 <<https://www.theguardian.com/world/2018/mar/14/finland-happiest-country-world-un-report>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Sarah Boseley, "Nordic Countries Happy Reputation Masks Sadness of Young Says Report". The Guardianin verkkoversio 25.8.2018 <<https://www.theguardian.com/world/2018/aug/25/nordic-countries-happy-reputation-masks-sadness-of-young-says-report>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Rafael Behr, "Nationalism is winning – on both sides of the Scottish border". The Guardianin verkkoversio 12.2.2020. <<https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/feb/12/nationalism-scottish-border-tory-boris-johnson-nicola-sturgeon>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Darling, McLeish, Middleton, Caddick & Read, "Letters: The drive for Scottish independence is distinct from nationalism". The Guardianin verkkoversio 16.2.2020.
<<https://www.theguardian.com/politics/2020/feb/16/the-drive-for-scottish-independence-is-distinct-from-nationalism>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Libby Brooks, "Scotland becomes first nation to provide free period products for all". The Guardianin verkkoversio 24.11.2020.< <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/nov/24/scotland-becomes-first-nation-to-provide-free-period-products-for-all> >[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

The Herald

"As Others See Us: The View from Denmark". The Heraldin verkkoversio 28.5.2012
<<https://www.heraldscotland.com/politics/13059622.as-others-see-us-the-view-from-denmark/>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Tom Gordon, "New Blueprint for an Independent Scotland". The Heraldin verkkoversio 5.5.2013.
<<https://www.heraldscotland.com/news/13103214.a-new-blueprint-for-an-independent-scotland/>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

David Leask, "Scottish Civil Servants Probe Plans for Nordic Intelligence Services After Independence". The Heraldin verkkoversio 28.7.2013
<<https://www.heraldscotland.com/news/13115795.scottish-civil-servants-probe-plans-for-nordicintelligence-services-after-independence/>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Tom Gordon, "Dane to Advice on Scots Welfare". The Heraldin verkkoversio 4.8.2013
<<https://www.heraldscotland.com/news/13116785.dane-to-advise-on-scots-welfare/>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Toimitus "SNP minister looks to strengthen Scotland's links with Sweden and Denmark". The Heraldin verkkoversio. 19.8.2013. <<https://www.heraldscotland.com/news/13118932.snp-minister-looks-to-strengthen-scotlands-links-with-sweden-and-denmark/>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

David Torrance, "A look beyond the fantasy politics of Nordic fetishism". The Heraldin verkkoversio 3.2.2014. <<https://www.heraldscotland.com/opinion/13143691.a-look-beyond-the-fantasy-politics-of-nordic-fetishism/>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Donna Heddle, "This Is What a Proto Feminist Looks Like" The Heraldin verkkoversio 2.2.2014
<http://www.heraldscotland.com/opinion/13143557.This_is_what_a_proto_feminist_looks_like/> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Business HQ "Scotland Welcome on Nordic Forum". The Heraldin verkkoversio 16.3.2014
<https://www.heraldscotland.com/business_hq/13150713.scotland-welcome-on-nordic-forum/> [sivu luettu viimeksi 26.12.2018]

Ian Macwhirter, "Road to Referendum: Borgen Reminded Scots Nordic Nations Have Been Successful". The Heraldin verkkoversio 4.6.2014
<<https://www.heraldscotland.com/politics/13107859.road-to-referendum-borgen-reminded-scots-nordicnations-have-been-successful/>> [sivu luettu viimeksi 26.12.2018]

David Leask, "SNPs Mission to Woo the World". The Heraldin verkkoversio 13.10.2014
<<https://www.heraldscotland.com/news/13127043.snps-mission-to-woo-the-world/>> [sivu luettu viimeksi 26.12.2018]

Fiona Hyslop, "Agenda: We Already Have So Much in Common with Our Nordic Neighbours" The Heraldin verkkoversio 23.12.2014
<https://www.heraldscotland.com/opinion/13194604.Agenda_We_already_have_so_much_in_common_with_our_Nordic_neighbours/> [sivu luettu viimeksi 26.12.2018]

Mark Brown, "Hip Hop takes the stage: The NordDance festival in Edinburgh". The Heraldin verkkoversio 15.11.2015. <https://www.heraldscotland.com/arts_ents/14032510.hip-hop-takes-the-stage-the-norddance-festival-in-edinburgh/> [sivu luettu viimeksi 26.12.2018]

Ian Macwhirter, “Lessons from Our Nordic Cousins Best Left Alone”. The Heraldin verkkoversio 18.6.2015. <<https://www.heraldscotland.com/opinion/13413359.lessons-from-our-nordic-cousins-best-left-alone/>>[sivu luettu viimeksi 26.12.2018]

Judith Duffy, “How Nordic Nations Can Provide Brexit Inspiration for Scotland”. The Heraldin verkkoversio 23.10.2016
<http://www.heraldscotland.com/news/14818008.How_Nordic_nations_can_provide_Brexit_inspiration_for_Scotland/>[sivu luettu viimeksi 26.12.2018]

Andrew Whitaker, “An Independent Scotland Would Protect Vulnerable Welfare Claimants Claims Daniel Blake”. The Heraldin verkkoversio 23.10.2016
<http://www.heraldscotland.com/news/14818222.An_independent_Scotland_would_protect_vulnerable_welfare_claimants_claims_I_Daniel_Blake_writer/>[sivu luettu viimeksi 26.12.2018]

Judith Duffy, “How Scotland Is Failing Child Abuse Victims”. The Heraldin verkkoversio 4.12.2016
<http://www.heraldscotland.com/news/14945159.The_39_national_scandal_39_of_how_Scotland_is_failing_child_abuse_victims_and_the_Nordic_model_which_could_help_deliver_justice/>[sivu luettu viimeksi 26.12.2018]

Judith Duffy, “Scotland Urged to Go Nordic to Boost Tourism and Trade”. The Heraldin verkkoversio 22.1.2017. <<https://www.heraldscotland.com/news/15039683.scotland-urged-to-go-nordic-to-boost-tourism-andtrade/>> [sivu luettu viimeksi 26.12.2018]

Judith Duffy, “Sturgeon Delivers First Finnish Style Baby Boxes to Scottish Parents”. The Heraldin verkkoversio 1.1.2017.
<http://www.heraldscotland.com/news/14996606.Sturgeon_delivers_first_39_Finnish_style_39_baby_boxes_to_Scottish_parents/>[sivu luettu viimeksi 26.12.2018]

Tom Gordon, “Parents Snub The Box Part of SNPs baby box”. The Heraldin verkkoversio 16.12.2017<http://www.heraldscotland.com/news/15778636.Parents_snub_the_box_part_of_SNP_39_s_ba_by_box/>[sivu luettu viimeksi 26.12.2018]

Kate Molleson, “Cultural lessons from Nordic music days”. The Heraldin verkkoversio 21.11.2018.
<<https://www.heraldscotland.com/news/17236127.cultural-lessons-from-nordic-music-days/>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Martin Williams, “Scots communities go Nordic in rising demands for their own flags”. The Heraldin verkkoversio 5.1.2020. < <https://www.heraldscotland.com/news/18137262.scots-communities-go-nordic-rising-demands-flags/>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Alasdair Galloway, “Shackles of the union mean that England can dictate our health spending choices”. The Heraldin verkkoversio 3.6.2020.
<<http://www.heraldscotland.com/opinion/18492232.letters-shackles-union-mean-england-can-dictate-health-spending-choices/>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Victoria Brenan, “New study shows Vikings were not all Scandinavian”. The Heraldin verkkoversio 17.9.2020. < <https://www.heraldscotland.com/news/18727046.new-study-shows-vikings-not-scandinavian/>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

The Scotsman

Tom Peterkin, “Scottish Independence: SNP Appeal Over Nordic Allies”. The Scotsmanin verkkoversio 14.10.2012 <<https://www.scotsman.com/news/scottish-independence-snp-appeal-over-nordic-allies-1-2573988>>[sivu luettu viimeksi 14.12.2018]

The Newsroom “Independent Scotland ‘an equal society’ – Sturgeon”. The Scotsmanin verkkoversio 7.6.2013. <<https://www.scotsman.com/news/politics/independent-scotland-equal-society-sturgeon-2509633>>[sivu luettu viimeksi 14.12.2018]

Allan Little, “Can Scotland Learn from Scandinavia?”. The Scotsmanin verkkoversio 23.11.2013 <<https://www.scotsman.com/news/opinion/insight-can-scotland-learn-from-scandinavia-13200101>>[sivu luettu viimeksi 14.12.2018]

Hilary Duncanson, “Scottish Independence May Boost Nordic Partnership”. The Scotsmanin verkkoversio 22.10.2013 <<https://www.scotsman.com/news/politics/scottish-independence-may-boost-nordic-partnership-13151136>>[sivu luettu viimeksi 14.12.2018]

Ib Hansen, “Nordic Alliance Sets Example to Scottish Voters”. The Scotsmanin verkkoversio 8.1.2014 <<https://www.scotsman.com/news/opinion/ib-hansen-nordic-alliance-sets-example-to-scots-voters-13261710>>[sivu luettu viimeksi 14.12.2018]

Adrian Wooldridge, “Nordic Model a Fantasy”. The Scotsmanin verkkoversio 13.8.2014

<<https://www.scotsman.com/news/opinion/scottish-independence-essay-nordic-model-a-fantasy-1-3507354>>[sivu luettu viimeksi 14.12.2018]

Dominic Hinde, “Would the SNPs Nordic Model Work”. 26.8.2014 The Scotsmanin verkkoversio

<<https://www.scotsman.com/news/dominic-hinde-would-the-snp-s-nordic-model-work-1-4103712>>[sivu luettu viimeksi 14.12.2018]

Mary Miller, “Scots Can Follow Nordic Lead”. The Scotsmanin verkkoversio 10.9.2014

<<https://www.scotsman.com/news/opinion/mary-miller-scots-can-follow-nordic-lead-1-3537013>>[sivu luettu viimeksi 14.12.2018]

Lesley Riddoch, “Countries of The Arctic Are Our Natural Allies”. The Scotsmanin verkkoversio

10.10.2016 <<https://www.scotsman.com/news/opinion/lesley-riddoch-countries-of-the-arctic-are-our-natural-allies-1-4253351>>[sivu luettu viimeksi 14.12.2018]

Katherine Bussey, “Scotland Should Look to Nordic Neighbours Post Brexit”. The Scotsmanin

verkkoversio 30.9.2017 <<https://www.scotsman.com/news/scotland-should-look-to-nordic-neighbours-post-brexite-1-4574335>>[sivu luettu viimeksi 14.12.2018]

Scott Macnab, “Which countries would be Scotland’s closest allies after independence?” The

Scotsmanin verkkoversio 25.11.2019. <<https://www.scotsman.com/news/scottish-news/which-countries-would-be-scotlands-closest-allies-after-independence-1401519>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Chris McCall, “Nicola Sturgeon pledges to maintain Scotland-Norway links post-Brexit”. The

Scotsmanin verkkoversio 8.1.2020. <<https://www.scotsman.com/news/politics/scottish-independence/nicola-sturgeon-pledges-maintain-scotland-norway-links-post-brexit-1397959>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Hayley Matthews, “How Scotland is far behind Scandinavia on help for working parents”. The

Scotsmanin verkkoversio 7.3.2020. <<https://www.scotsman.com/business/how-scotland-far-behind-scandinavia-help-working-parents-hayley-matthews-2217638>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Alistair Heather, “Why Finns believe Scotland could become Nordic nation number six”. The

Scotsmanin verkkoversio 17.5.2020. <<https://www.scotsman.com/news/opinion/columnists/alistair->

heather-why-finns-believe-scotland-could-become-nordic-nation-number-six-2855748 >[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

The Times

Sam Fleming, “Out of The Snowy North a Startling Tale of Recovery Emerged”. The Timesin verkkoversio 31.12.2010 <<https://www.thetimes.co.uk/article/out-of-the-snowy-north-a-startling-tale-of-recovery-emergedg6rlqfg767j>>[sivu luettu viimeksi 22.12.2018]

Ian Birrell, “Why Cameron Is Inviting a Viking Invasion”. The Timesin verkkoversio 19.1.2011 <<https://www.thetimes.co.uk/article/why-cameron-is-inviting-a-viking-invasion-pj99ml2nc66>>[sivu luettu viimeksi 22.12.2018]

Roger Boyes, “Its Typically Norwegian to Be Good”. The Timesin verkkoversio 28.7.2011 <<https://www.thetimes.co.uk/article/its-typically-norwegian-to-be-good-fr0cv7wml33>>[sivu luettu viimeksi 22.12.2018]

Toimitus “Forget Tiger Mom Here Comes The Scandi Dad” The Timesin verkkoversio 24.3.2012 <<https://www.thetimes.co.uk/article/forget-tiger-mom-here-comes-the-scandi-dad-jcxr3z663fs>>[sivu luettu viimeksi 22.12.2018]

David Charter, “A Model for Small States”. The Timesin verkkoversio 31.12.2012 <<https://www.thetimes.co.uk/article/a-model-for-small-states-f72t0jxggtt>>[sivu luettu viimeksi 22.12.2018]

James Dean, “Britain Lags Behind Cuba in Race to Gender Equality”. The Timesin verkkoversio 26.10.2013 <<https://www.thetimes.co.uk/article/britain-lags-behind-cuba-in-race-to-gender-equalityz36x7sfs33p>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Nick Draine, “Enlightened Vikings Were The First Feminists Says Leading Professor”. The Timesin verkkoversio 21.11.2013 <<https://www.thetimes.co.uk/article/enlightened-vikings-were-the-first-feminists-says-leading-professorw2mwc0wdnx2>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Toimitus “Scotland the naive needs to get real”. The Timesin verkkoversio 9.2.2014. <<https://www.thetimes.co.uk/article/scotland-the-naive-needs-to-get-real-zn8frqxc53c>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Ian Critchley, “The Almost Nearly Perfect People by Michael Booth. The Timesin verkkoversio 16.2.2014 <<https://www.thetimes.co.uk/article/the-almost-nearly-perfect-people-the-truth-about-the-nordicmiracleby-michael-booth-tqnhh6z5kq0>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Marc Horne, “A Nordic Utopia But at What Cost” The Timesin verkkoversio 20.7.2014 <<https://www.thetimes.co.uk/article/a-nordic-utopia-but-at-what-cost-m0zg0n5xgfv>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

David Charter, “Nordic Model Beyond Scotland’s Reach”. The Timesin verkkoversio 6.9.2014 <<https://www.thetimes.co.uk/article/nordic-model-beyond-scotlands-reach-bz7vhn5btbw>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Conor Brady, “That Scandinavian Model Is Highly Alluring But She’s Not Our Type”. The Timesin verkkoversio 2.8.2015 <<https://www.thetimes.co.uk/article/that-scandinavian-model-is-highly-alluring-but-shes-not-our-type-3sqkmj0x3r9>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Simon Nixon, “Struggling Finland Must Follow The Lead of Its Scandinavian Neighbour”. The Timesin verkkoversio 26.11.2015 <<https://www.thetimes.co.uk/article/struggling-finland-must-follow-the-lead-of-itsscandinavianneighbour-pdg2xb5q26w>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Alice Thomson, “Dark Days for The Land of The Midnight Sun”. The Timesin verkkoversio 10.2.2016 <<https://www.thetimes.co.uk/article/dark-days-for-the-land-of-the-midnight-sun-incomers-takethe-shineoff-nordic-utopia-j0q3plmcn>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Cormac Lucey, “Sorry Lefties Your Scandi Success Story Is Just a Myth”. The Timesin verkkoversio 17.6.2016 <<https://www.thetimes.co.uk/article/sorry-lefties-your-scandi-success-story-is-just-a-myth-hpnrnwp0l>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Henry McLeish, “Britishness went out of window on Black Friday”. The Timesin verkkoversio 3.7.2016 <<https://www.thetimes.co.uk/article/britishness-went-out-of-window-on-black-friday-c0n950qwl>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Andrew Tickell, ”There is no EU ‘queue’ for Scotland to join”. The Timesin verkkoversio 13.2.2017. <<https://www.thetimes.co.uk/article/there-is-no-eu-queue-for-scotland-to-join-3sv79q8k9>> [sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Catherine Mayer, ote teoksesta “Attack of the Fifty Foot Women: How Gender Equality Can Save the World! “Is This Utopia for Women?”. The Timesin verkkoversio 19.2.2017 <<https://www.thetimes.co.uk/article/is-this-utopia-g8jvvvk8t>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Gillian Bowditch, "Mortality figures show Scotland is the dying man of Europe and we must heal ourselves". The Timesin verkkoversio 17.6.2018. <<https://www.thetimes.co.uk/article/mortality-figures-show-scotland-is-the-dying-man-of-europe-and-we-must-heal-ourselves-v373svk3s>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Philip Rodney, "The simple lesson from our Nordic neighbours that Scots should learn". The Timesin verkkoversio 15.4.2019. <<https://www.thetimes.co.uk/article/the-simple-lesson-from-our-nordic-neighbours-that-scots-should-learn-jc05h9fr9>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Ashley Davies, "Come to Aberdeen and let Spectra banish the winter darkness". The Timesin verkkoversio 15.2.2020. <<https://www.thetimes.co.uk/article/come-to-aberdeen-and-let-spectra-banish-the-winter-darkness-b2c02fpgv>>[sivu luettu viimeksi 18.2.2021]

Tieteelliset artikkelit

Andersson Jenny, *Nordic Nostalgia and Nordic Light: the Swedish model as Utopia 1930–2007*. Julkaisussa *Scandinavian Journal of History*, 34:3, 229-245 2009.

Andersson Jenny & Hilson Mary, *Images of Sweden and the Nordic Countries*. Julkaisussa *Scandinavian Journal of History*, 34:3, 219-228, 2009.

Arnott Margaret & Ozga Jenny, *Education and nationalism in Scotland: governing a 'learning nation'*. Julkaisussa *Oxford Review of Education*, 42:3, 253-265, 2016.

Bailes Alyson J. K., *The Nordic Countries from War to Cold War – and Today*. Julkaisussa *Scandinavian Journal of History*, 37:2, 156-163, 2012.

Cairney Paul & Widfeldt Anders, *Is Scotland a Westminster style Majoritarian Democracy or a Scandinavian-style Consensus Democracy? A Comparison of Scotland, the UK and Sweden*. Julkaisussa *Regional & Federal Studies*, 25:1, 1-18, 2015.

Curtice John & Ormiston Rachel, *Is Scotland More Left-Wing than England?* Edinburgh, Scottish Centre for Social Research, 2011.

Danbolt Mathias, *New Nordic Exceptionalism: Jeuno JE Kim and Ewa Einhorn's The United Nations of Norden and other realist utopias*. *Julkaisussa Journal of Aesthetics & Culture*, 8:1, 30902, 2016.

Dardanelli Paolo & Mitchell James: *An Independent Scotland? The Scottish National Party's Bid for Independence and its Prospects*. *Julkaisussa The International Spectator*, 49:3, 88-105, 2014.

Fleming Colin, *After independence? The challenges and benefits of Scottish-UK defence cooperation*. *Julkaisussa International Affairs* 2014.

Garner Steve, *Injured nations, racialising states and repressed histories: making whiteness visible in the Nordic countries*. *Julkaisussa Social Identities*, 20:6, 407-422, 2014.

Gordon Tuula, *The Nordic Approach to the Promotion of Equality*. *Julkaisussa Scottish Affairs* 2006.

Harvey Malcolm, *A Social Democratic Future? Political and Institutional Hurdles in Scotland*. *Julkaisussa Political Quarterly* 2015.

Hopkins Peter, *Young people and the Scottish Independence Referendum*. *Julkaisussa Political Geography* 46 (2015) 91-92.

Jackson Ben, *The Political Thought of Scottish Nationalism*. *Julkaisussa The Political Quarterly*, Vol. 85, No. 1 January – March 2014.

Johns, R., Bennie, L., & Mitchell, J, *Gendered nationalism: The gender gap in support for the Scottish National Party*. *Julkaisussa Party Politics*, 18, (2012).

Lister Ruth, *A Nordic Nirvana? Gender, Citizenship, and Social Justice in the Nordic Welfare States*. 2009.

Marklund Carl, *The Nordic Model on the Global Market of Ideas: The Welfare State as Scandinavia's Best Brand*. *Julkaisussa Geopolitics*, 22:3, 623-639, 2017.

McAngus Craig & Rummery Kirstein, *Campaigning for the female vote in the Scottish independence referendum: Comparing women for independence and women together*. *Julkaisussa Scottish Affairs* 27.2 2018.

McAnulla SD and Crines A. *The Rhetoric of Alex Salmond and the 2014 Scottish Independence Referendum*. Julkaisussa *British Politics*, 12 (4). pp. 473-491, 2017.

Mooney Gerry & Scott Gill, *The 2014 Scottish independence debate: questions of social welfare and social justice*. Julkaisussa *The Journal of Poverty and Social Justice* 2015.

Mooney Gerry & Scott Gill, *Welfare, equality, and social justice: Scottish independence and the dominant imaginings of the 'New' Scotland*. Julkaisussa *Ethics and Social Welfare*, 10:3, 239-251, 2016.

Newby Andrew G. *'In Building a Nation Few Better Examples can be Found': Norden and the Scottish Parliament*. Julkaisussa *Scandinavian Journal of History*, 34:3, 307-329, 2009.

O'Hara Glen, *Applied socialism of a fairly moderate kind*. Julkaisussa *Scandinavian Journal of History*, 33:1, 1-25, 2008.

Paterson Bill, *Questioning the 'common sense': Was Scottish independence really an alternative to UK neoliberalisation?* Julkaisussa *Capital & Class*, 39, 2015.

Sim Duncan, *Scottish devolution, and the Scottish diaspora*. Julkaisussa *National Identities*, 2012.

Smith A. *Relocating the British subject: Ethnographic encounters with identity politics and nationalism during the 2014 Scottish independence referendum*. Julkaisussa *The Sociological Review*, 65 2017.

Stougaard-Nielsen Jakob, *Nordic noir in the UK: the allure of accessible difference*. Julkaisussa *Journal of Aesthetics & Culture*, 8:1, 32704 2016.

Walker William, *International reactions to the Scottish referendum*. Julkaisussa *International Affairs* 2014.

Kirjallisuus

Agger Gunhild, *Nordic Noir – Location, Identity and Emotion. – Emotion in Contemporary TV Series*. Toim. Anthony N Garcia. Palgrave Macmillan, Lontoo 2016.

Aughey Arthur, *Nationalism, devolution, and the challenge to the United Kingdom state*. Pluto Press, Lontoo 2001.

- Cameron, Ewen A., Unionism and nationalism: The historical context of Scottish politics. – *Politics in Scotland*. Toim. Douglas McTavish. Routledge, Lontoo 2016.
- Carman Christopher J, Johns Robert & Mitchell James, *More Scottish than British: The 2011 Scottish Parliament Election*. Palgrave Macmillan, Lontoo 2014.
- Curtice John, McCrone David, McEwen Nicola, Marsh Michael & Ormston Rachel, *Revolution or Evolution? The 2007 Scottish Elections*. Edinburgh University Press 2009.
- Dardanelli Paolo, *Between two unions: Europeanisation and Scottish devolution*. Manchester University Press 2006.
- Dijk Teun Adrianus van, *News Analysis: case studies of international and national news in the press*. Lawrence Erlbaum, Mahwah 1988.
- Douglas Fiona, *Scottish newspapers, language and identity*. Edinburgh University Press 2009.
- Douglas-Scott Sionaidh, Scotland, Secession and the European Union. – *The Scottish independence referendum: constitutional and political implications*. Toim. McHarg, Mullen, Page Alan & Walker. Oxford University press 2016.
- Foley James & Ramand Pete, *Yes: the radical case for Scottish independence*. Pluto Press, Lontoo 2014.
- Gardiner Michael, *Time and Action in the Scottish Independence Referendum*. Palgrave Macmillan, Lontoo 2015.
- Hilson Mary & Newby Andrew G., The Nordic welfare model in Norway and Scotland. – *Northern Neighbours: Scotland and Norway since 1800*. Toim. Bryden, Brox & Riddoch. Edinburgh University Press 2015.
- Kaarbo Juliet & Kenealy Daniel, Perspectives on Small State Security in the Scottish Independence Debate. – *Security in a small nation: Scotland, democracy, politics*. Toim. Andrew W. Neal. University of Edinburgh 2017.
- Keating Michael, *A wealthier fairer Scotland: The Political Economy of Constitutional Change*. Edinburgh University Press 2017.
- Keating Michael, Scotland and the World. – *Politics in Scotland*. Toim. Douglas McTavish. Routledge, Lontoo 2016.

Kerley Richard, A small country in a bigger country or a small country in a big world? – *Politics in Scotland*. Toim. Douglas McTavish. Routledge, Lontoo 2016.

Jokinen Arja, Juhila Kirsi, Suoninen Eero, *Diskurssianalyysi*. Vastapaino, Tampere 2016.

Lundberg Thomas, Quality of Scottish democracy. – *Politics in Scotland*. Toim. Douglas McTavish. Routledge, Lontoo 2016.

Maxwell Stephen, Social Justice and the SNP. – *The modern SNP: From protest to power*. Toim. Gerry Hassan. Edinburgh University Press 2009.

Rummery Kirstein, Social Policy in a devolved Scotland: Different, fairer? – *Politics in Scotland*. Toim. Douglas McTavish. Routledge, Lontoo 2016.

Stewart John, *Taking Stock: Scottish social welfare after devolution*. Policy Press, Bristol 2014.

Thorhallsson Baldur & Bailes Alyson J.K, Do small states need ‘Alliance Shelter’? Scotland and the Nordic nation. – *Security in a small nation: Scotland, democracy, politics*. Toim. Andrew W. Neal. University of Edinburgh 2017.

Watts Duncan, *British government and politics: a comparative guide*. Edinburgh University Press 2006.